
INRI
IHS

Digitized by Google

~~4 … 8~~

Allgem. Erdbeschreibung
eines Ungenannten;
die fälschlich dem Moses
Chorenensis zugeschrieben
wird.

[illegible] geschrieben
[illegible] Edschmi.
[illegible]

Liber [redacted]
in linguâ [redacted].

ԱՇԽԱՐՀԱՑ

Եւ

ԱՌԱՍՊԵԼԱԲԱ ՆՈՒԹԵԱՆՑ·

Որք

ԱՂՈՒԷՍԱԳԻՐՔ։

Ի Հայրապետութեան Տեառն Յակոբայ Կաթուղիկոսի Սրբոյ Էջմիածնի։

Յամստէրդամ։

Ի Թուին Փրկչին 1668։
Եւ Հայոց ՌՃԺԷ. Հոկտեմբերի ամսոյ մէկ։

Veterum Auctorum et temporum fabulae, Auctore Wuscan presbytero ex Armenia oriundo. Amst. 1º die octobris, 1664. in 32. v. a comp.

Ողեմ զբանս գովեստի.
Ճշմարտաբան առնս մեծի։
Սակաւ բանիս յայտածողի.
բայց զօրութե՟ զարմանալի։
Կաթնաբուծից չամոքելի.
բայց գիտողաց ախորժելի։
Անդիտողաց զկէտ սահմանի.
իմաստութե՟ն ոք ըստ կարգի։
Ներակերտեալ զբանս աշխարհի.
տարորոշեալ ըստ գաւառի։
Ի իւրաքանչիւրոն ըստ պատշաճի.
մօսէս քերթող խորենացի։

notatu dignum est quod istius libri titulum [illegible] Reverendissimus et illustrissimus Gregorius Tiflisanus archiepiscopus tarentiniensis in ciliciae, qui sacrum ritu Armeno die 16a 8.bris in sacello aulico celebravit anno 17[illegible]

Աշխարհացոյց Մովսէսի Խորենացւոյ։

ՅԱՂԱԳՍ ԱՇԽԱՐՀԱ

գրութե՛ն Պ՞ծային գիրս
ոչ ուրեք գտանեմք ո-
ճով ասացեալ. այլ գողն
ինչ՝ գտան ուրեք՝ և այն դժուարա

հաս և տաժանելի ։ Մ՛րդ՝ մ[ի]գի ան-
հասք գոյա եղեալ մեզ յարտաքին
սըն հարկաւորիմք ձեռնարկել ։
Որով զաշխարհագրութի յարմարե-
ցին ՚ի ճանապարհորդութե՝ և ՚ի
նաւարկութե՝ և ուսուցեցին յերկ-
րաչափութե ։ և ինքն երկրաչափու-
թեն՝ գտաւ յաստեղաբաշխութե ։
Քանզի՞ ուշ եդեալ առաջինքն խո-
կային, թէ որք տեղիք երկրի, ընդ-
որովք են կացեալք մասամբք երկ-
նային բոլորակին ։ Այս զմեծութի
տուընջեան և գիշերոյ ։ և զոր իմր
երկրի ։ և զոր խներքոյ երկնից միջա-
բերելով ։ յայտնեն և զբնակութե
մարդկան ։ ՚Ի միջօրականն գծէն
զդիրն առնելով տասպարիզականն չա-
փու ըստ ճանապարհորդութե և
ըստ նաւարկութե ։ իմացեալ զկայ-
անսն և զփոփոխիլն ։ զայլ այլոց
այլայլէս երևեալ ։ քանզի իմր այլե-
ցածին բերին կենդանատեսակքն՝
մտանեն և ծագին ։ Բայց փոքր
արջն

արջին գերիվերոյ կացեալ լինի երկ-
նի 'ի հիւսիսային կողմանն աս-
պարիզօք հինգհարիւրեւերկուհըն-
գերեկօք։ Իւ անդէն թուլիս
կղզի․ որ մեկնէ զհիւսիսականացն,
և ծանուցելոյ երկրի իբրև զգետ՝
ըստ լայնութե՛ չափու։ ուր 'ի միջօ-
րէական շրջանակն երեքհարիւրև
վաթսուներկու բիւրուք՝ վեցհա-
զարերկօք մասամբք։ Հինգհարիւր
չափուց ասպարիզաց․ մեծ շուրջու-
նելութե։ Իսկ 'ի հարաւայինն,
խոնարհի 'ի սուզականն․ և այլու
կերպ զայլոն երևեցուցանէ։ ուր
Թէոդորոս Սամոսատացի պատմէ
զհնդկաց․ թէ 'ի լռմիմեռւլկոնն
նաւելով յերկիրն՝ ունելով զտու-
ունն միջերկնեայ՝ և զլուսդայ ընդ-
մէջ կիւսախայ։ Իսկ յայլիայ ընդ մէջ
նաւելով երկրականն․ զտանամբքոս
ամառ՝ որ է պպրոս 'ի նոցանէ եր
թեալ․ և իմէջ նոցա Մաւրիկիկոն
հնչականն․ և այլ բազում ինչ։

Իւ

Եւ զցամաքեալ գօտին բերելով ընդ մէջ տիեզերականին՝ առ եթէ օպացուց ճանապարհորդութենէ յԱկիզեբրայ աշխարհէն։ Եւ ընդ Տուասոն ծայր ընդ ձմեռնային շաւղօք՝ յաներևականն և 'ի սուզականն կոյս։ Քանզի և յեօթնէ նահանգէն մինն տուեալէ հարաւայնոյ միջօրէականի գծին։ և զայլևս վեցն 'ի նմանէ յարջային կոյս։ Այսպէս և երկու ընդայինս ժամս ունելով։ երեք ժէ Աղեքսանդրիայ։ կիսաժամաւ յառաջ մնացուցեալ՝ ոպ և ոմ։ Զորս Պտղոմէոս՝ որ է միջին նահանգացն, ըստ գնտակին յայտնութեցն։ Հինգ ընդ Հռոմ։ Վեց ընդ Կոստանդնուպօլիս։ Եօթն ընդ Սկիւթիայ։ և ոմ աշխարհաց դոցին դասեցան։ Զորս նախ առնլի է զտիեզերաց ստորագրութիս, նմանութէ երկու գնտական աստղականաւ՝ զկէս շրջանակին մեծի՝ ունելով հարիւրևութսուն

տուներեք բնակութե մարդկան :
Այլ զերկրաչափութի առնելով մա
թեմատիկականաւն, ի ձեռն երկե
լոյ աստուածոյն և սկզբան գործ
արանաց : բայց կարեւոր է Պէո
պետուայ առ ի ցամաքաչափութի :
որ է Պտղոմէոս և Կղօդէոս : չա
փեալ աշխարհագիրք զամ բնակութե
մարդկան : Երկայնութե յԱրե
մտից սկիզբն արարեալ՝ որ է ծով
անծանօթ Ովկիանոս : 'Ի ծայրէ
անծանօթ աշխարհին մինչև յԱրե
ւելս՝ յերկիր անծանօթ երկրի մասունս
հարիւր ութսուն : Այնպէս և լայ
նութե սկիզբն արարեալ յայրեցե
լոյ գօտւոյն՝ չափեալ զհիւսիսիւ․
անծանօթ ծով և երկիր՝ մասունս
վաթսուն և հինգ : և դարձեալ յայ
րեալ գօտւոյն 'ի հարաւակողմ չա
փեալ յանծանօթ երկիր՝ մասունս
տասն և հինգ՝ լինել ամ լայնութե
մասունս ութսուն : Այլ առաւել
յարտաքսկոյս քան զայս՝ չէ ուրուք

զերզը երկրի տեսեալ՝ և կամ գիտացեալ՝ ռմպաւէ Պտղոմէոս։ Նաև ծանօթ կոչի երկիր և ովկիանոս. յորս երկրագիր բոլորակին տիեզերագրութեանց առեալ Պապպայ Աղեքսանդրացւոյ համառօտաբար երկրագրութիւն։ Յորմէ մեր ծայրաքաղ արարեալ զմեծամեծսն և զնշանաւորսն միայն. և զչափս որչափութեանցն. ոչ ըստ յատակի երկրի՝ այլ ըստ բարձրացեալ լերանց տեսութիւն։ ընդ օդս անցանելով ՚ի ձեռն գործարանաց. նկարելով զնշոյլս արեգական և լուսնի և աստեղաց։ ըստ տանց խուրեանց եօթն նահանգացն՝ փոփոխման սահմանաց։ Եւ է սահման բան կարճառօտ յայտնիչ բնութեան ենթակայ իրողութեան։ որ զիւրն ՚ի ներքս փակէ՝ և զայլն ՚ի բացորոշէ՝ և չափէ զմասն։ Եւ է մասն հինգ հարիւր ասպարէզ։ և ասպարէզն է հեռագնացութեան՝ այսինքն է վտաւանն մի։

Եւ

Եւ է ասպարէզն ըստ օդաչափու-
թեան քայլս հարիւր: և քայլն վեց
ոտն է. և ոտն վեց մատն: Մղոնն
ասպարէզ մի: իսկ ասպարիզաց աս-
պարէզն հարիւրևքառասուներեք
քայլ: և մղոնն է եօթն ասպարէզ:
Ըստ լինելոյ գետնաչափութե̅ մղոնն հա-
զար քայլ: Եւ փարսախն երեք մղոն
է: Բայց օդաչափութե̅` է մասն
հինգհարիւր ասպարէզ 'ի լայն երկ-
րաչափութեան, և նոյն չափ է երկայնու-
թիւն չորեքկուսի: ո̅պ զի լինելոյ մասին
եօթանասուն և մի մղոն: չորք եօթն,
քառասնեութն: Որ` այս չափովս
չափեցին զերկիր և զծով: սկիզբն
արարեալ յայրեցելոյ գօտւոյն` զոր
կոչեն միջօրեական գիծ: յորում
բնաւին ոչինչ բուսանի. յաղագս
միշտ յաճախելոյ ընդ նմա արեգա-
կանն յամառնային եղանակին: զեղա-
նակ ձմերնային փոփոխեալ և անդ-
րէն դարձեալ: Ա̅ որոյ աստացին
զորեզական շատ փոքրագոյն քան

զերկիրս զայս լինիլ. քանզի՝ վեցեր
որդ. կամ երրորդ լինիլ արեգական.
զերկուս նահանգսն աստեղօք բոլորան
դակութե արեգական՝ այսինքն է
օթեւանս քառասուն. յորմէ ըստ
հեղման օդոյն նրբացեալ բոլորո
քութեն աստեղին զայրեցական գօ
տին. և ստ՝ և անդ. Եւ նորա
զՈվկիանոս ընդմիջելով ՚ի բնա
կութենն. և հարաւային կիսագն
տին. զոր ընդդէմ երկրի կոչեցին,
բնակելոյ երկրիս մեծութե. ոչ
ըստ սմա՝ այլ հիւսիսային կիսագն
տին. զոր կոչեն գոյացեալ. քանզի
՚ի նմա աստեղին փոքրագոյն գծա
գրեալ՝ մն անձուկ գոլոյ բոլորա
կին. և զդէմսն նմանապէս նորին
հարաւային եզրն զոր կոչեն ցամա
քեալ. Եւ ոչ միայն զայրեցեալ գօ
տեաւն ասեն զովկիանոս՝ և զնմ
երկրաւն շուրջ գոլ. զոր և Կոստան
դինոս Անտիոքացի ՚ի քրիստոնէա
կան տաղագրութենն ասէ՝ յաղագս

տա

տապանակին անցելոյ՝ յարևելեան
երկրէն առ մեզ՝ ՚ի մէջ Ջահկոյս ։ Բայց
Պտղոմէոս՝ որոյ աբք բազմաշրջու-
թք զնմ չափեցին ։ ոչ ասեն շուրջ
լինիլ զովկիանոս այլ՝ ՚ի միոյ կողմա
նէ անկեան՝ հիւսիսոյ արևմտից՝
և տարածի յարևելակոյս ընդ հիւ-
սիսի ։ յերկուց մասանցն մասն մի
ընդ արևմուտս ։ ՚Ի հարաւակոյս
՚ի չորս մասանցն ․ երեք մասունքն
որք ՚ի նմանէ սկսեալք զանծանօթ
երկրէ ասէ շրջապատեալ զբնա
կութի մարդկայինս բնութե ։ Եւ
զերից ծովուցն մեծամեծաց բզ
Հնդկայնոյն ասեմ․ և զՅունակա
նէն․ և զԱրկանեին ծով ։ և երկիր
բնակութի մարդկան ասէ շուրջ
լինիլ զնոքօք՝ և է ճշմարիտ ։

Աշխարհագիր հատուած երկրորդ ։

Քանզի զՅունականաւն և զԱրա
բիականաւն , և մերոց իսկ ա-
ռանց պատահեցաւ շուրջ անցանիլ

յորոյ

յորոց վարկանիմ և զՀնդկայնոյն նոյնպէս լինիլ։ և ո՛չ ոք ումանք ասացին Սեվերիանոսի պարունակեալ զմիմ։ այլ հաւանեալ եմ Պտղոմեայ պատմութեան. որոյ արք զայրեցեալ զօտեաւն անցին ՚ի հարաւոյ կոյս. և զազգսն՝ զայնոսիկ ճշգրտեցին. և զսահմանս ճարակաց նոցա չափեալ՝ Յակիբզեխիբերայ մինչև ՚ի լուսնի լեառն և անդր ևս՝ յանծանօթ երկիր. և շուրջ եկեալ զանծանօթ երկրաւն՝ յՍեվերիանոսէ մինչև ցՍեվերիանոս՝ և զևստաւեն լռեաց. զորս ոչ երբեք կոխեաց ոտն՝ և կամ ետես ակն մարդոյ. որում Ա՛ծային գրոց ՚ի ձայն տան վկայութիւնք. ոպ Յոբ ասէ. թէ ձգեաց զհիւսիս զոչընչ չիւ. և եթէ հրաման պատեաց զերեսս ջուրց, այսինքն եթէ հրամանն Ան բաւականէ ունիլ զեզր ջրոց անծանօթի ծովու. ոչ պիտոյացեալ անցանել երկրի. և ոչ եզր սպառուծի անծանօթի երկրի պիտոյացեալ

ջրոյ.

Ջրոյ. բայց թէ և է զանծանօթ
երկրաւ ծով. կամ շաւիղ զանծանօ
թիւ ծովու երկիր. մեք ոչ անհասա
նելեալ մտածութեանց լուեմք. և
գրեմք զայս միայն. զոր կոչեաց ոմն,
և ետես ակն մարդոյ:

Արդ՝ սկսցուք ըստ Պապայ Աղէք
սանդրացւոյ երկրագծութեան՝
որ ըստ կնքնագիր բոլորակին Կղօ
դիոսի Պտղոմեայ տիեզերագրու
թեանցն չափուց. զոր սկսեալ յայրեցե
լոյ գօտւոյն կրկնակի, և՛ ի Հիւսիսոյ,
և՛ ի Հարաւոյ. բայց սկսանի յայրեալ
գօտւոյն յանծանօթէ երկրէն սիւնէա
ցւոց՝ անցանելով ընդ Տաբրոբանի
կղզւոյ ստորոտն. և ընդ՝ Ինդոս գե
տոյ վտակն՝ և ընդ մէջ Եթէօպայս
ըստ Հարաւոյ կողմանէ Աւէտըքիմաց
լերինն. որ կոչի աստուածոց աթոռ.
ընդ ձկնակեր Եթէօպայեցւոց,
յանծանօթ երկիր. իսկ յՈվկիանո
սէ, զկողմամբք զեփիւռոս հողմոյ
սկսա

սկսանի. քանզի մեկ մասն է լայնութեն
առ Հնդկերովք Եթեովպայեցովք
և Թէոզքիմաց լերամբք. և պատէ
զարևմուտս, մինչև խաւարն լայնու
Թեն չափու. և դառնայ առ Հիւսի
սի յարևելս մինչև վաթսուն մասն
լայնութեն. որ է հանդէպ Սարկինէ
տեան ծոցոյն Պոնտոսի առ Դնեա
սոնիւ. և անտի յառաջ անծանօթ եր
կիր. և պատէ զմնացեալ մասունսն
Հիւսիսոյ. և զարևելս և զՀարաւ
քսան մասն յարևելից մինչև ցՆոյն
Ովկիանոս. իսկ զաւելորդն քան զայ
սոսիկ չէ ուրուք տեսեալ և կամ ծա
նուցեալ. վն այնորիկ անծանօթ կո
չի երկիր և Ովկիանոս. և Ովկիանոս
ծանօթ նաւագնացութե. և կոչի
երբեք Հնդէպ ներքսագոյն] իւիւ
որք երանելեաց կոչի կոչին. և դո
ցա ընդ արևմտից վեց կոչի այլ է. և դո
ցա 'ի Հիւսիսային չորս կոչի Հան
դէպ Սորխոմանեաց՝ և մի նեղուցն
որ կոչի սեպտէ, այսինքն եօթնեակ

քան

քանզի զեօթն մեղսն ունի լայնութե
ւեղւոյն՝ որ զետարաբար ելանէ յՈվ
կիանոսէ, և ծնանի զչորեցունց ծովն.
որոյ յարևմտից կղզի կայ այլ մի ևս :
Իսկ Ովկիանոս երթեալ ընդ հիւսիսի
և դարձեալ ընդ արևելս առնէ երկուս
կղզիս մեծամեծս. որք կոչին Բրե
տանեացւոց աշխարհք՝ և զԹուղիս
մեծ կղզի. որոյ հասարակն անծա
նօթ երկրի համարեալ է. և կղզի մի
այլ՝ որ սկանդրէ անուանի. յորում
գունդք լեալք են. և քան զայս կղզիս
այլ նաւագնացութիւն չկայ՝ և ոչ հա
սեալ է ոտն մարդոյ. վասն այսորիկ կոչի
անծանօթ ծով. մտանեն և գետք
քանակէ յարևմտէ յՈվկիանոս :

Իսկ երեք ծովք՝ որովք երկիր
շուրջ է : Առաջին ծով՝ Հնդկաս
տան. որ կոչի կարմիր ծով՝ յորմէ ծա
գոյ ելանեն պարսից և արաբացւոց
ծովք. և սահմանի 'ի հարաւոյ ան
բնակ և անծանօթ երկրաւ :

Իսկ

Իսկ յարևմտից՝ սինեցւոց աշխար հաւ. և 'ի հիւսիսոյ՝ հնդկօք և պարսիւք և արաբացւոց: Իսկ յարև մտից Եգիպտացւոց և Եթեօպա ցւոց:

Երկրորդ ծովս Յունաց՝ որ ծնանի յՈվկիանոսէ՝ և լայնացեալ ձգի մինչև յասորիս. և սահմանի յարևե լից ասորոք և փիւնիկեցւոց: Իսկ յարևելից հրէաստանիւ հարաւոյ մինչև յԵգիպտոս: իսկ յարևե լից հիւսիսոյ միջերկրոք մինչև ց Պամփկեղոն՝ յորմէ ծոցոյ եղանէ Պոնտոսի ծովս: Իսկ 'ի հիւսիսոյ Եւրօպիւ մինչև ցՍեպտէ: իսկ 'ի հա րաւոյ Լիբիիւ մինչև ցնոյն Սեպտէ: Երրորդ ծովս Վրկանի՝ որ կոչի Կաս բից ծով. և ձգի երկայնութիւնն 'ի բերանոյ երասխայ և կուր գետոյ մինչև ց մուտս Պօղէտիւ էօսէտայ գետոյ. և սահմանի յարևմտից հայ ոց. իսկ յարևմտից հիւսիսոյ աղվա

նուք՝ և Մասքթօք։ իսկ յարևելից
հիւսիսոյ Սկիւթացօք. իսկ յարևե
լից ազգաւն՝ որ կոչի Սարիականք
ամբոստակէք։ իսկ յարևելից հա
րաւոյ Վրկան աշխարհաւն։ Իսկ՝ ի
հարաւոյ Մարօք՝ Պեղփօք՝ և Պեղ
մօք՝ և Կասբիւք. մինչև ՚ի մուտս
Վրկանիայ։ Նոյնպ̃ և զերկիր բա
ժանեալ յերիս. յԵւրոպիայ՝ ՚ի Լի
բիայ՝ և յԱսիայ. և ունի զարևմտա
կան հիւսիսային կողմանէ Եւրո
պիա մինչև ՚ի Տանայիս գետ։ Եւ զա
րևմտական հարաւային կողմամբ
Լիբիայ մինչև ցկարմիր ծովն։
Իսկ այսոցիկ սահմանաց յարևելա
կողմ զհիւսիս և զհարաւ զմէջ
Ասիա ունի մինչև ցանծանօթ եր
կիր. վ̃ն որոյ մեծագոյն է քան զայլ
հատուածս։ Իսկ միջոց աշխար
հի բնակութեան մարդկան Պտղոմէոս
զԵրջանիկն զԱրաբիայ ասէ. բայց
ես ոչ հաստատամ։ քանզի՝ Աւետա
րանն զԵրջանիկն Արաբիայ ծագս

Երկրի հողէ ուստի եկն զաշխոյն հա-
րաւոյ՝ բայց մէջ լսի՝ որ պմիաչափ
հեռաւորութիւն ունի 'ի ծայրիցն եւ
յեզերացն. եւ այն է Նհէմ, որում եւ
աստուածայինք գիրք վկայեն. Թէ
այսու զչափուցն Պտղոմէայ երկրա-
նատարած յարեւելս կոյս: այլ զեր-
կուս չափս 'ի մի դնելով նկարա-
գրեսցուք այսպէս. եւ հարաւայինն
ութ աւելի գայ քան զհիւսիսայինն
ըստ Պտղոմէական չափուն. զոր եր-
կու 'ի մի եդեալ կերպագրեսցուք
զերկայնութիւն չափուցն, ութսուն
ամբողջ պահեսցուք՝ վասն զի նուազ է. եւ
զհարիւրն կրկնեսցուք լինի յիսուն,
եւ այնպէս նմանագրեսցուք: Նոյնգու-
նակ եւ ըստ հարաւոյ յայլբեցական
գօտեւուն կրկնեսցուք զութն 'ի
չորս. եւ բերէ ստուգագոյն զնմանու-
թիւն զՊտղոմէական երկրագրութեանն:
Նու արդ՝ որովհետեւ բովանդակե-
ցաք զհասարակախօսութիւնդ. այսու-
հետեւ սկսցուք պատմել զաշխարհ-

ան

տուածայնոյն ըստ գրոց անեղանդրու-
թեցն Պապայ ամենաքաղցրացւոյ.
սկիզբն արարեալ յարեւմտէ յՈվ-
կիանոսէ. 'ի սպանիոյ աշխարհէ:

Բաժանոր աշխարհ Եւրոպիոյ:

Սպանիա՝ է երեք անկիւնի իմն ձեւ-
ով. կալով ինքն ծովուց որպէս
կղզի. սահմանի յարեւմտից եւ հիւ-
սիսոյ Ովկիանոսիւ: իսկ յարեւե-
լից Պիրենեան լերամբ: Իսկ 'ի հա-
րաւոյ յունաց ծովուն: Իւ բաժա-
նի նա յերիս աշխարհս փոքունս. որք
ունին զաւառս բազումս՝ եւ քա-
ղաքս. զորս անուանել յիշատակել
աշխատութի անհնար համարեցաք.
եւ ոչ միայն զգաւառս եւ զքաղաքս,
այլ եւ խորհեցաք միայն գրել զե-
րինս անուանսն՝ եւ զգետս հզօրս՝ եւ
զքաղաքս հռչակաւորս. եւ եթէ այլ
ինչ նշանաւոր իցէ: Մողովով իւրաց
զթիւս եւ զչափս եւ զմանրամասնա-
բար պատմութեանն:

Բրիտանացւոյ՝ որք են երկու կղզ
զիք՚ի հիւսիսային Ովկիանոսի
՚ի վերոյ կողմանէ Սպանիոյ. և ա
նուն արևմտեան կղզւոյն՝ Իռուա̃
բառնիա. և է գարեհատաձև
ձղձկէն՝ յորում գետք հզօրք տասն
և վեց՝ և ազգք բազումք. իսկ անուն
արևելեայն՛ կղզւոյն՝ Բրեուիտն.
որ է մեծ քան զնա՝ և է տզրկաձև
բազմաճիւղ. յորում գետք հզօրք
քսանևհինգ. և յոյժ մեծածառք
անտառք. և շուրջ զկղզեաւն մա
նունք կղզիք քառասունևհինգ և
Թուղիս մեծ կղզի։

Գաղղիա յարևելից կալով Սպա
նիոյ. և սահմանի ՚ի հիւսիսոյ,
և յարևմտից Ովկիանոսիւ. իսկ ՚ի
հարաւոյ յարևելից յունաց ծո
վուն։ և բաժանի Գաղղիայ աշ
խարհս չորս։ յորում լերինք մեծք՝
և գետք հզօրք քսանևհինն. և կղզիք
շուրջ զիւրեաւ տասնևչորս։ ունի
քսա

քաղաքն և ազգս բազումն՝ և հզօրս․ ղազգն փռանգաց։ լինի 'ի նմա գօմէշ ապխտակ և սպանխող։

Գերմանիա, յեզերց կալով Գաղղիոյ առ հիւսիսային Ովկիանոսիւ․ մինչև ցՍարմատացւոց լերինսն․ և ցԴանուբ գետ․ որ է Ձօղու Ռուսաց․ գայ և մտանէ 'ի Պոնտոս ծովն։ և սա մեծ է քան զՏօնաւիս։ ունի Գերմանիա ազգս եօթն՝ յորոց մինն Գունդք․ ունի լերինս անուանիս երեք։ ունի և գետս հզօրս տասնևմի՝ և կղզիս լինն․ և անտառս չորս յոյժ մեծածառս․ ունի և զերկաթ ակտորութե̃։

Գաղմատիա յեզերց կալով Գաղղիոյ և առ եզրի Գերմանիոյ՝ և սահմանի յարևմտից ակամբք Դանուբայ գետոյ․ իսկ 'ի հիւսիսոյ և յարևելից նոյն Դանուբայ դարձուածօքն․ իսկ 'ի հարաւոյ՝ Ձոմնիոն ծո

ցուցն. և ունի Դաղմատիա աշ
խարհս վեց՝ քաղաքս և գաւառս
քաղաքումս. ունի և լերինս վեց՝ և
գետս քսան՝ և կղզիս եօթն: Իսկ ի
նի՛ ի Դաղմատիայ գաղան ոչ գեղն՝
Մոնոնեա անուն. որ զկուն ձգէ
ութորդաց եւրոց, և այրէ:

Իտալիայ է յարևելից Դաղմատիոյ՝ և
առ երի Դաղմատիոյ ի հիւսի
այ կուսէ. և սահմանի ըստ արև
մտից և հիւսիսոյ՝ Տիւռենացօք, և
Սկւէ լերամբք. իսկ ըստ հիւսիսոյ
և արևելից, Յունական և Ադրիա
կանեան խորշիւն. իսկ ըստ հարաւոյ
Սիկիլեանական Պելագոսիւն: Իսկ
ունի Իտալիայ աշխարհս վեց. քա
ղաքս և գաւառս քաղաքումս: ունի և
լերինս. և գետս տասնևվեց: և կղզիս
տասնևեօթն. յորոց մին Պոնտիայ՝
ուստի Պիղատոսն էր: Ունի և մայրա
քաղաքս երկուս. զՀռոմայեցւոցն Սենայ
և զմեծն Հռոմ, քայց են յԻտալիայ
և

և այլք աշխարհ.ք Կօսիկ անուն. 'ի Ակիւանոս կղզւոյն. չորսհարիւր մղոնաւ շրջապատելով. յորում գաւառք տասնևչորք. և գետք վեց. և մի Ոսկի անուն լեառն՝ ուր ոսկի և արծաթն հատանի երկրաբուսակ իբրև ծնեբեկ:

Սարդոնիա է մեծ կղզի. հուպ կալով 'ի Ակիւանոս կղզին ընդ հարաւոյ. երկայն թևով 'ի հիւսիսոյ 'ի հարաւակոյս: Իսկ ունի գետս չորս. և լերինս դժուարս, և ամուր տեղիս: յորում քաղաքք ինն. և գաւառք քսան: մանունք կղզիք ինն. և շրջապատութին Սարդոնիոյ եօթնհարիւր ութսուն մղոն:

Սիկիլիա՝ է մեծ կղզի՝ յարևելից կալով Սարդոնիոյ կղզւոյն: Իսկ է Սիկիլիայ երեք անկիւնի ձևով. 'ի ծայրէ 'ի ծայր հարիւր մղոն. յորում գաւառք եօթն: քաղաքք ինն.

գետք տասնևութն. կղզիք տասն և վեց: լերինք երկու, և Պատութե նաւ՝ յորմէ գետք բղխեն. և Վուլկանոս՝ որոյ կատարն հրով տոչորի. և է Սեկելիայ յոյժ արգաւանդ:

Սարմատացւոց՝ որոյ հասարակն յարևելից կողմ Օաղուրայ որ է Պուղղարք Գերմանացւոց՝ առ Հիւսիսային Ովկիանոսաւ՝ մինչև ցանծանօթ երկիր. զոր Պաղաք կոչեն՝ և Յուպիա լեառն, յորմէ ելանէ Տօնաւիս գետ. և ունի Սարմատիա աշխարհս փոքունս՝ և քրիստոնեայս գ՝ Խեռսոն Խրիմն, որ է ցամաք կղզի. և 'ի հեթանոսաց բնակումն: Ունի լերինս հինգ. գետս տասնևերեք. փոքրլիճ մի. և կղզիս երկուս: ունի և քաղաքս երկուս միոյն կոչի Աղէքսանդրու. և միւսոյն Կեդարու:

Թրակացւոց աշխարհն յարևելից կողմ Դաղմատիոյ: և ունի

Թրա

Թրակիայ՝ փոքր աշխարհս հինգ,
և մի մեծ. յորում են Սկլաւա
ցւոց ազգք քսանևհինգ. որոց փո
խանակ մտին Գութնք. ունի լե
րինս՝ և գետս՝ և քաղաքս՝ և կղզիս՝
և լիճս. և մայրաքաղաք զերջանիկն
Կոստանդնուպօլիս.

Մակեդոնիայ ելից կալով յունա
կան Միջագետսն առ երբ Դաղ
մատիոյ և Թրակիոյ. 'ի հարաւ Թող
լով զԱխայիա. Եւ ունի Մակեդո
նիայ լերինս վեց. և գետս չորս.
գաւառս երեսուն՝ քաղաքս տասն
և եօթն. ծովս երեք. կղզիս չորս.
Եւ լեռն 'ի Մակեդոնիայ մարմա
րեօն կանաչ աշխարհակախայտ.

Իտալիայ առ երբ կալով Մակեդո
նիոյ՝ ի մէջ Միջագետացն. Եւ
ունի Իտալիայ փոքր աշխարհս վեց.
զԻսպիւռուդէ. զԼ. քանեայ. զՏ. տանի
կէ. զՏուսքիայ զապապաուժ. զԼոմբարդէս

 մեծ

մեծ կղզի. և Սպերունիոս ցամաք
կղզի։ Ունի լերինս՝ և գետս՝ և գա
ւառս՝ և քաղաքս՝ և կղզիս բազումս
յոյժ. ունի և մեհեանս երիս,
չքնաղ զԻոսայ և զԱրտեմեա և զՊօսեդո
նոս՝ ունի և մայրաքաղաք զՀոյա
կայն զԱթէնս. ունի և ջուրս ՚ի
կղզւոջն զՍիւսս՝ որ անպատ
ճառ այսր անդր հոսի, ուր խորա
սոյզ եղև Արիստոտէլ։

Աշխարհ Լէհեայ-ոց. ունին։

Սահմանն՝ է որ է Սենկուրութա.
Մօրէաստանեայ. Տեղ անուն տարա
ծի ՚ի Սպառէշ առ Հարաւակողմ
արևմտեայ Ակկիանոսի։ Իսկ ունի
Մօրէաստանեայ լերինս վեց. գետս
տասն և երկու։ աղջ ս տասն և վեց. և
զՊառնիոն Պէջիոն, որ է Հրապարակ
ուշութ։ Մօրաստանեայն, Կորսայն,
Լակայն, յեւլից կարոյ Տեղունց՝ և
տարածանի ՚ի Հարաւակողմ առ ի
Ծովեզերեայք։ և ունի գետս տասն և
եօթն՝

եօթն՝ և փոքր լիճս երեք՝ և լերինս հինգ։ և քաղաքս բազումս՝ և գաւառս քսանևհինգ՝ և գեղս հազարաւորանոց երկերն։ լինի ՚ի լերինս այսմիկ ընտիր Տեսաքառնա. այսինքն է դեղ կարմիր։

Ափրիկէ յելից կողմն Մօրիտանիոյ առ ծովեզերբն. և բաժանի Ափրիկէ յերկուս աշխարհս. և մի այլ առանձնակի, որ Տրապօլիս անուանի։ Եւ ունի Ափրիկէ լերինս ութն. գետս տասնևհինգ. գաւառս քառասուն և մի։ լիճս ութն. ծովս եօթն. կղզիս տասնևմեկ։ և քաղաքս բազումս։ և զԿարկեդոնեայ մայրաքաղաք։ Լինի յԱփրիկէ բանջար ինչ Լուտոս անուն. զոր եթէ ոք ուտէ, զհայրենիս մոռանայ. լինի անդ և կարմիր յակինդ՝ և եախուտ. լինի անդ սևսաթ։ բոյս փափուկ՝ ի ծովու՝ որ ելեալ յարևէ յօդ կարծրացեալ քարանայ.

Բուն

Կիւռենականն, որ է Պենտապօլիս՝ յելից կալով Ափրիկոյ յեզրի ծովեզեր: Եւ ունի Պենտապօլիս՝ գաւառս տասն և հինգ: և գետս երեք. և լիճ մի. և կղզիս երկու. և քաղաքս բազումս՝ և զՀերակլեայն լերինս. և զՄնդռաբեր երկիրն. և տեղիս ինչ նորակերպս գազանաւս. և զերեկորնական պարտէզսն. և քարայրս Լակինեցւոց:

Մարմարականն Լիբիա՝ և ամ Եգիպտոս յելից կալով Կիւռենական աշխարհին՝ և առ եզրի ծովեզերն յարևմտէ՝ խորշ երկայնէ կարմիր ծովուն. և ունի Եգիպտոս լերինս տասն և երկուս. և գաւառս երկու շինուածոյս: և լիճս երեք ինքնեղս: և երեք լիճք այլք՝ զորս Նեղոսի վտակքն առնեն. և գետս ունի զՆեղոս՝ որ է Գեհոն: ունի և գաւառս քառասուն և մի՝ և քաղաքս բազումս՝ և մայրաքաղաք զՄեծն

Աղեք

Աղէքսանդրիայ· ունի և կէղ զիս 'ի Յունաց ծովուն տասնևմի· և 'ի Կարմիր ծովուն երեք: ունի և զաւազուտ, և զանանձրև երկիրն·

Սինաս Լեռն· որ Թարգմանի Ներքսագոյն Լեռն· յեւկից կալով արևմտական Եգիպտոսի· յերի կալով Ափրիկոյ: և սահմանի ներքսագոյն Եթէովպաւ տու այրեցելով գօտեաւն: Եւ ունի Սինաս լերի· լերինս ութն· գետս քսանևմէկ՝ լճիս վեց· կղզիս տասնևերեք: և Ճարտկեն Սինաս Լեռն՝ ազգք տասնևվեց· լճնին և Թզուկք մօտ Եգիպտոսի 'ի Սպիտակ լերինն· անցանեն ընդ Սինաս Լեռնայ և ըռն կերղջերք գազանք յԵգիպտոս 'ի Լեղօս· ուր կոկորդիլոս գազանն, և այլք գազանք՝ անցանեն ընդ Սինաս Լեռն· որք կոչին՝ Սափինթք· մարդամկերպք են և գինէսէրք:

Մերինն

Սերինն Աթէօպիա յերի կալով Անտոս Նեղոյ. և մերձնոյն Անգիպտոսի առ կարմիր ծովուն անցանելով զայրեցելով գօտեաւն ՚ի հարաւակողմ առ ներսագոյն Աթէօպացոցն. ցնոյն սահմանն Անտոս Նեղոյ։ Աւ ունի Աթէօպիա փոքր աշխարհս երեք. զԱւաքսմանայ՝ և զԱզանիայ՝ և զԱռմօլօղսյերիկէ՝ և գաւառս ազգաց երեսունևմեկ։ ունի և գետս երեք. և լերինս տասն. ունի և կղզիս յԱրաբացւոց ծոցին քսանևհինգ։ և ունի զԶմռնաբեր երկիր. և զԿինկաբեր՝ և զԿինամոմոնաբեր գաւառսն։

Ներքին Աթէօպիայ սկսանի յարևմտական անծանօթ երկրէ՝ յերիկալով Ովկիանոսի՝ և Անտոս Նեղոյ. և ՚ի հարաւոյ սահմանի անծանօթ երկրաւ. առ որով բնակեալ են երեկոռնականքն Աթէօպայեցիք՝ ՚ի հարաւոյ այրեցելոյ գօտւոյ

կող

կողմանէ․ մերկք, վեշապամարտք․
և յերինջ ըստ Հիւսիսոյ առ Ովկիա
նոսի ձկնակեր Եթեօպացիքն․ յո
րում կենդանի ինչ Տուքուս ա
նուն՝ ոչխարանման՝ երկակենցաղ
և ձկնակեր․ առ որով Ոթակենք
Եթեօպացիք․ յորում առիւծա
շուն գազանն․ որոյ ըստ Հիւսիսոյ
յերի Եղջերք Եթեօպացիք․ յո
րում կենդանի ինչ նման Օանալու
թոյ մարդամարտոն և անուշահոտ․
առ որով Գերպիկէ, և Գերմու
նայք․ յորում աղծառաւսերք՝ մար
դամարտք՝ ընձուղտք․ որոց ՚ի Հա
րաւոյ մինչև ց՝Եղոս աշխարհ մի
Եթեօպացւոց՝ յորում փիղք սպի
տակք․ եղջերակնձիթք․ և վա
գերք․ յորոց յարևելից լերինն՝ յո
րում վագերաձիք, և այծամարդք,
և ինձք գեղեցկախայտուցք։ Եւսա
ցա ՚ի Հարաւոյ աշխարհ մի առ ան
ծանօթ երկրաւ․ յորում է գազան
ինչ կանացի ունելով զգլուխ և

ձեռս՝

ձեռս՝ և զանձինս չարչարանի։ այլ ժառանգակերպ ինչ մերկ գաւազան շանականիշիթ՝ և մեծականօք՝ ազեւոր. ոսկի զառիւծակապիկ. որոց յետևից բարձրագագաթունք Եթեօպացիք. և այլք մինչև ցլուսնի լեառն. յորում լինին քօշք սպիտակք՝ զօրաւորք և բռնաւորք. որոց յետևից կուսէ Պաքսացիք՝ և ի ներքոյ սոցա մարդակեր Եթէօպացիք. յորում գաւազան ինչ հրաշունչ փարագանման. և Սաղամանդր գաւազան՝ որ նմանէ կովկիդրեցի. անցանէ ընդ հուր՝ և շիջուցանէ զնա։

Աշխարհ ընդ հանուր Ասիայոյ։

Առաջին բաժին երկրի ընդ հանուր Ասիա է։ և ունի կողմունս. և նախ զկողմն միջերկրայս՝ որք մնանեն ընդ մէջ Յունաց ծովուն և Պոնտոսի։

Բիւթանիայ, յետևից կալով Թագաւորական քաղաքին Կոստան

դինուպօլսի · և ունի Բիւթանիայ՝ լերինս՝ և գետս՝ և լիճս՝ և կղզիս · ունի և մայրաքաղաքս մեծամեծս երեք զՆիկիայ · զՔաղկեդոն · զՆիկոմիդիայ ։ որք ունին ընդ ինքեանս քաղաքս տասներեք · և գիւղաքաղաքս ծովեզերեայս՝ և վաճառատեղիս · լինի և ՚ի Բիւթանիայ հող սպիտակ՝ զոր մանրաղացեալ և ցանեալ ՚ի քանդուկս իմը ցորենոյ, ճճի ոչ ուտէ ։

Միւսիայ՝ որ կոչի Ելլեսպոնտաւոր · առ երիկալով Բիւթանիոյ · և ունի Միւսիայ՝ լերինս երեք՝ գետս հինգ · կղզիս երկու · քաղաքս քառասունևմեկ ։ և մայրաքաղաք ծովեզերեայ զԿիզիկոն՝ յորում տաճարն է Ա.Ճ անուանեալ հրաշից ։

Ասիա առանձնակի յերի կալով Միւսիոյ առ ծովուն · և ունի Ասիա փոքր աշխարհս չորս ·

զԼիդիայ. զԵօլիս. զՅոյնս. զԿաթիայ. ունի Ասիա լերինս եօթն՝ կղզիս տասն. գետս եօթն՝ քաղաքս տասնևհինգ. և Մայրաքաղաք զԵփեսոս՝ և այլ ևս վեց։ և լինի յԱսիայ Մաղտաքէ 'ի խժէ Օառոց։

զէղա- ջայ

Լիկիայ յելից կողմ Ասիոյ։ և ունի Լիկիայ լերինս երկու. գետս երեք։ կղզիս հինգ։ քաղաքս երիս։ և մայրաքաղաք զՄիւռնիայ. և լինի Լիկիայ խունկ Օհազգին՝ և Տրատէ. 'ի ծառոյ ծորելոյ ոպ̅ զխիժ՝ լոյծ ոպ̅ մեղր. կամ ոպ̅ մրուր։

Փռիւգիայ յելից կողմ առանձնական Ասիոյ՝ յերի Լիկիոյ. և ունի յինքեան Փռիւգիա աշխարհս երիս։ զՊիսիդիայ՝ որ ունի մայրաքաղաք զԱնտիոքիայ՝ ուր ասեն շինեալ զտապանն Նոյի, և այլ քաղաք քասնևվեց։ նաև յորոց մայրաքա-

ղաք

ղաք Լաւոդիկայ՝ և այլք քաղաքք քառասուն՝ և աշխարհք երեք:

Մաժուսալիայ. որոյ Մայրաքաղաք Միդոնիա. և այլ քաղաքք երեսունք. և ունի լեառն զԻդիոն. և գետս հինգ. և լիճս տասն և չորս. և դաշտս մեծամեծս:

Անորիա՝ յելից կալով Բիւթանիոյ. և առ երի Փռիւգիոյ. մինչև ցՊոնտոսի ծովն. և ունի Անորայ մայրաքաղաքս զԱմօդիուպօլիս. ընդ որով այլ քաղաքք հինգ: և գետ ունի զՊարթենիոս զերեք վտակեան. յայսմ աղբերերդ նուիրեն դևք վն անչափ ցրտութեն:

Փեղղագոնիայ. յելից կալով Անորիոյ աշխարհին. որ է ՚ի ծովուն Պոնտոսի. ունի գետս երկու. և մայրաքաղաք զԳերմանու պօլիս. որոյ բերդն Պանգր և քաղաքս հինգ.

Հինգ. և բերդս տասնևմի. գաւառս վաթսունևմէկ:

Գաղատիայ առաջնոյն յելից կալով Փռիւգիոյ. և առ երի Պամփիղագոնիոյ. և լեառն ունի զերկրորդ Սիդիմոն. և գետ Օհնոն. որ յառաջացեալ աշխարհս Թափէ:

Գաղատիայ երկրորդ յելից կալով Փռիւգիոյ. և առ երի առաջնոյ Գաղատիոյ. մինչև 'ի Պամփիւլիայ: ունի լերինս՝ և գետս մանուանս. որք յառաջացեալ գետն անկանին. և որք զլինն առնեն:

Պամփիւլիայ յելից կալով Լիկիայ. և առ երի Գաղմատիոյ. ունի յինքեան աշխարհս փոքունս հինգ. և լեառն մէկ, գետս երեք. և կղզիս երկու. և քաղաքս: լինի 'ի սմա խուռնկ Տիւրոսկիթոյ՝ 'ի փոքր կերածոյ Ճինձոյ:

Ասիոյ

Սօրինայ յեւլից կալով Պամփիւլիայ-
առ երի ծովուն հանդէպ Կիպ-
րոս կղզւոյ. և ունի լեառն զՏօրոս.
և զգետս զՕփիմագոս. և է՛ ՚ի նմա մայր
քաղաքաց Սելեւկիա. և այլք քա-
ղաքք քսանևչորս. և լինի յաշխար-
հիս յայսմիկ խունկ դիւրակոձոպս
Օպուգոմփիտ. Կաղամբէ. ամենե-
քեան ՚ի ծառոյ ծորելոյ ՚ի ձձոյ
միոյ կերոնածոյ ։

Լիկոնիա յեւլից կալով Գաղատիոյ.
և առ երի Սօրեոյ ունելով զտա-
րածումն իւր ՚ի դաշտս ընդար-
ձակս. և զնոյն գետ. և լերինս փո-
քունս. և լիճս երեք ։

Կապադովկիա երկրորդ յեւլից կա-
լով Գաղատիոյ՝ և առ երի Լիկո-
նիոյ. ունելով լերինս մանունս. և
գետս. և լայնութի տարածեալ ՚ի
դաշտս արձակս ։

Լինոպոնտոս յեւլից կալով Պամ-
փիղագոնիոյ. և առ երի Կապա-

դովկիոյ և ծովու. ունի լերինս փո
քունս բազումս. և գետս Հզօրս.
և Ալեռուխս. և այլ մանունս:

Կապադօկիայ առաջին յելից կա
լով երկրորդ Կապադօկիոյ. և
առ երի Պօլեմոնական Պոնտոսին:
ունի լեառն զԱնտիտօրոս՝ և այլս
փոքունս. և գետս զՄեղոս և
զԱլիս:

Պոնտոս Պեղեմոնական յելից կա
լով Անոսյոնկտոսի՝ առ երի Պոն
տոսի ծովու. ունի լերինս փոքունս
և դժուարավայրս. և գետ զԹեռ
մոնոս. և այլ մանունս.

Կիլիկէ ըստ ենթեանս առաջին և
երկրորդ՝ յելից կալով Լիկոնիոյ
և Սօրիոյ՝ յերի Կապադօկիոյ առա
ջնոյ. լեառն ունի զՏօրոս. և գետս
վեց. և մայրաքաղաքս երկու. զՏար
սոն. և զԱնարզաբայ՝ և այլ քաղաքս
բազումս. և բերդս երեքհարիւր
վաթսուն և հինգ. և դրունս երկու՝
եւա

ելանելոյ աստեղեաց. և Կիլիկէ ամենաբեր. Համգոյն երկրէնյորդամանուն։

Կիպրոս կղզի յելից կալով Պամփիւլակեան Պիծագոսին առ երի Սօրիոյ և Կիլիկիոյ. և ունի Կիպրոս լեառն զՍեմպօս. և գետս երեք. լինի ՚ի նմա աղամանդ անուն ՚ի ցօղոյ անկեալ զխոտով կուտի. Թափիչ վարոցս՝ և մօրուս քօշից. և ունի Կիպրոս զսահմանս իւր յերկայն մասունս երեքհարիւր երեսուն մղոն. իսկ ՚ի լայնն մասն մի։

Հայք յելից կալով Լիկիոյ առ Տորոս լերամբ. և ունի լերինս երիս. գետս չորս. և դրունս երկուս ելանելոյ Սորուց։

Առաջին Հայք յելից կալով առաջնոյ Կապադովկիոյ՝ առ երի երրորդ Հայոց. և սահմանի յելից Եփրատաւ՝ և լեառն ունի զԱռ. գետս՝ և գետն զԱլիս. և այլ մասունս։

Երկրորդ Հայքն. որք կան յելից Կապադովկիոյ. և երկայն տարածի մինչև ցԵփրատ. և ունի այլ գետս երկու. և լերինս բազումս մեծամեծս քաղաքս երկու:

Կապադովկիոյ

Պոնտոս Կապադովկիոյ. յելից կալով Պօղոմոնական Պոնտոսին. առ եզրի ծովուն ՚ի ցամաքական լերինսն. որք բաժանեն ընդ նա, և ընդ Մեծ Հայս: ունի լերինս երիս. և գետս չորս:

Ահա նկարագրեան Միջերկրեայց կոչեցեալ:

Սարմատացւոց աշխարհին հասարակն է. որ բաժանեալ է արևելեան ծայրիւն, և Յուպիտ լերամբ. և Տանայիս գետով. և Մէոտիս ծովակաւ. և անտի ընդ Կովկասային լերինսն առ Սոզք և Ողոմանիւք, մինչև ցԿասպից ծովն. և ունի Սարմատիայ լերինս զՀ... աթարինն. և ըզ-

Զիա

Ձիւակինն. և զայլ լերինս, և զ. եսոս ըստ
զուամս. զեօթանասնամվտակն Լ. Թիւ
յորում Մամբրանայ ազգն Մարմըղայ:
Լ. բու բնակքն 'ի Սարմատիայ ազգք
բազմամբ. որք են այսոքիկ: Սազերք.
Մ.ուլսք. Մ.արտեշք. Մ.քշեղք. Մ.փ
խինզք Թագաւորականն. Սարմատք.
Զիակերք. Գ.փխճամասեանք. ՍՀ
լակերք. Սիւնիկացիք. Սիւթուրզա
ցիք. Մ.մազունք. Մ.զուանք. Իսե
բոււնք. Բ.ուգեարք. Սկիւմք: Մ.ք
գաւետք. Սորգողք. Թ.ակուտիք.
Մ.րգոզք. Գ.աճանք. Փինչք. Գ.ուն
ալք. Հ.ոնք. Սափուրք. Ո.անարք.
յորում Մ.ցուան ղուան. և Ո.ազին
ղուան. Թ.ուչք. Խուշք. Բ.ուս
որք. Մ.որգակերք. Յիւսսարք.
Գ.ուղամակարք. Գ.ուճիճակք.
Գ.իգայք. Գ. եք. Կատապատաս
կանք. Մ.ղուտականք. Խսենօթք.
Ճ եղայք. Ճ՛իւղայք. Խսեղայք.
Կաղեք. Փուլսք. Ճ ըուանք. Խա
բանք. Թ.աստապարոյք. Հ.էճմա
տակք.

ռակք · Իժմանք · փասխք · Խուխա · Փերոնայք · Ռայքանք · Սաղքութք · մինչև ցԿասբից ծովն · յորս և բազուկն Կովկասու հայի · ուր ածեալ է պարիսպն Դարբանդայ · աշտարակ ահագին 'ի ծովուն կացեալ · իսկ 'ի Հիւսիսոյ նորա՝ Հոնք · և քաղաք նոցա Վարաչան՝ և այլք ընդ նմա · և Թագաւորն Հիւսիսոյ է Խաքանն · որ է խազրաց տէր · և դշխոյն Թագուհի է խաթունն · որ է կինն խաքանայ 'ի Բարսղաց ազգէն ։

Կողքիսէ այսինքն է Եգեր · յելից կալով Պոնտոս ծովու՝ առ երկ Սարմատիոյ · և ունի Եգեր փոքր աշխարհս չորս · զՄանեղիա · զՍվանիւիկէ · զԽաղխու · զՃանիւ · որք են Խաւտիք ։ ունի լերինս բազումս · և գետս · և գաւառս · և քաղաքս՝ և բերդս · և այլ դիւղաքաղաքս՝ և այլ վաճառատեղիս ։

Սե

Սեւ խայ այսմիկն է Ս երք · յեւլեց ակալով Նագերայ · ան երի Սար մատերոյ՝ առ Կովկասու · մինչև ցա ղուանիցն աշխահման առ կուրգետով և գաւառք են ՚ի Ս կոս այսոքիկ · Կղարջք · Արտահան · Ճ ուշէթ · Ջաւախ · Սամցխէ · Աճարա · Թուրգա · Ս ոթխախ · Տաոնէ ախ · Մանկղեաց փոր · Վռոճէշ փոր · Փողնափոր · Թռեղք · Կան գարք · Տաշիր · Խրաշաւ · և Դուռանս · Լ ատիմս · Վռօդիթ · Կրիզն · Կոսխ · Սածխուռմէթ · Կուռնէթ · Լ՞ր ծայ · Խերկ · Թփանէթ · Կանխոխ · Յխնասձմայ · Րապալէթ · Օա փան · Վ եթ · Ջեռթ · Ս եւրցխէ · Վռուշէղա · Ճ ալք · Պարոճար · Օոբքափոր · Ջօրափոր · Խանցխխ · և Վ աղաք Ս րաց Տփխիս · Ճ ամ շողդէ · Ս խիթայ · ուր ՚ի բ խաչն է · ունի և բերդս՝ և գետս՝ և ծովս լի ձկամբք :

Աղբանիայ. այսինքն Աղուանք յե-
լից կալով Ս րաց. առ եզերբ Սար-
մատիոյ առ Կովկասաւ. մինչև ց Կաս-
պից ծովն և ց հայոց սահման առ
Կուր գետով: և ունի աղուանք
դաշտս արգաւանդս. և գետս բա-
զումս, և եղեգունս հզօրս. և քա-
ղաքս և բերդս. և գաւառք են
այսոքիկ. Կ իբուխ. Կ ամբիճան.
Հողմաղ. Շ աքեդ. Կ աօռ. Շ ա-
քէ ոստան. Համբասի. Մ արծպա-
նան. Կ աղադաշտ. Ի բաղական.
և այլք գաւառք. զորս ի հայոց
հանեալ են. Շ իկաշէն. Կ արդա-
ման. Կողթ. Կ ուստի. Փառնէս.
Կաղթաղուռէ. Ո աւէ. Օ ուկքա-
տակ. Մ ետուստակ. Մ ոտպայիակ.
Մ եծ կափանք. Մ եծ իրանք. Պ ար-
ծկանք. Մ ուխանք. Պ իանք. Հարջ-
լանք. Ա կունիք. Փոքր Համանդ
Ր ոտիսականն. Մ ատաստառնէ.
Ր Ներձորս. Մ ասստուս. մինչև ց
խաղնուամն Ն որասխայ ի Կուր գետ:
Մեծ

Մեծ Հայք յելից կալով Կապա-
դովկիոյ և փոքու Հայոց՝ առ-
Եփրատ գետով. մերձ 'ի Տօրոս
լեառն, որ բաժանէ զնա 'ի Միջագե-
տաց. և 'ի հարաւոյ սահմանի առ-
Ասորեստանիւ. և դառնայ առ-
Ատրպատականաւ ընդ Մարս մինչև
'ի մուտս Երասխայ 'ի Կասպից ծով։
Իսկ ըստ հիւսիսոյ առ երի կալով
Աղուանից և Վրաց. և Եգերայ՝
մինչև ցնոյն դարձուածն Եփրա
տայ 'ի հարաւ կոյս։ և ունի Հայք
լերինս անուանիս, և գետս մե
ծամեծս և մանունս, և ծովակս
երեք. Եւ ունի Մեծ Հայք փոքր
աշխարհս տասնևվեց. որք են այ
սոքիկ։

Առաջին Բարձր Հայք. այսինքն
Կարնոյ կողմն։ Չորրորդ Հայք։
Աղձնիք. Տուրուբերան. Մոկք.
Կորճայք. Պարսկահայք. Վասպու-
րականք. Սիւնիք. Արցախ. Փայ
տակ

տակարան Ուտեաց. Գուգարք. Տայք. Այրարատ:

Արդ կամիմ զտունս մարմնաւորաբար պատմել. Ընդ է ատխա ինչ աշխարհեյն 'ի Գէր ու 'ի ստորոտէս:

Արդ ունի Բարձր Հայք գաւառս ինն. Դարանաղի. Արիւծ. Մնձուր. Եկեղեաց. Մանանաղի, Դերջան. Սպեր. Շաղգոմք. Կարին. և ըստ անուանն արդարև բարձր է Հայք քան զամ երկիր. քանզի ընդ չորս կողմունս արձակէ գետս. ունի և լերինս երեք. և երէս բազումս. և հաւս պիտանիս, և ջերմուկս, և ա՛ղս, և զայլ պարարտութիւն՝ և քաղաք զԿարնոյ. որ է Թէոդուպօլիս:

Չորրորդ Հայք յերի կայ բարձր Հայոց. և գաւառք են 'ի նմա ութն: Խորձեն. Հաշտեանք. Պաղնատուն. Բալահովիտք. Ծոփք. Շադախ. Հանձիթ. Գորեք. Դեգիկ:

գեղկ։ և ունի չորրորդ հայք ներգոյ.
և գետս, և լերինս. և բիւրեղս։ ունի
և երէս՝ և հաւս՝ և ձկունս. և՚ի
գազանաց զԱռիւծ։

Աղձնիք առ Տիգրիս գետով կայ.
գաւառս ունի տասն. զԱրզն.
զՆփրկերտ. զԵղ. զԿեթէկ.
զՏատիկ. զԱզնուաց ձոր. զԽեր
հէթս. զԳզեղխ. զՍալնոյ ձոր. զՍա
սուն։ ունի զնաւթ և զերկաթ. աւ
ռաւել լեռ գխթոր. և հաւ զգեղակ։

Տուրուբերան. յերրի կայ չորրորդ
հայոց, և գաւառք են 'ի նմա
տասնևվեց։ Խոյթ. Ասպականունիք.
Տարօն. Աշմունիք. Մարդաղի.
Դասնաւորք. Տուարածատափ.
Դալար։ Հարք. Մարաձնունիք.
Բզնունիք. Նրեւարք. Աղիովիտ.
Ապահունիք։ Կորի. Խորխոռունիք։
ունի և ծով զԲզնունեաց. յերկայն
հարիւր մղոն. և 'ի լայնն վաթսուն։
ունի

ունի և զգազպէ․ և զմեղր․ և զմաշկամիրգ։ և զսպիտակ նաւթ․ և զերկաթ։

Մոկք յերկից կալով Ռշտունեաց ունի ամուրս Տորոս լերինն․ գաւառս ունի ինն․ զԻշայր։ զՄիւս զԻշայր․ և զԻշոց գաւառ․ զՌոճենից ձոր․ զՄիջա․ զՌամնձնակ մոկս․ զՌոքայից գաւառ․ զՌէ գասաոովկոտ․ զՃերմածոր։ ունի և մրգաց զՀրշակ․ և զմանրագոր․ և ՚ի գազանաց զԱնձ գեղեցկախայտուց․ և ՚ի հաւուց զԿաքաւ։

գաւէրա շուն

Կորճայք յերկից կայ Մոկաց առ Տմորեստանիւ։ և Գաւառս ունի տասնևմէկ․ զԿորդուս․ զԿորդրիս․ զՏմորիճանս․ զԱղաողանս․ զՊկիրանս․ զԿարթունիս․ զՃահակ․ զՓոքրաղբակ․ և ունի զՌուիկ․ և ՚ի պտղոց Շագանակ։

Պարսկահայք յելից կոյս Կորճէից· և առ Ատրպատականաւ: Գաւառս ունի ինն· Այլի· որ է Կուճն Ձան· Մարի Թորակն· Ագուերս· Առնա· Տամբեր· Զարեհաւան· Զարուանդ· Հեր· և ունի երե զՏիռ· և զԱյծեանս:

Վասպուրական է ՚ի մտից Պարսկահայոց· և առ երի Կորճէից· Գաւառք են նր երեսուն և եօթն և են այսոքիկ· Ռշտունիք· Տոսբ· Բուզունիք· Արճիշակովիտ· Աղաւխս· Բառիզակովիտ· Կաղանովիտ· Գառնի· Բալախովիտ· առ Բերանի· Բաժունիք· Առնոյոտն· Անձեւացիք· Ատրպատունիք· Երուանդունիք· Մարդաստան· Արտազակէ· Աղբակ մեծ· Անձախաձոր· Թոռնաւան· Ճուաշռոտ· Կրճունիք· Մեծնունիք· Պալունիք· Գուկան· Աղուանդռոտ· Պարսպարունիք· Արտաշիսեան·

սան. Արտաւանեան. Բաքան.
Գաբիթեան. Գազրիգէն. Տանկ
րեայն. Վարաժնունիք. Գողթն
գինեւէտ. Նախչուան. յորում քա
ղաքն է և Մարանդ:

Սիւնիք յելից կոյս Այրարատոյ ընդ
մէջ Երասխայ և Արցախայ.
և ունի գաւառս երկոտասան.
Երնջակ. Ճահուկ. Վայոցձոր.
Գեղարքունի. և ծովն Սոդք.
Աղահեճք. Ծղունք. Աբանդ.
Բաղքձորք. Արեւիք. Սիսական.
լինի 'ի նմա մուրտ. և գերերի. և
նուռն, և ամուր տեղիք:

Արցախ յերի կոյս Սիւնեաց. և
գաւառք են նորա տասներկու.
զոր աղուանք ունին: միւս Հա
բանդ. Վակունիք. Բերդաձոր.
մեծ Իրանք. մեծ Կուանք. Հարճ
լանք. Մուխանք. Պիանք. Պայծ
կանք. Սիսական. Քուատակ. Քաս
տիմ.

ախմ․ Փառնես․ Կողթ․ յորում
լինի քարախունկ։

Փայտակարան յելից կայ Ուտեայ առ Երասխաւ։ գաւառս ունի․ տասնևերկու։ զոր այժմ Ատրպատականք ունին։ Հրաքոտ։ Պերոժ։ Վարդանակերտ։ Եօթնփորակեան բագինք։ ուռի։ Ռոտիբաղայ։ Բաղանռոտ։ Արոս։ Բաժանհան հանի։ Ատլի։ Բաղաւան։ Սպանդարանպերոժ։ Որմզդպերոժ։ Ալևան․ լինի ՚ի նմա Իրձբակ անբաւ և Պարի եղջնաբերդ։

Ուտի առանձին կայ Երասխաւ՝ ընդ մէջ Արցախայ և Կուր գետոյ։ ունի գաւառս՝ զոր Աղուանք ունին եօթն։ Աթանռոտ։ Տռի։ Տոսպացեան։ Աղուէ։ Տուչքատակ Գարդման։ Շիկաշէն։ Ուտի առանձնական․ յորում Պարտաւ քաղաք․ լինի ՚ի նմա Չիթենի, Սարնկենի․ և ՚ի Հաւուց Կատակ։

Գուգարք ՚ի մտից կայ Ուտեոյ։ և ունի գաւառս ինն՝ զոր Վիրք ունին։ Ձորոյ փոր։ Ծոբոփոր։ Կողբոփոր։ Տաշիր։ Թռեղք։ Կանգարք։ Արտահանք։ Ջաւաղք։ Կղարջք։ լինին ՚ի նմա Ձնալութ։ և հաճարածառ. և Սերգեւիլ՝ և Տօսախ։

Տայք առ Երի կայ Գուգարաց՝ ամրոցօք և քերդօք կառուցեալ։ և ունի գաւառս ինն. զԿողբ։ ըզ Բերդացփոր։ և զպարտիզաց փոր։ զՃակատս։ զԲուխայ։ զՕքաղէ։ զԱզորդ։ զԿափոր։ և լինին ՚ի տայս Թուզ՝ և Նուռն։ Արտոր։ Սերկեւիլ. Պտղախնակ և Նուշ։

Արարատ ՚ի մէջ կայ յառաջասացեալ աշխարհացդ. և գաւառք են ՚ի նմա քսան։ Բասենք։ Գաբեղեանք։ Աբեղեանք։ Վահագունիք։ Արշարունիք։ Բագրեւանդ։

Ծաղ

Ծաղկոտն ։ Շիրակ ։ Վանանդ ։
Արագածոտն ։ Ճակատք ։ Մա-
սեացոտն ։ Կոգովիտ ։ Աշոցք ։ Նիգ ։
Կոտայք ։ Մազազ ։ Վարաժնունիք ։
Ոստանն դունայ՝ մինչեւ ցդաշտն
Շարուր ։ Եւ ունի Արարատ լե-
ռինս եւ դաշտս՝ եւ զամ պարարտու-
թիւն ։ եւ ծովակն Գայլատոյ ։ եւ
որդն սիզաւերկեալ յարմատոյ առ ի
զարդ կարմրութե գունոյ ։ եւ զմայր
եկեղեցեաց, ՚ի Թագաւորաբնակ՝
եւ յարքայանիստ Վաղարշապատ
քաղաքի ։

Ահա կապարգեցան տէր հայոց ։

Ասորիք յելից կալով իւրեանց
ծովուն՝ եւ Հիւսիսոյ Հրեաստա-
նի ։ եւ ունին Ասորիք փոքր աշխարհս
ութն ։ եւ լերինս անուանիս զԼի-
բանան ։ եւ զԿարմեղոս ։ եւ զետ Հզօր
զՅորդանան ։ եւ քաղաքս բազումս ։
եւ Մայրաքաղաք զԱնտիոք ։ եւ զԴ-
ամասկոս ։ զԿեսարիա ։ զՍամարիայ ։
եւ

և դրունս երկու. և վայրս ընդ ամա
ձակս՝ և պղնձանիս՝ և բաժակս։

Հրեշտակն յետ լեց կալով Փիւնի
կական Պիղադոսին և սահմանի
Սդեխղաոսիս. և Մ.դասած Մ.րա
բիսու. և ունի Հրեշտակն աշխարհս
երեք. զԳաղբիէլեայ. զՍամարիայ.
զՍդոմայ. և Ի խչս երկուս. զՏիբե
րիադ և զՍեւեան ծովն. և զեր
զՅորդանան. և մայրաքաղաք ըզ
ւքն Սդեմ. և է Հրեշտակն քաղց
րաբեր և պտղալից. և է անուշա
հոտ. որ բուղխէ զկաթն և զմեղր։

Մ.դասածն Մ.րաբիայ յետ այց կա
լով Սդեխղադուի. և արեւմտեան
Չղիւ Սարդիս ծովուն. ընդ որ
անցն է Եղիւ. յետ որ կալով Մ.ղուագ
և Հրեշտակն. և ունի Մ.րաբիայ
Մ.պաստած փոքր աշխարհս հինգ.
զՏածկաստան. և զՓանուիլոս
ուք զդուռն Մ.բրահամու բաղձա
ղեն.

ղէն․ և այլևս երեք աշխարհս․ և գետս ո՛չ մի։

Միջագետս յելից կողմ Ասորւոց առ Եփրատ գետով․ և մտից Ասորեստանի․ առ Դիղաթ գետովն․ յերրի կողմ մեծ Հայոց․ ունի լե րինս երկու․ և գետս երկու․ և քա ղաքս բազում․ յորոց մինն է Հուռ հայ․ ուր անձեռագործ պատկեր փրկչին։

Բաբիլոն յերրի կողմ Միջագե տաց առ Կղօդաւ․ մինչև ց Պարս կայինծոցն․ և ունի աշխարհս չորս․ զԿողա․ զՊասրա․ և զԲաբիլոն․ զՏիսբոն․ և գետս ունի զԵփրա տայ վտակսն․ և զԴիկղաթայ․ ունի և այլ քաղաքս բազում՝ և գաւա ռս․ և լինի 'ի սահմանս այսոսիկ ակն Մարգարիտն և Սոկէքար․ և է Բասրա ամենայնից վաճառօք, և եկք նաւուց 'ի Հնդկաց և յամ կողմանց յարևելից։

Անապատն Արաբիա յերի կալով միջագետաց ընդ Հիւսիսոյ. յելից կալով Ապառաժ Արաբիոյ և 'ի մտից Խուժաստանի։ և ունի Արաբիա աւազս ինն. բայց լեառն, գետ և ոչ մի։

Երջանիկն Արաբիա. յերի կալով Ապառաժ և Անապատն Արաբիոյ. մտանէ ընդ մէջ խորշոց Կարմիր ծովուն որպէս ցամաք կղզի. և ունի յինքեան աւազ մի. և գաւառս տասնևչորս. լերինս տասն. գետս չորս. աղբիւրս մի. և կղզիս բազումս. և աշխարհ ամենաբեր և ամենագիւտ. և է որ յիւրմէ աշխարհէն է. և է որ 'ի վաճառացն եկելոց. 'ի Ճ'ենաց և 'ի Հնդկաց. գտանի անդ ոսկի և ակունք պատուականք. խունկք բազումք. և խեժք անուշունք. փայտք անփուտք. և անտի էր Տիկինն Սաբայ. և բնակիչք աշխարհին ամենք քաջասէրք, և ոմանք

մանք ապխտակամք · Թխագոյնք
քան զմեզ · և ուղղք անոյշք ՚ի նմա
և ծաղիկք տասնևվեց · զՀայլ ·
Ջ ափու · Մաղաղայ · Խախաւկ · Բռե
դի · Բ խունա · Խալար · Բուխ
տակ · Նարդոս · Բալասան · Բան ·
Յասմիկ · Նարդան · Վարդ · Մա
նուշակ · Մարզգուշ :

Մարք որք կոչին Պուստիքար
կողմք՝ յերի կալով Հայոց · և առ
երի Կասպից ծովուն : ունի աշ
խարհս զայսոսիկ · զԳորգարատա
կան · զՄոկս · զՊիլան · զՄուկան ·
զՊիլոլամն · զԳՀմատան · զՊամբ
վար · զԱպարատան · զԳմի · ըզ
Պոշօշ · զԱռուան · ունի և լերինս
և գետս · և զծովակն որ կոչի Պա
պատան · ունի և քաղաքս բազումս ·
յորոց մինն գանձակ շահաստան :

Գրուճաստան՝ որք կոչին Գորկս
տան · այժմինքն Մուծղ · յեւլեց

 կալով

կալով Միջագետաց՝ առ երկ-
հայոց: ունին լերինս և գետս. և
քաղաքս զՆինուէ:

Ելիմացիք են. որք կոչին Թաւու-
ստրիտարան. յելից կալով
Դեկղատայ. և ի մէջ Պարսից. և
ունին Ելիմացիք աշխարհս փո-
քունս զայսոսիկ. զԽուժաստան.
զՄած. զՄասպան. զՄիհրան.
զՌռոտակ. զՌամշատար. զԳադմա-
կան. զՆրասնատան. զԿարկաւատ.
զՆոտարտ. զԵերական. զՄար-
ձին. զՄրհէճն. ունի և քաղաքս
հինգս. և գետս չորս. յորոց մինն
է Գունդիշապուհ. յորում ազնիւ
Շաքարն գործեն. ունի և կղզիս
երկու հանդէպ իւր՝ ի Պարսկային
ծոցին:

Պարսք՝ որք կոչին Թաուստինեմ-
ռոզ. յելից կալով Խուժաստա-
նին. և առ երի Մարաց. ունին յինքեան
փոքր

վերը աշխարհս քսան․ զՊարս․
զՄազահան․ զՍէշուն․ զՀաւկար․
զՊանայիտ․ զՍրման․ զՍուրան․
զՍակուրան․ զՍնդ․ զՀնդ․ ըզ
Սին․ զՊետ փաշտ․ զՍագաս
տան․ զՄղստան․ զՄեր․ զՍեղ
Միհէկ․ զՍաուն․ զԽոձեհրաս
տան․ զՊաւհ․ զԼէբուհայ․ ունի և
գետս և քաղաքս բազումս․ յորոց
մինն է Բեշեր պարհսան քաղաք․
յորում ազնիւ Մարգարիտն ելա
նէ․ և Պոհարք մարգարտին՝ այս
է․ դրուկ վեցդանգեան․ արժէ
քառասունհազար Պուամիայ․ հինգ
հարիւր․ միջայիս երեք դանկա․
չորս Պարմուշքա․ Պարմուշիտ․
Հաւթադրամ․ Հաշտադրամ․
Պահադրամ։

Երիք․ որք կոչին Քուստի Խորա
սան․ յերիկաւրով Մարաց․ և Պար
սից, մինչև ցՀնդիկս․ և յերի Վրկա
նի ծովուն․ և աշխարհք են Արաց
այսո

այսոքիկ. Կոմշ. Սըրկան. Մաշաշահր.
Սրուամ. Եռուշատ. Հրեւկաստե
շան. Կատրմանակ. Ռաժնիւ. Սաղ
կան. Գողկան. Մնապլհ. Հրուամ.
զՄըխուրոտ. Կախձեր. Գոզին.
Մուազակ. Մարջան. Սանասան.
Փասկատան. Ռահձի. որք են Պար
թեւք. Գողմաստ. Տարթմանակ. Շի
րի. Ռարիկան. Գողբոն: եւ ասնի
արիւք. լեռնս եւ գետս եւ կղզիս բա
զումս. լինի հրամուշկ. թեպետ
եւ ոչ ազնիւ. եւ կղզի մի է համդեպ
Մըրեաց ի հնդկաց ծովուն. յո
րում Խուզուկք, լինին երեք թզեան
հասակաւ. որք եւ պատերազմին
ընդ խորթոց հաւուց մի ճարակե
ըն նոցա զանդաստանս Խուզկաց:

Սկիւթիա՝ որք են Մաղախտարք.
այսինքն Թաթարք. որք սկսանին
յԵթիլ գետոյ մինչեւ ցՍմաւօն
լեառն. եւ անդր Ձգի մինչեւ ցՊ՚ենոս:
եւ Սմաւօն է լեառն բարձր եւ եր
կայն

կայն քան զամենայն լերինս. և ունի Սկի
թիա ազգս քառասուն և չորս։ Սո
գդեք. Թուխարիք. Հեփթաղք. և
այլք Խուժադուժք անուանք։ և
ունի Սկիթիա լերինս. և գետս բա
զումս և հզօրս. և դաշտս անա
պատս. և ջերմ երկիր և անջուր.
և է՛ ի նմա հրագոյն դաշտ. և են Սո
գդիք հարուստք և արուեստաւորք.
վաճառականք, որք բնակեալք են
ի մէջ Թուրքաստանի և Պարսից
աշխարհին։

Հնդկաստան յելից կուսով Պարսից
աշխարհին. և առ երի Սկիւթա
ցւոցն. և է Հնդիկք բաժանեալ
յերկուս աշխարհս. զորս բաժանէ
Գանգէս գետ. որ է Փիսոն. և
արևմտեան կողմն ունի ազգս յի
սուն և հինգ. իսկ արևելեանն եօթա
նասուն և երկու. ոմանք Մարդա
կերք են. և ոմանք Այրենակերք.
ոմանք Պգևորք. և այլք Կարճահա
սակք,

տակք, Տափակաքիթք. լայներեսք.
Սպիտակք ։ և ոմանք Սերկք
խմաստակք. որք գործս անիրաւու-
թեն ոչ գործեն. և զմարմինս կեն-
դանեաց ոչ ուտեն. ունին Հն-
դիկք լերինս, և գետս, և կղզիս
բազումս. լինի 'ի Հնդիկս կղէ
Համօրանման սրեղջեր. որ սպանա-
նէ զԱռիւծ. և Հրէշ էրէ. և այլ
գազան նման Առիւծու՝ բայց կըն-
ճիթն նուրբ է և երկայն. և Ինձ
ուղտք՝ և Կորեանք. և Կապիկք. և
Աքաղաղք փետրամօրուսք. և
Փիղք. և Սագեբք. և Սեշապք.
մեծ Սրջմունք. և Սրջմնատուծք.
և Սկունք. Իէշկ մշկոյ. և Կո-
կորդիլ գազան. և Միեղջերու.
որ է մեծ քան զամ գազանս. և
խմբրայ ողբնն ձանք. և զՓիլն լե-
զուն ոչ Սպանանէ. և Պասկուճ
Հաւ. և Սուշկերէ. և Իշեղջե-
րաւոր ։ լինի անդ Ոսկի. Արծաթ.
Պղինձ. Անագ. Մարգարիտ. և
ակն

ակն ամենագօհար. լենի և աշխ՛
ղիդ. և մնգրունէն. և Նոմ Բաղա
Հասաքս Հալունէս. Փաղանգամմուշկ.
Բաֆաւր. Ռ անդան. Լայխուն
ակ. Հրըունակ. Պաղերըունակ.
Պայխըունակ. Կասխման. Պալա
ղյկ. Տ ահաւոր. Մարդարիշար.
և բազումք դեղք բժշկականք. և
դուհարք Հալունէից չորս, Նագրէ.
Մանգր. Տառար. Մեսաւոր.
Օսկոսկէն. լեառն արժէ եօթն
դահեկան. Օամփիմարխայ. Նման
է Օանր. լեառն արժէ չորս դա
հեկան. Բառղակ. չէկ է և թե
թև. և արժէ լեառն չորս դահե
կան:

Տասրաոչանենա է մէծ կղ զի՛ քան
զմէծ կղ զի. Հազար և հարիւր
միղոն երկայն է. հինգ հարիւր լայնութեան
'ի լայնն, յեւլից կալով. և ունի այլ
կղզիս շուրջ զինւրեաւ մանսունս.
Հազար երեք հարիւր եօթանասուն
և եր

ևերկու. ունի և լերինս՝ և գետս՝ և
աղբիւս տասնևերկու. լինի 'ի նմա
Ոսկի և Արծաթ և Ակունք պատուա-
կանք, և Տուլիձայք. Փիղք և Ա ա-
գեւրք. և որք աշխարհէն վարսիւք
կնոջ պսակեն զգլուխս իւրեանց.
այսր ամէն զանկուածս սատանայի.

Չենաստան յելից կալով սկիւ-
թիոյ մինչև յանծանօթ երկիր.
և է Չ'ենաստան ընդարձակ դաշտ
տարածեալ և են 'ի նմա ազգք քսան
ևինն. յորոց մինն մարդակերք:
Այլ ունի Չ'ենք լերինս՝ և գետս
բազումս. լինի 'ի ձենաց աշխար-
հէն Պ.որիձենիկ. և Հոշտբուակ. և
բուխ ձենիկ. և կասիմոն. և սրիկոն.
ունի և Հրէշ՝ և մուշկ. և սիրամարգ
շատ. քրքում անբաւ. ապրիշում
շատ և ազնիւ. վն որոյ և բնակիչքն
արուեստաւորք՝ կերպասագործք.
Հարուստք՝ ընչեղք. որոց արքայն
կոչի Չ'ենբակուր. որ նստի 'ի քա-

ղաքէն սեւուհայ առ անծանօթ եր
կրաւ։

Աենեացուոցն առ երի կալով Ո՛ե
նաց մինչեւ ցանծանօթ երկիր.
յորում բնակեալք են ազգք եօթն։
ունի լերինս՝ եւ գետս բազումս.
բայց անտի յանծանօթ երկիրն՝ որ
ինչ պատմի անհաւատալի է։ Գա
ղանք անծանօթք մարդակերպք՝
կիսանձնեայք. երդկիմիք՝ վեց
ձեռնիք՝ փոկոտունք՝ վիշապա
տոտունք՝ կիսահաւք՝ կիսանդամք՝
ան գլուխք։

Ահա նկարագրեցան տոմ փինեշէբեր՝ եւ պատ
մութիւն խօսից։

Ահա կամիմ զչափ աշխարհիս
համառօտել մղոնախաղաց տա
նաչափութե՛ ուղղեկաբար. առ
պարիզաչեամ դքութե՛։

Իդուռնայ մղոն երկուհարիւր՝ ի
կարնայ քաղաքք։

Սնտի մղոն հարիւրեւքսան ՚ի միոս աշխարհն Հայոց և Յունաց։

Սնտի մղոն յիսնաուն ՚ի Կործ նիոյ բերդն։

Սնտի մղոն հարիւր ՚ի Նիկի սար։

Սնտի մղոն ութսուն յԱմասիայ։

Սնտի մղոն հարիւրեւերեսուն ՚ի Գանգրայ։

Սնտի մղոն ութսուն յԱնկիւրիայ։

Սնտի մղոն երեքհարիւր քսան ՚ի Կոստանդնուպօլիս։

Սնտի մղոն վեց հազար ՚ի Հռոմ։ ՚ի Հռոմայ մղոն հարիւրեւեօթանասուն ՚ի Մսլթ։

Սնտի մղոն ութսուն ՚ի Բրնդի սար։

Սնտի մղոն հարիւրեւութսուն ՚ի յՈւռհայ։

Սնտէ մղոն քառասուն յԱրփ րաստ գետ։

Սնտէ

Ոսկի մղոն հարկաւորութիւն յԱմասիայ:

Ոսկի մղոն հարիւր ՚ի Գաղատիակոս:

Ոսկի մղոն յիսնաւոր ՚ի Թրաքօրլեան:

Ոսկի մղոն հարիւր ՚ի քաղաքն յԵդեմ:

՚ի Պոնտոսայ մղոն վաթսուն ՚ի Բրեգիկունեան:

Ոսկի մղոն հարիւրվաթսուն ՚ի Պարասաւ:

Ոսկի մղոն յիսնաւոր ՚ի Ծովէ Կապադոկէց:

՚ի Պոնտոսայ մղոն եօթանասուն ՚ի Նախջաւան:

Ոսկի մղոն հարիւրերեքսան ՚ի Գանձակ Շահաստան:

Ոսկի մղոն երեքհարիւր և եօթանասուն ՚ի Տայոց:

Ոսկի մղոն եօթանասուն ՚ի Յակողոն:

Ոսկի մղոն հարիւրերեքասասուն ՚ի Պասրայ:

Աստի մղոն քսան ՚ի ծովն Պարս
կայեն ։

Դարձեալ ՚ի Գանձակայ մղոն
հարիւր ՚ի Նինուէ ։

Աստի մղոն հարիւրևյիսուն
Յուռհայ ։

՚ի Գունեայ մղոն յիսուն ՚ի Կոռը ։

Աստի մղոն հարիւրևհինգ ՚ի
Կոտ գեղ ։

Աստի մղոն հարիւրևքառա
սուն ՚ի Տպխիս ։

Աստի մղոն եօթանասուն ՚ի
Հունարկերտ ։

Աստի մղոն հարիւր ՚ի Պարտաւ ։

Դարձեալ է յԱրճէշ մղոն հինգ
հարիւր յԱղեքսանդրիայ ։

Աստի մղոն հազար ՚ի Պենտա
պօլիս ։

Աստի մղոն երեքհարիւր ՚ի Տրա
պօլիս ։

Աստի մղոն հազարևերեսուն
յԱփրիկայ ։

Աստի մղոն իննհարիւր ՚ի Սեպ
տէ ։

Աստի

Ընդ ի մղոն հազար Միլկիանոս ծովէն անծանօթ։

Չորս Գետոյն Ան.

Փիսոն՝ ի Հնդկաց և յԵթեովպաց՝ Գանգէս կոչի. իսկ Յոյնք Հնդկաց գետ ասեն, ելանէ Յեմաւօն լեռնէ՝ և զամ երկիրն Եւիլատայ շրջապատէ. այսինքն զփոքր Եթեովպիայ և զմեծ. և զկողմանս Եմեմացւոց. և յանցանելն ընդ մեծն Եթեովպիայ՝ իջանէ ընդ հարաւ յայ քեմուտս 'ի ներքոյ Գանգիրայ՝ Միլկիանոս ծովէն։

Գեհոն Եթեովպիոյ փոքու իջանէ 'ի Տոսացւոց. և ընդ Մէջ Միւացւոց՝ և Յօքոմետիս. և ոռոգանէ զԵթեովպիայ. և Եգիպտացւոց ծովն մտանէ՝ ըստ Արեւմտայի։ զի՞ կայ քո և երկրին Եգիպտացւոց ըմպել զջուր 'ի Գեհոն գետոյ 'ի պղտորելոյ։

Տիգրիս 'ի Կորդուաց լերանց ելանէ. և գնայ ընդ կողմանս Մարստանեայց. քանզի՝ ձևէ զկողմանս արևելից. ընկղմի յերկիր՝ և ելանէ 'ի Կորդուխս. և Հայք 'ի մէջի մնայ:

Եփրատ գետ նոյնպէս ելանէ 'ի Դարանաղեաց. մտանէ ընդ երկիր. և ելանէ 'ի Հայք, 'ի Բագրևանդայ և 'ի Կարնոյ լերանց. մտէ 'ի յայծն քաղաք:

Գետք. և գնացք նոցա Մեծ և անուանք: Ժամանակագրութիւն:

Արածանի և Փարփար՝ 'ի Դատանակոյս ելանեն, և անցանեն ընդ Բաժան քաղաք՝ և անկանին 'ի ծովն Արաբացւոց:

Յորդանան երկու աղբերք են, ելանեն 'ի Սանիրայ և 'ի Հերմոն լերանց. և միաւորեալ անկանին 'ի ծովն Արաբացւոց:

ուրբէ բանկան

Տօնաւիս՝ 'ի Պաղպաքայ ելանէ, և անցանի ընդ Տիւրոս և ընդ Մեդոն. և անկանի 'ի ծովն Արաբացւոց մերձ Յիանիկուրոն:

Տիգրիս՝ ելանէ 'ի Կորդուաց լերանց՝ և անցանի ընդ Մօսլ՝ և 'ի Թրակիսայ. և Հերձակոտոր առնէ զաշխարհն Ասորեստանեաց՝ և անկանի 'ի ծովն Հնդկաց՝ անդրքան զԱենիկորոն:

Արածանի 'ի Հայոց ելանէ 'ի Միջերկրացն. և միաւորի ընդ Եփրատայ:

Եփրատ՝ 'ի կարնոյ ելանէ՝ և անցանէ ընդ Խաղուառձ. բանայ զԵկեղեաց՝ գայ 'ի Սամուսատ. իջանէ 'ի Բուրեպիսն. և անցանէ ընդ Կառայ. և գնայ 'ի Բաբելոն. միաւորի ընդ Տիգրիսի. բաժանի 'ի Բասրայ. և անկանի 'ի ծով: Բասրայ

Գեհոն 'ի դրախտէն ելանէ՝ և անցանէ ընդ սահմանաւն Հնդկաց՝ և անցանի 'ի Սլեւան. և անկանի

նի 'ի Սողոմիայ. իշխանէ Մրգեպ
տոս. և անցանէ 'ի լոյս՝ որ թարգ
մանի արևակաքուղխ.՝ և մտանէ 'ի
ծոցն Հարաւոյ:

Նեքսիոս՝ և փիսօն՝ 'ի դրախտէն
ելանեն. և կոչեն նմա Հնդիկէս
գետ. և Եթէօպացիք՝ Պանդէս
գետ. և Յօտեն ծովակ հասանէ.
ընդ Րախիննատէս քաղաք անցա
նի՝ և ընդ Սիբիննատէս անցանի՝ և
անկանի 'ի ծոցն Րղառսիկայ:

Թեսամիս գետ՝ 'ի Րայրամյելա
նէ. և ընդ մրար՝ և ընդ Րաբիլօն
անցանի. և Հգի 'ի Պանդգիրոն
'ի ծոցն Հարաւոյ:

Րրոտակաղիս գետ 'ի Սարմարի
տէս քաղաքէ ելանէ. նա ոչ ունի
կերպարանս գետոյ՝ այլ ծովունմա
նակ է. զի տատն վտաւանս է խո
րութի նորա՝ և եօթն վտաւանս լայ
նութի նորա՝ և ընդ Րիսերիոտն անց
ցանի մէրձ Եթէօպիայ՝ և անկանի
'ի ծոցն Հարաւոյ:

Տու

Տուտէս՝ և Հեձնիկոս արքայ՝ 'ի պարսից 'ի Քաղկեդոնայ եղանեն. և անցանեն ընդ Սմուրիայն՝ և անկանեն 'ի ծովն Կասբից։

Գանդէս և Շերմոս գետք. որոց խորութիւն մինչև յանդունդս է՝ և Քամ ծառացեալ մինչև յերկինս. և լայնութիւն նորա երեսուն մղոն. անցանի ընդ Ղ'ենաս քաղաք. երթայ 'ի Սարոսադիան 'ի Սարը՝ և Յակեսարոն. անցանի 'ի խորին Հնդիկս՝ մերձ 'ի խոթեքատոն՝ 'ի Համալուսին՝ որ՝ թարգմանի կանանց աշխարհ՝ մօտ յանծանօթ երկիրն. և անկանեն 'ի Հեստամիտոն ծովն։

Սկոն՝ և Հինէս՝ և Բերմիստէս՝ որք երեքեանս 'ի մի 'ի Հիւսիսայնոյն լերանց եղանեն. և Ոպամ՝ 'ի մօրեաց 'ի վայր իջանեն՝ և ընդ միմեանս խառնեալ ընդ աշխարհն Ս'ղուճանից՝ անցանեն մերձ 'ի Լիկէթ՝ և անկանին 'ի ծովն Սպարապատիկոս։

Տարապարհեկոս՝ և Մարկոսս՝ Պատ-
կերոս՝ և Օքոս։ Սոցա չորեքեանն
յարեւմտից հիւսիսէն ՚ի Պերսիմս լեռ-
նէ. որ կոչի այրեցեալ գօտի ար-
գականն՝ և անցանեն ընդ Լիկոն
և ընդ Սպանիայ. մերձ ՚ի Գադե-
րոն՝ և անկանեն ՚ի ծովն Եսպերկղեանս։
Նիրոսոս՝ ՚ի Ատլանտեան լեռնէ. Ան
ծառտոքն՝ ՚ի դժնեայ լեռնէ. Վաղ
գետ յանկուածն լեռնէ. Ձորոխ
գետ՝ ՚ի Սենեաց լեռնէ. Հուպա
տան գետ՝ Գեղարքունեաց լեռնէ.
Պղնձէ գոյն գետն՝ յԱնխուայ լեռնէն։
Սոցա ամենեքեան ընթանան և յե-
րասխ խառնեին ՚ի նախշուռան՝ և ՚ի
Սօրանն ՚ի Տարունան՝ ՚ի Թաւ-
րէժ. ՚ի Պարանախտու. ՚ի Սա-
գաստան. յԱպրատան. ՚ի Տռուանս.
՚ի Աստաուրան. ՚ի Մանուրան.
՚ի Պոլմատան. ՚ի Պարախան.
՚ի Փայտակարան. և անկանեն՝
՚ի ծովն Եպեկալեան արեւմտից երե-
կոյին։

Մայ

Պարզևեսց' և Ա.լիս' 'ի Սեբաս-
տիոյ ելանեն' և ընդ Գամրաց աշ-
խարհն անցանեն' և երթան մերձ
'ի Նիկոմիդիայ քաղաք յարևմուտս
կոյս. և ոլորի ընդ հիւսիսային կող-
մանն. և անկանի 'ի ծովն Պոնտոս:

Օախսառութեկոն գետ' յԻկոնիոն
գաւառէ ելանէ' և ընդ Տրապօ-
լիս երթայ 'ի Լիդիայ' մերձ 'ի
Հելլէնոս. և անկանի 'ի ծովն Բու-
ղան:

Կաւստրոս' և Կ.ուկապրիս' գետն'
'ի Կոնոսայ ելանեն' և ընդ Թրա-
կէս անցանեն. մերձ 'ի Սառնեայ.
և անկանին 'ի ծովն Եփեսացւոց:

Դանուբեին' որ ընդ Հռոմէ ելա-
նէ. և Տօնաւիս Յակորինոնացւոց'
և գան յանդ-եմանն արևերից մինչև
յաշխարհն Բուլղարաց' և առ Պ.
վօրն. և Ս.ուստալիան. և Ս.ուա-
գառալիծն. և անցանի յաշխարհն
Գոթաց' և մտանէ 'ի ծովն Բաս-
ղաց:

Տիբե

Տիեզերիս դէտ՝ ելանէ 'ի Կապուտ լերանց Հիւսիսոյ՝ և անցանէ ընդ մէջ Հռոմայ՝ և անկանի յԻտալիայ. և մտանէ 'ի ծովն արևմտից։

Սկամանդաս գետ՝ 'ի Փռանկաց ելանէ. և ծակամուտ լինի մասն մերձ 'ի Տաւրիկ. և 'ի Սերկանիք. և մտանէ 'ի ծովն երեկորին արևմտից։

Տանաշիս՝ և Պօնտոս՝ և Հեղինապօնտոս յանծանօթ երկրէն ելանեն. և ընդ անմօրդ անապատ անցանեն ընդ Բռարանձաւս. և ընդ Բներդուկս. ընդ Խուխունս. և ընդ Բռարաքիթս 'ի վայր վայթին. և անկանին 'ի ծովն համատարած. որ է ակն ծովուց. և պատէ զչորեք ծագեան աշխարհս մմ. Ընդ մմ միահամուռն. են գետք քառասուներկու՝ մեծամեծք. որք ելանեն 'ի ծովէ՝ և չորս 'ի դրախտէն ելանեն՝ շրջին ընդ աշխարհս մմ. և դարձեալ մտանեն անդրէն առ ծնօղն։

ծնօղն և մայրն իւրեանց համառօտա-
րած ծովն :

Սքանչելագործ արարչին ամե
փառք :

Ընտրանք Քաղաքացն Հնդկաց և Պարսից :

Պանիպան քաղաք՝ ուր աւուրց Ճա-
նապարհ ընդ ցամաք ուղղոյ է
ընթանալ. Պանիպանու գաւառքն
Հնդիկք են. բայց ՚ի Խազնոյթեան
խօսի. զի ՚ի վաղնջուց հաւանեցու-
ցեալ է պարսիկն և առեալ. այլ երկ-
րին բնակիչքն Հնդիկք են :

Տիգնաւոյ քաղաքն է մեծ՝ և
նիւքն ՚ի Խազնոյ խօսի՝ և երկրին բնա-
կողքն Հնդիկք են. կան և այլ մի
պարսիկք՝ վեց աւուրքն զԽազ-
նիայ ՚ի վայր է :

Պայստ քաղաք է մեծ՝ մեծա-
գանձ և մեծահարկ. և ունի զԹէմ
ընդարձակ. և Ճանապարհ չորից
աւուրց է ՚ի Տիգնաւէ ՚ի Բոստ՝ և

այս

այս երկրիս բնակիչքն Հնդիկք են և 'ի Խազնի խօսին։

Պուրշայուր մեծաշահ քաղաք՝ և թեմ ընդարձակի. ելանէ յուրմէ շատ Լեղակ. և Հինա աղէկ. 'ի Խազանայ 'ի Պուրշայուր տասնև հինգ աւուր ճանապարհ է։

Նադարուլէ՝ է քաղաք մեծ և մեծաշահ և մեծահարկ. ելանէ յուրմէ Հրէլէճ և Նադարուլի. և այլ օգտակար դեղք. քառասուն փարսախէ 'ի Պուրշայուրէ մինչև 'ի Տիգնաւէ։

Լահօր քաղաք է մեծ՝ և մեծազանձ աշխարհ՝ և երկիր ընդարձակի. գետեր ունի չորսհարիւրհազար։ Սահմանս սուլտանին է զեւրեանքն հարկատու արարեր՝ և հաւանեցուցեր. են ամք վեցհարիւր. է մեծաշինորհ քաղաք. և որինչ յամ երկեր պատուճականս և հարկաւոր իրք լինին՝ ամենայն 'ի քաղաքն գտանին. զի անդ բերեալ ծախեն

խեն վաճառուականքն. և ա̃մ վաճառուականքն անտի քաղեն զա̃մ ինչ՝ զի ի վր̃ ճանապարհին է քաղաքն և թագաւոր է մեծազօր։

Խշմիր քաղաք մեծ է. և գաւառս ունի հարուստ՝ և մեծաշահս. 'ի Լահուրէն քառասուն օրն երթան 'ի Խշմիր. մուշկնի իփալի առեն ցած մուշք է. նա անդ շատ գտանի. ելանէ Սնփուլ. և Խարափուլ. և այլ որ ինչ պիտոյ է մարդոյ՝ դեղեր մարդկան համար. քաղաքն լեռն է և մորի և կապինի։

Պանկլար՝ քաղաք է մեծ՝ և բնակիչք քաղաքին հնդիկք հարուստք՝ և մեծաշահք. և մայրին ինքեան մօտ է. և մայրւոյն փայտն ամէնն ծխանելի է. և բնակիչք երկրին գտանեն զաղէկ ծխանելին 'ի ցեխան թաղած։ Իւրեանց թագաւորն ութն հազար փիղս ունի։ մեծ թագաւոր է և հարուստ՝ և ա̃մ պատուականն իր գտանի 'ի յիւր քաղաքն։

'ի Խշմ

՚ի Խոշմիրայէ երեսուն աւուր ճանապարհ է մինչև ՚ի Պալանկլար. երբ մարդ այլ ճանփով ՚ի Նահրուանայ կամի գնալ, քառասուն հինգ օրն երթայ ՚ի Սուլթան քաղաք:

Նահրուանայ և Սուլթան. քաղաքք են մեծամեծք և մեծաշահ.ք. ունին ընդարձակ գաւառս, և գետս երեքհազարս. և ՚ի խաղնի խօսին, և բնակիչք երկրին հնդիկք են:

Մելուլ քաղաք է մեծ, և մեծագանձ. քառասուն աւուր ճանապարհ է ՚ի Տեպաւլայ ՚ի Սնդեկ. քաղաք է Տեպուլ և մայրեքն դժոխար, և ճանապարհքն, և Կապանանի և լերինք. և եկ ՚ի փոքր Մելուլ գետոյն է շինեալ Մելուլ քաղաք. բայց ՚ի Նահրուանայ թեթև խօսի:

Սումնաթ, քաղաք է հնդիկ ՚ի ծով եզերքն հնդկաց, և է բազմագանձ քաղաք և մեծաշահ. հնդ

կայ հանճիքն ՚ի հօն գանն յուխտ. եւ-
րեանց երիցանց եւ ալրկերոյն Սահ-
բամնայ կոչեն. ամէն քաղաքն նքե են:
՚Ի Սօմնաթայ շատ գողեր եղանեն
նաւով. եւ իմ ՟Ը ծովու շատ ծեծ-
ռանեն. եւ ՚ի Նահրուալայ խօսէն:
Պորպատ քաղաք է փոքր եւ ծով
եզեր. եւ մօտ է ՚ի Նահրուալայ:
Խամպաթ քաղաք է ՚ի ծովե-
զեր. եւ մերձ է ՚ի պորպատ քաղաք:
Սուրթ քաղաք է ծովեզեր՝ եւ
Նահրուալայ խօսէն. եւ մերձ է ՚ի
Խամպաթ. եւ երկու աւուր ճա-
նապարհ հեռի են ՚ի միմեանց:
՚Ի Սուրթ քաղաքն յամէն չորս
տարի Ճ՟Ծ մի պաշտեն. եւ ՚ի յաւար-
տել չորս ամսին, փոխեն. նքե բարբառն
ջենթէ ջրհեղեղնար մեզ չէ եկեր:
Դաւյոլ մեծ քաղաք է՝ եւ ծովե-
զեր է՝ եւ մեծաշահ. շատ շաքար եւ
շատ լեղակ ելանէ յիւրմէ. եւ շատ
պատուոականս իրք գտանին անդ:
՚Ի Սուրթ քաղաքէ երթայ մարդ-

՚ի Գողմնուարայ. և մնացեալ երեթայ ճանապարհորդն ՚ի Պլոտրայ։

Պլոտրայ քաղաքէ ծովեզերի. մեծ, և մեծաշահ և բազմամբոխ. այս քաղաքենիս Նահրուանայ խօսին. հարիւրհազար գեօղ ունի այս քաղաքս. և ամենին շուրջ ծովեզերական շինուած. այս քաղաքս և իւրեանց վաճառականքն նաւերն ընդ ծով երկարութեն ծովու վաճառով ընթանան. Այս քաղաքենիս և այս գեղերն երկու հարիւրհազար շաքմի են. և Հնդկինն լեզուաւ են. և ամենին շաքմի խօսին։

Մելպարն քաղաք է մեծ. մեծագանձ և մեծաշահ, և առաջին քաղաք։ ՚ի Մելպարէ երեթայ ճանապարհորդն ՚ի Տարաւի՝ որ է մեծ քաղաք. մնացեալ երեթայ ՚ի Սուֆրայ. ՚ի Սուփրայէ երեթայ ՚ի Ի[illegible]անայ. անտի ՚ի Փոսնաւէ. և ՚ի Փոսնաւայ ՚ի Սանդապուր՝ ուր շատ պղպեղն լինի

նի՝ և այլ պետանի համեմունք. և ամէն Քաղաքնիս հետ նրաց են։

՚ի Սանդաապուրէն երթայ ճանապարհորդն ՚ի Պանքուր քաղաք. և անտի ՚ի Պանկլուր. և անտի ՚ի Յեպնպնիթոն. և անտի ՚ի Գլիայ. և անտի ՚ի Փանդըրիանէ. և անտի ՚ի Ճենկլ. ՚ի Ճենկլի շատ Քրիստոնեայք կան՝ և շատ եկեղեցիք. և ամէնն Սելէպան գաւառի խօսին. Զոլխանդ անունն է թեմին. ՚ի յայս թեմն է որ առաքեալն Թօմա վկայեալ. թեմին առաջին քաղաք Պլինճ՝ մեծ և մեծաշահ. ՚ի Պլինճու երթայ ճանապարհորդն ՚ի Պնիպոթին ՚ի տասն օրն. անտի ՚ի Խյուտոյն քաղաք օր մի. անտի ՚ի Նախէպոթին օր մի։

Նախէպոթին քաղաք է մեծ. շատ եկեղեցիս և շատ Քրիստոնեայս ունի ընդ ինքեամբ. և ամ՟ քաղաքնիս ծովեզերեայք են։

՚ի Նախէպոթոյն երթայ երկու

օրն 'ի Տ ահզպաթին. անուն երթայ 'ի մէջ Առաքելոյ գերեզմանին. և առեն անուն քաղաքին Սուլապ. ծովեզերը է քաղաքն. և մնացեալ է յինքն սակաւ մի քրիստոնեայ: 'ի Սուլպայէ երթայ մարդ 'ի Հուձր. Այս քաղաք է մեծ՝ և մեծագանձ և մեծաշահ. 'ի Սուլապ քաղաք ուր մէջ առաքելոյն գերեզմանին է Թովմայի. աղբիւրքն ամենն տզրուկ եռացուցանեն. բայց միայն յայն աղբերէն. որ մերձ է 'ի գերեզմանն Թովմայի. Այն աղբեր ջուրն յստակ է և բարեհամ. և մէջ է 'ի տղըրկէ. այս ամ քաղաքս Ջոլխան կոչի:

Սելան կղզի հնդիկ անուանեալ է. և Սառանդիպ՝ տաճիկ անուամբ. 'ի յայս կղզիս առեն հնդիկք՝ թէ երբ էհան Ած զադամ 'ի դրախտէն. նա աստ բնակեցոյց. պատուականն գոհար Սելանէ յայն կղզւոյն. և կարմիր Յակունդ բազում.

զում․ և ակն որոյ անեն Հնդկերէն Կատուի․ իսկ տաճկերէն Ս․յնիլ լէհօռ։ և այլ ակն ելանէ․ զոր պարսկերէն անեն Չաշմիգուրպայ․ և այլ ակն ելանէ որոյ անուննէ Լըշէ․ իւր գոյնն կապուտ լինի․ և անուանեն Հնդիկք Լ,իլսէ։ և այլ ակն ելանէ դեղին․ Պոյտորոյ անեն իւրն․ և կարմիր Յակունդ ելանէ․ որ քան զամ̃ ակունս և յակունդս հարկևոր է և մեծագին․ և այլ պատուական իր՝ որ Թագաւորաց անգ է։

Սակէզ գերանին զաւառն Սեմինզար անեն իւրն․ զի բազում ոսկի ելանէ յերկրէն՝ քանի աշխարհիլ ոչ կարէ․ և Սակէզ գերանին են անուանքս այս։

Ռ․ամջինն քաղաք և կղզի՝ Լամրին․ անտի ելանէ շատ Սրղին․ փայտ Պկամ․ և այլ պատուական իրք․ անտի երթայ մարդ՝ ի Պարշաւր․ այն քաղաք է և կղզի մեծաշահ․ պա

տոնակին. Բռաֆուրն անտի ելանէ.
՚ի Ամբրոսձոր կղզի կայ՝ զանուն
Բրուտ առեն. Ընկեր Թեթևա
գլին անտի ելանէ՝ և անդ կազմի։
Բրուդայի քաղաք է մեծ. և
մերձ՝ ինա կղզի մի է Սամանթ առեն.
մեծ աղիր, և մեծ աշխարհ. և իւր ներ
քոյ այլ կղզի կայ՝ որ կոչի Պուրէ.
և զհամ պատուական իր՝ զորինչ
ուզէ մարդն գտանէ ՚ի կղզւոջն։
և իւր ներքոյ, Սփանեա կղզի. ՚ի
յայն կղզւոյն ելանէ բազում Բռա
ֆուր. և՚ի ներքոյ Պըլայոյ է թագա
ւորն Սոկեգլեանին՚ի Պըլայոյ կղզին
նստի Օափիռայ թագաւորն. երբ
իւր Հայրն մեռանի կամ մայրն. փո
խանն ծնողացն՝ ի չափս նոցին կուռս
շինէ Սոկի. որոց աղջկքն կռապաշտք
են. և չեն Հնդիկք. առքա Օափէ
կոչին. և մեռ մեռելոց՝ զորդատա
նեն, առնեն. և զխորհանց մեռելոյս,
և զայլ տանհմանաց մարդ, զորս կալ
նուլ կարեն. որս համարին։

Սա

Եւ յորժամ ընդ այլ ազգի կռուին,
և յաղթեն. զորոյ կոտորեալսն զոր
խուրճ է՝ և զոր թշնամեացն՝ զամենն
ուտեն. բայց վաճառականի և ճանա
պարհորդի ոչ մեղանչեն. զի խուրճ
ասպուրսն ՚ի վաճառականաց լինի:

Ռամքի կղզի է. և իւր ներքոյ
այլ կղզի կայ՝ Բաղաքփինչի ասեն.
մերձ ՚ի սա կղզի մի այլ. յայս կղզիքս
ելանէ կլայեկ շատ. և ամ պատուա
կան իր հօն գտանի. հանց որ թա
գաւորաց վայելէ. և մերձ այս կղ
զիս է Յաւլա. և Բաւլա. և Կակուլէ:

Րայս է Ոսկէգետանի քաղաքն,
և կղզիքն, և գաւառքն. և ազգքն
որք ընկեալ են Օ ապէճ լեզու են:

Չին և Մաչին երեք հազար և ութ
հարիւր քաղաքք են՝ և բազմաբա
րեք գաւառք. ամենն կռապաշտք են.
և երկիրն ցամաք է. բայց չեն հաւա
նիլ ոչոր ազգի. զի իւր թագաւորն
բազում և գազանաբարոյ հեծեալս
ունի. և սիրեն զքրիստոնեայսն. և

լաւ ընդունեին՝ Աղէքսանդր Թա-գաւորեն 'ի վեր. զի 'ի նմանէ շատ աղէկ են գտեալ և ազատութի. և զհռոմէ խիստ սիրեն:

Եւ այն տերևն զոր Հնդիկք ու-տեն. զիւր անունն Թմբուլ ասեն. իւրեանց նուշը և ապուր այն է. և առողջութի տայ. և մեծ բրևկ է և կարմիր՝ և անունն Զուձր ասեն. և Մոզան ծառոյն ասեն. որ իւր տերևն Հենգ կանգուն է. ասեն բնակիչքն, թէ նր տերևովն ծած-կեցաւ Ադամ, յորժամ 'ի դրախ-տէն ելաւ: Հնդիկք երիցանցն քահրամայ կոչեն. և կուոցն դև:

Մալ քաղաք է 'ի Թուրքաս-տան. ամուր լեառն. և շատ քրիս-տոնեայք կան 'ի յայն գաւառն. Սունդրի ասեն քաղաք. ելանէ յիւր մէջ Խունկ և Սապոն. Սկունդրի այս քաղաքք են Հնդկաց և Պար-սից: Եւ ՅԺ̅ ՎԻ̅ արարչէն ամ̅ արարածոց փառք յաւիտեանս:

ԳԻՐՔ ԱՌԱՍՊԵԼԱՑ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆԱՑ

Որ ասի

ԱՂՈՒԵՍԱԳԻՐՔ.

Յարդարեալ ամէն իմաստօք եւ չքնաղ զուարճութեամբ.

Թագաւոր մի կազմեաց սե- ա
ղան դեսպանաց. եւ առեալ
մսագործացն զկաշիս ե-
դին յաղոց ի մէջ շուկային։ Եւ
ի մէջ գիշերին ժողովեցան շունք
քաղաքին յուտել զկաշին։ Եւ ամե

միոյն 'ի նոցանէ՝ որ [illegible]ծին էր և ի մասստումն. ասէ, եկեք նախ զջուրն լակեսցուք՝ և ապա կերիցուք զկաշին. և սկսան լակել՝ և պատառեցան. և ոչ ժամանեցին յուտել զկաշին: Այսպէս գայ մահն իվերայ մեր. և հեղձուցանէ զմեզ. զի ոչ կարեմք հասանիլ այն կենաց:

Է

Թագաւոր մի բարի և բարեմիտ ճաշարարեալ յեզր գետոյն. և շուն մի սոված եկն առ Թագաւորն: և նա ետ հաց մի մը: Եւ առեալ շանն զհացն ընդ եզր գետոյն. ետես 'ի ջուրն զիւր շուքն իբրև զայլ շուն. և զհացն 'ի բերանն նորա: Եւ շունն ագահեալ մոռացաւ զհացն որ 'ի բերանն էր. վազեաց 'ի գետն զի առցէ զհացն 'ի միւս շանէն. և ոչ էգիտ՝ զի շուքն էր: Եւ զայն հացն՝ զոր ունէր՝ գետն տարաւ. և շունն եղեալ երթայր սովամահ. Ցուցանէ Թէ Թագաւորն Քս է. և սովեալ շունն

ազգ

ազգ մարդկան է. և նր հացն իւր
շնորհն, և պատուիրանն, և իւր
նր մարմինն։ Նաև սատանայ կերպա
րանէ տուաչօք մեր առաջի զմեր
աշխարհն, և զնմ մեղս. զագահու
թի, զարծաթասիրութի։ Նաև մեք ջա
նամք մեծ աշխատութբ զհետ փա
ռաց և մեծութե. և զհետ սորոց՝ և
անցաւորաց ջանամք։ Սա է և առ
նումք, մահն հանէ 'ի մէնջ. և մեք
լինիմք ողորմելիք. զի կորուսանեմք
զայս կեանս և զայն։

Թագաւոր մի յարևմուտս բազմե Գ
ցաւ յաթոռ։ և եկին բազումք
զեսպանք առաջի նր. Նաև ահա շուղ
ենչ կայր 'ի մօրուս նր. և սպատա
որք նր ասէն. ով Թագաւոր, ահա
տեսանեմք ոսկի բազայ ի վր ոսկի
ճղին. և նա ոչ իմացաւ զառակն։ Նաև
գնաց առնուլ զշիւղն 'ի մօրուացն. և
նա մահ արարանմա. և սպասաւորն է
հար զերեսսն նր և ասէ. մեք գիտեմք

 եթէ

եթէ Ք.Ս. հաւատար թագաւորն ես.
նա նման արքայ կամիս թափել զխս:
Ցուցանէ. թէ այսպէս պարտէ յան-
դիմանել զթագաւորն՝ և զառաջ-
նորդն՝ և զդատաւորն. թէ եղա-
նեն յիրաւանցն. և թիւրեն ՚ի կա-
մացն Ք.Ս.:

Է Թագաւորն միոյ որդւն եհան ՚ի
վերջին աղքատութենէ. և յոլով
ժամանակս ծառայեաց իմնէքէ և
ճրագօքք կուոց հօր իւրոյ: Եւ աղա-
չէր զնա՝ զի փարթամացուսցէ զնա.
իսկ նա ևս քանզի ևս աղքատանայր:
Եւ նա բարկացեալ յաւուր միում
եհար ուռամբ զգլուխ կուոցն, և
հերձաւ. և բազում գանձս հոսե-
ցաւ ՚ի գլխոյ կուոցն՝ զոր հայրն իւր պա-
հեալ էր: Աւ որդեակն՝ վայ ինձ
ողորմելի մեղաւորիս. քանզի այս-
պէս ցուցանէ առակս. թէ որքան
ծառայես մարմնոյ քոյ հեշտու-
թեան և հանգստութեան. և պարար-
տու-

ութե̃. և մեղօք. դու ես քանդիչս
ողքաստամնաս Հոգւովդ. և ողորմե
լի լինիս: Սպաթեալ տանջես զմար
մինդ, չարչարես, և սպանես ամ̃ բա
րեգործութե̃. այսպէս կարես փար
թամնալ Հոգւովդ. և փրկիլ 'ի դը
ժոխոցն:

Ե.

Ազատութ մի սատանայի նեղայցաւ
ն, 'ի յումէն. և արտաքսեալս կալաւ
քեաս: Սակ լուան. աղաչեմ զքեզ՝ մի
ապաստանեալ զիս. զի փոքր է մաս իմ
զոր արարի քեզ. Նա նա ասէ՝ դու
ես 'ի քո ուժդ կայր՝ արարեր.
այժմ 'ի ձեռաց իմոց մեռանիս:
Յուցանէ. թէ ընդ 'ի կեանս քո
չար ումեք մարդոյ մի առներ: Նա
դարձեալ ասէ. թէ պարտէ երկնա
նաց և դատաւորաց զփոքր չարա
գործն Հոգւոյ և տանջել. զի երկնե
ցեն մեծամեծ չարագործքն:

Զ Թագաւոր մի մեծ և բարեմիտ. ունէր խոզմի սիրուն 'ի տան իւրում. և խորհեցաւ մեծարել զնա՝ և փառաւորել. Կազմեաց նմա գլխոյ մի յոսկւոյ հազար դահեկանի. և մետաքս ոսկեզօծ՝ ապխտակ քեհեզ՝ ուստիկ ծանրագին էած իվերայ նր. և զգլխոյն էած 'ի քիթն նր. և նա առաւօտու ժամուն շրջէր ը̅ քաղաքն. և զամենայնն 'ի տիղմն թաւալէր. և զգլխոյն ոսկեոր կայր 'ի քիթ նր։ Ցուցանէ։ Մի մեղաւորք մեղս առնեն. և յամենայն թաւալին 'ի տիղմն մեղաց. և աղտեղեն զլուսափայլ պատմուճան սրբոյ աւազանին. և ամ̅ ընդ աղբ, և շարու մեղաց շփեն զգլխոյն իւր՝ որ 'ի միտս և հոգւոյն նշ̅ պատկերն իւր։

Է Թագաւորին կոստանդիանոս 'ի բազմաց ժամանակաց ցանկացաւ տեսանել զՃգնաւոր ոմն. որ էր անապատական՝ և յոյժ անուանի. և

օրհ

օրհնել 'ի նմանէ. և խրատ առնուլ.
և ոչ կարէր երթալ 'ի բազում զբա
ղմանացն ։ Եւ օր մի յանկարծակի որ
ոյ պատճառաւ գնացեալ յանա
պատն ։ Եւ սպասաւորք Թագաւո
րին յառաջընթացեալ ազդեցին
ճգնաւորին զգալուստ Թագաւո
րին. և նա ելեալ աւելեաց զխցիկն.
և զաւելածն կուտեաց 'ի մէջ տանն.
Եւ ինքն մերկացաւ, և կտոր մի վա
լոյ իվերայ Թիկանցն կապեաց՝ և
նստաւ իվերայ սեմոց դրանն մերկ.
մէկ ոտքն 'ի ներս և մէկ ոտքն 'ի
դուրս. և եդ զմէկ ձեռն իվ՟ր բե
րանոյն՝ և զմիւսն իվերայ ծածուկ
մարմնոյն ։ Եւ եկեալ Թագաւորն
ետես, և զարմացաւ. և փութանա
կի յետ դարձաւ. Իշխանացն հար
ցեալ զպատճառն շտապ դառնա
լոյն ։ Ասաց, Թէ տասն տարի 'ի մօտն
էի կացեալ այնչափ խրատ չէի կա
րեալ ուսանել՝ որչափ այսմէկ պահս ։
Եւ ասացին զինչ էր խրատն ու
սեալ՝

սեռալ՝ զի ոչ գոլ խօսեցար՝ և ոչ նմա Նա և ասաց, թէ այն որ զաւերուածսն կոտորել էր. զայս ուսուցանէ, թէ աշխարհիս ինչքն իբրև զայս տղքս է։ Նա և այն որ մերկ էր, զփառանն իմ՟ր թեկանեցն էր կապեր. զայն ուսուցանէ, թէ յաշխարհէս զայս չափ ելքս այնոլ տանիմք՝ քնի շատապրեմք ու ժողովեմք։ Նա և այն որ իմ՟ր չեմոյն էր նստեալ. զայն ուսոյց՝ թէ մարդ դոյս մէկ աւուքն՚ ի յայս կեանքս է՝ և մէկ ուոն յայն։ Նա և այն որ մէկ ձեռն իմ՟ր ընթրանոյն էր եդեալ և զմէկ իմ՟ր ծածուկ մարմնոյն՝ զայս կու նշանակէր. թէ մարդ որ ուզէ սատ ան մարդիկք պարզ երես լինել և անող առ Ա՟Ծ, թող զայս երկու դուռնս պահէ։

Է Այր մի եղանէր ՚ի դժուար դար մի վեր. ՚ի սոյթ ժամանակի. յոյժ աշխատեցաւ. և սկսաւ բամբասել զԱդամ և զՆոյ. թէ

էր անկայք 'ի դրախտէն անհամ
ըմբռութբ̅ Հերով : և երևեալ հրեշ
տակին ասաց : Թէ տանիմ ըզ
քեզ 'ի դրախտն, դու համբերես :
և ասաց, Թէ երբ լինի այդ : Եւ յան
կարծակի քուն ի վերայն անկաւ :
Եւ տեսեալ զինքն 'ի դրախտին ու
րախացաւ : Եւ ետես զի մարդիք
զտղայ ծառերն 'ի վայրտային . և
չհամբերեաց, և ասաց Թէ այդ
ինչ աներկիւղ մարդիք էք . որ ըզ
չորն և զզօսացածն Թողեալէք՝ և
զտղայ և զմատղաշ ծառերն 'ի վայր
կու տայք . որ զտղայոց. մահն նշա
նակէ : Եւ բացեալ զաչսն ետես
զինքն 'ի դարն 'ի վեր՝ և զայղն 'ի շա
լակն Ջրհ̃ալով . և սկսաւ լալ : Դար
ձեալ ետես զհրեշտակն, և ասաց .
այլ չէի խօսիմ . և տեսեալ զինքն 'ի
դրախտին . և տեսանէր զմարդիկք
զի զփուշ և զձիւղս ծառոց շալակ
դնէին . և չէին կարել շալկել՝ նա
կու շատցնէին . որ զմեղս նշանա
կէ .

կէ․ որ չափ շատանայ նա այլ գոր-
ծէ․ եւ չհամբերեաց․ եւ ասաց, ով
անմիտք թեթեւացուցէք, որ կա-
րէք շալկել։ Եւ առեալ զինքն այլ
եւս ՚ի դրախտին։ եւ առեալ վէմ մե-
ծ․ եւ երկոտասան լուծք լծեալ
՚ի նմա։ եւ ամէնմէկ յիւր դիմացն
քաշէր․ եւ վէմն չէր շարժիլ։ Եւ
չհամբերեաց՝ եւ ասաց, ով անմիտք,
ամէնքդ ՚ի մէկ դիմաց լծեցէք։
զի խախտել կարիցէք։ Եւ վէմն
էր Ինքն Քս, եւ լուծքն լծեալք,
են հաւատք ուղղափառաց երկո-
տասան ազգաց քրիստոնէից․ իւրա-
քանչիւր յԻնքն ձգելով․ եւ բացեալ
զաչսն ետես զԻնքն ՚ի դարն ՚ի վեր՝
եւ զաղն ՚ի շալակն։

Ծ Եւ մի երթայր յԵմ բազում
զօրօք՝ եւ բազում ընչիւք։ Եւ ՚ի
ճանապարհին հանդիպեալ յեզեր
միոյ եկեղեցւոյ․ եւ այն եկեղեցւոյ
դուռն երկու ծառ կայր․ բուսած

մէկ

մէկ՚ի յաջ դրանն․ և մէկ՚ի ձախն․
և յանկարծ ամէն յիրեանց եկեալ
համբուրեցին զիրեար։ Եւ գիտա-
ցեալ զի եւեթ մի կայր անդ՚ի պա-
տապարակն․ և՚ի միոջ յերախայիցն
համբուրեցին զիրեար։ Եւ ասաց
կինն յերէցն․ թէ մէկ ջորեբեռն
մալ քեզ՝ հանց պատարագ մի խնձ-
չինէ․ և մէկ կայլ ծերն չինեաց․ և չհամ
բուրեցին զիրեար ծառայքն։ Եւ հիմա
ցեալ զպլատանուն․ ասաց երէցն,
թէ յայնժամ խորհուրդ անկաւ
՚ի սիրտս իմ, թէ զջորին այլ պիտի
տայ՝ թէ ոչ։ Խոստամամբ երդումն
արար․ թէ ջորին այլ քեզ․ լուր
համց ժամ չինէ։ Եւ մէկ այլ օրն
չինեաց․ և ծառայքն համբուրեցին
զիրեար․ և ճշմարիտ եղեալ է և
ոչ է սուտ։

Ժ

Մ՚իաբնակեց մի նաւեալ իմն մի մի միոյ․ և կայր յառաջեան աղ-
բիւր մի։ Եւ կին առ աղբիւրն զօրա-

կան մի, և նստաւ անդ. եկեր զհաց, և ըմպեաց զջուր. և հինգ հարիւր ապխտակ 'ի տեղն եթող՝ և գնաց: Եկն մարդ մի այլ խմեաց ջուր՝ և եառ զդրամն, և գնաց: Եւ զօրականն դարձաւ 'ի խնդիր դրամին և չգտաւ զդրամն, և մարդ մի այլ եկեալ էր 'ի ջուրն: Եւ իսպահեն ասաց տուր զիմ դրամն. և նա ոչ էր առեալ զդրամն: էզարկ և սպան զայն մարդ: Եւ միայնակեացն զարմացաւ. Թէ այս ինչ գործ էր. որ գործեցաւ: և 'ի զարմացմանէն 'ի քուն լեալ: Եկն հրեշտակ ԱԾ և ասաց. Թէ այն իսպահու հայրն այն մարդոյ հօրն հինգ հարիւր ապխտակ պարտէր. նա զիւր պարտքն եառ, և գնաց: Եւ այն մէկայլ մարդոյ հայրն այն զօրականի հայրն սպանեալ էր. նա զիր արիւն եառ. և նա զիւր պարտքն, զի ԱԾ դատաստանն ճշմարիտ է ատտ և 'ի հանդերձեալն:

Աշխա

Իշխանի միոյ որդին մեռաւ. և ժա
բերին զխաչն հվԾ սպասաւորք
խաչին. և յերևաւ որդի իշխանին.
զի էին ընտիրք սպասաւորքն այնո
քիկ։ Այլ եղև զի այլումեմն իշխանի
որդի մեռաւ. և բերին զնոյն խաչն
հվԾ՝ և ոչ յարեաւ։ Այլ աղաղակէր
հայր մանկանն, և ասէր. Թէ խաչս
այն խաչն է. և Քծ այն Քծ է. զի
արդ ոչ յարեաւ մեռեալս։ Այլ
հրեշտակն երևեալ ասաց. Թէ խաչս
այն է, և Քծ այն է։ բեր զայն այլն,
որ բռնէ զայս խաչս։

Ի բան աւետարանին, որ ասէ. ժբ
ուր գանձք ձեր են անդ և սիրտք
ձեր եղիցին։ Մեռաւ ոմն իշխան,
որ ունէր բազում գանձս ոսկւոյ
և արծաթոյ՝ և յականց. և ոչ տայր
խոստովանահօրն։ Այլ 'ի լուծանելն
գտին բալանի մի յանթառակին. և
տարան առ վարդապետն, և բա
ցեալ զմնդուկն տեսին՝ զի սիրտ

արեան թաթախ կայր եւ ՚ի ընչիցն՝
զի ճշմարտեաւ է :

ԺԳ Եղբայր ումն գնայր առ Հայրն. եւ
զամենայն յանցանս իւր խոս
տովանեցաւ. եւ տեսեալ յանուրջս
Հայրն զդատաստանն եղեալ. եւ
այրն այն մերկ, եւ մարմինն ամենայն
Հրայրեց սլաքով ՚ի լի : եւ յորժամ
խոստովանէր Հրեշտակին աքցա
նով մեկ մեկ քաշէր զսլաքսն. զա
մենն քարշեալ մի եւս այլ մնաց. եւ
զարթեաւ Հայրն, եւ պատմեաց. եւ
ասաց, թէ այլ մեղք է մնացեալ
որ չէս ասացեալ. եւ ասէր այս, օր մի
զկոյր մի կատակ արարի. զի ցեխն
՚ի ներս ընկղմեցի, եւ զցամաքն
թողի :

ԺԴ Պատմութիւն ժամանակի ասէ,
թէ ՚ի շաւաթայն այր մի աղքա
տացաւ՝ եւ զայծ մի ունէր վաճա
ռեաց. եւ այր ումն գնեաց զայծն
զայն.

ղայն. Եգիտ երեք կարաս ոսկի. և յըղղարկեաց առ տէր արտին: և ասէր. Եկ, առ զոսկին. զի վարեցից զարտս. և ասաց ոչ է իմ, այլ քո է: և նա ասէր, ես զարտն եմ գնեալ: և վիճէին ընդ միմեանս զքաղաքս մարտն. և ձայն եղև 'ի պալատ թագաւորին, և թագաւորն, և պատրիարգն, և իշխանք քաղաքին եկին, և տեսին ամենեքեան. և դատաստան արարեալ եառուն զմէկ կարասն յարքունիս. և զմէկն յեկեղեցիսն և յաղքատս և զմէկն 'ի պէտս երկոցունցն. և եառուն զնր դուստր ուստեր նր՝ և զարտն պտուղս. և սիրով միաբանեցին. և ցանեալ զարտն ցարեան. և 'ի ժամանակի հնձոցն երթեալ տեսին զի մարգարիտ էր պտղաբերեալ. և քաղեցին տոպրակ մի. և տարեալ 'ի կոստանդինուպօլիս եդին 'ի յարկ թագաւորին վն յիշելոյ: և գտեալ զայն յայլում ժամանակի.

և խնդիր արարեալ գտին ծեր զմի
պատմեալ զամ միրատմիոջէ. և
փառս ետուն Այ։

ԺԵ Թագաւոր ոմն մեռաւ. և մնաց
երեք որդի. և պատուիրական ակն
մի. որ դիմաց թագաւորութեան էր։
Եւ անդրանիկն ասաց. թէ վիճակաւ
յովանկանի ակն, զթագաւորութիւն
այն որդին վայելէ։ Եւ գողացեալ
կրսեր որդին պահեաց։ Եւ յորժամ
թաղեցին զթագաւորն՝ ոչ գտին
զակն, և ոչ ինչ հնարիւք։ Եւ ասեն իշ
խանքն, թէ յայս անուն աշխարհ թա
գաւոր մի կայ իմաստագէտ՝ նա պիտի
գտանէ զակն։ Եւ երեք եղբարքն
գնացին յաշխարհն յայն. և հանդի
պեալ ի ճանապարհին թագաւորի
ըղտապանին։ Եւ ասաց ըղտապանն.
թէ չէք տեսեալ զուղտ թագաւո
րին՝ զի կորուսեալ է. Ասացին, թէ
երթ ընդ ճանապարհդ պիտի գտա
նես։ և իմացեալ զպատճառս նց։

Եւ

Եւ նք̃ ասացին թէ ուղտն քո կաղ
է: Եւ մէկ եղբայրն ասաց, թէ միա
կանի է ուղտն: Եւ միւսն ասաց. մի
դիհի ատամունքն խոռն են: Եւ զար
մացաւ ըղտապանն, թէ զուղտն չէք
տեսեալ: Եւ զհարդ զարատն գի
տէք: Եւ նք̃ ասացին. թէ ՚ի ճանա
պարհին կաղ ոտն հետ ոչ էր արա
րեալ: Եւ ՚ի մէկ կողմն էր արածեալ.
և այն դիհն որ ատամունքն խոռ էին
լեալ զխոտն չէր հաւասար կտրեալ.
և հիացաւ ըղտապանն ընդ իմաստու
թիւն նց̃: Եւ գտեալ զուղտն գնաց ՚ի
քաղաքն, և պատմեաց թագաւորին
զիմաստութիւն նց̃: Եւ եկին որդիք
թագաւորին ՚ի քաղաքն. և թագաւ
որ քաղաքին ուղարկեաց նց̃ զուլ մի
խորոված, և գինի և խապղի հաց:
Եւ նց̃ տեսեալ մին եղբայրն ասաց
թէ ուլս շուն է ծծել: Եւ մէկ եղ
բայրն ասաց. թէ թագաւորն ձեր
խապղին որդի է եղեալ: Եւ միւսն
թէ ՚ի գինիս մարդոյ արիւն կայ: և

երթեալ պատմեցին թագաւորին. և նա զարմացաւ յոյժ։ Իսկ յետոյ հարցեալ. թէ զիարդ գիտացիք. և նոքա ասացին թէ շան միսն կծկոտէ երբ խորովեն։ և մարդոյ արեան փրփուրն սպիտակ լինի։ և հացն ՚ի խապղեն էր։ Իսկ թագաւորն հրամայեալ կոչեաց զհովիւն. և հարց զպատճառն. և նա ասաց թէ ուլն այն, մեռեալ էր մայրն, սովորեալ ծծէր զքաց շուն մի. և հարցեալ զայգեպանն. և ասաց. ՚ի կիթ այ գւոյն կորեաւ դանակն՝ անկաւ ՚ի խաղողն. և ՚ի կոխելն կտրեաց զոտն կոխողին, և արիւնն խառ նեցաւ ՚ի գինին. և մայր թագաւո րին ասէ, թէ քո հօր ժամանակն յամն որ խապազն հաց կուբերէր. և անկայ ընդ նմա ՚ի պոռնկութի, և դու ՚ի նմանէ ծնար։ Իսկ թա գաւորն բերեալ փաղկեն զերիս եղբարսն. և նոքա ասացին զիւ րեանց զանցանսն։ Իսկ ասաց թա

գաւ

գաւառին թէ աղջիկ մի խօսեցեալ
երիտասարդի միոյ նշանեալ՝ և հար
սանեացն զժամն ինչ պատրաստեալ
մինչ'ի պսակն ։ Եւ այր ոմն երիտա
սարդ բռնութե̃ խլեաց զաղջիկն՝
և տարեալ պսակեցաւ ։ և արար
հարսանիս, և մտին յառագաստն.
և ոչ մերձեցաւ'ի նա. և եւս տանիլ
զաղջկոյ առն իւրոյ ոսկւով և մար
գարտով՝ և ամե̃ն զարդարեալ ։ և
ոչինչ էառ'ի նմանէ ։ Եւ ոմք'ի նո
ցանէ թուէ̃ի ձեզ ինսէֆօլ. և ասաց
մեծ եղբայրն, թէ առաջինին. զի
ասաց թէ նք̃ խամախթէր. և ոչ'ի
հեռագնաց ։ Եւ ասաց միջնեկն, թէ
ոչ. այլ յետին էր ինսէֆօլ. զի կա
բողացաւ մինչ'ի պսակն, և յառա
գաստին ոչ մերձեցաւ'ի նա ։ Իսկ
յետինն եղբայրն ասաց թէ առաւել
այն է զարմանալի՝ որ զոչինչ էառ
ամենեքին յոսկւոյ կամ յարծաթոյ
կամ յականց ։ Եւ ասաց թագաւորն
թէ զակն դու ունիս ։ և գնա տուր
'ի

՚ի տեղիս. Նոյն և լուսն գնացեալն խառ ղաղութեան ՚ի տունս նուբեանց:

ժզ Աղէքսանդր յամ տեղիս ինքըն եր թայր եղ չէր:( )ր մի գնաց ՚ի պօպլիոս թագաւորն ՚ի մօտ. և նա եա ղութ թասոնձն ասյախ եւ նմա. նա խմեաց զգինին, և զպյալսն ՚ի ծոցն եդ. ասաց թէ եր արարեր՝ ասաց թէ իմ թագաւորի սահմանքն հանց է. և պօպլիոս հնազանդե ցաւ. և քոյր պօպլիոսի իմաստա սէր էր. Ճանաչեաց զԱղէկսանդր՝ և ասաց, թէ արի, փախիր. թէ չէ յայս պահս կու բռնեն. և նա հե ծաւ ՚ի ցլագլուխ ձին, և փախեաւ:

ժէ Յորժամ մեռանէր աղէկսանդր անդարձ արար թէ զիս յիմ տունն տարէք, և յիմ ձնընդենս յառ ջևն, հազար մարդ ոսկի սինիով ամն և մարգարիտ առէք. և հազար մարդ մերկ և չաւլ հագուցէք. և հա

հազար ձի զագին և զբաշն կտրե-
ցէք. և քէշ և բեռլիկ կապեցէք. և
բռունք՝ և աղեղունք. և հարիւրհա-
զար սրաւոր յառաջ յղարկեցէք.
Նոյնպէս արարեալ տարան։ Իսկ տե-
սեալ կնոջն և մօրն ոչ արարին
սուգ. իշխանացն հարցեալ թէ ըն-
դէր ոչ արարիք սուգ։ Ասաց մայրն,
թէ իմ որդին պատուիրել է՝ թէ
ճար կայր՝ ի մահուն փրկել. ես զայս
ամէնս իրեմ յղարկեցի. և ոչ մեռեց
մահն, և սուգն պիտոք մէ։

ԺԸ

Աղէկսանդր հանդիպեցաւ յեզր
աշխարհիս. եգիտ իմաստա-
սէրս յաշխարհէս փախուցեալս
մերկ. և կերակուր նոցա էր կաթն
ևբրինձ։ Եւ ասաց թագաւորն
աղէքսանդր՝ եկէք ընդ իս, և տամ
ձեզ բազում ինչս. և ասացին իմաս-
տասէրքն. թէ մէկ խնդիր ունիմք.
թէ զայն կարես տալ մեզ հետ քեզ
կուգամք։ Ասէ թագաւորն զինչ.
նոքա

նոքա ասեն, թէ անմահութիւն կարեն տալ։ Բայց թագաւորն զայրացեալ՝ ոչ էք իմաստասէրք. եւս մարդ եմ մահկանացու. զիարդ տամ զանմահութիւն։ Մարդ զոր ունի զայն կարէ տալ. զոր չունի զի՞արդ կարէ տալ։ Եւ ասացին իմաստասէրքն. թէ յերաւի գիտես որ մահկանացու ես. և զիարդ զաշխարհս կուաւ երեւս։ Եւ ասէ թագաւորն ես չեմ աւերել։ Ած ասեմ որ զմ մարդ ՚ի Ճանապարհէ եղաւ. չար և վատ չկայր. նա զիս ՚ի ձեռն էառ. Ած և զաշխարհս ինձ կու տրաւէ. որ ՚ի Ճանապարհ գայ. և հաւանեալ իմաստասիրացն լռեցին։

ԺԹ Հանդիպեալ աղէկսանդր յեզր տեղի մի հեծելովք՝ և բերեալ նուռն մի կոտորեցին, և ելից զթասակն. և կտրէին զնուռն որթուն. և կուժն լցաւ գինւով։ Եւ հիմացեալ աղէկսանդր. հարցաւ՝ թէ ումն

ում է այս տեղս․ և տաւացին տղէկ
սանդուղին։ Նոյն խորհեցաւ չարիս առ-
նել․ և բարէն այն խափանեցաւ․
և չորս հինգ նուռն զԹափսին այլ
չէր լինել․ և այլ ՚ի նռնենէն կուժն
չէր լցուիլ։ Նոյն աստացին Թէ մեր Թա-
գաւորին սիրտն ծռեալ է հետ մեզ։
Աղէկսանդր բազում զօրօք իջեալ
՚ի կղզի մի ծովուն ամենեքեան
կրակ վառեցին։ Նոյն սկսաւ կղզին
՚ի շարժիլ․ և իմացեալ ՚ի նաւ մը-
տին․ զի կրիա էր։ Ոի սանէն իմաս-
տասէրքն․ Թէ յաշխարհս երեք
կենդանի կայ․ որ քանի շատ ապրի
մեծանայ՝ մէկ կրիայն․ մէկ օձն․
մէկ ձուկն՝ որ վիշապ լինի։

Աղէկսանդր բազում զօրօք պա- Ի
տահեցաւ ՚ի տեղի մի, և եղև
ձիւն մեծ։ և սկսան զօրքն ՚ի սովու
կոտորիլ։ Նոյն ասաց Թագաւորն․ Թէ
այժմ զայժմեաս զվաղիան պարտէ
հոգալ․ յորժամ յասանից ազատիմք
զայլ

զայլ վաղուին հոգամք ։ կոտորեցէք զձիանդ, և կերիջիք ։ Մանկունք ասեն թէ մահուանն է ասացել՝ վասն այնորիկ զձիու միոյն կուտէ մսլման ազգն ։

ԻԱ. Այր մի ըմբռնեցին վ͞ն գողութե. երկու շաբաթ խիստ չարչարեցին ոչ՚ի խոստ եբեկ ։ Եւ յորժամ զեւր զաւակն կախեցին, և մէկ փայտ զարկին. և գոչեաց հայրն և՚ի խոստ եկն զգողութիւն ։ Եւ ասացին, թէ երկու շաբաթ զքեզ չարչարեցինք. և դու ոչ ասացեր. և վ͞ն մէկ փայտի զաւակի քոյ վաղվաղակի ասացեր ։ Եւ նա ասաց՝ թէ իմ մարմինս յիմ ծնողացն էր, ոչ ցաւէր՝ ա͞յ յոր ժամ զիմ որդին ծեծէին ։ Մարմին նորա յիմ յաղէացս էր՝ խարշեցաւ աղիքս՝ և ասացի ։ Եւ գութ ծնողացն և Մ͞Յ համեմատք են. զի յոր ժամ ծնողն զզաւակն ծեծանի ։ թէ գութն չէր. յորժամ մէկ ծնող ծնա

նէր, այլ ոչ ծնանէր. և ոչ հոգայր հեշտութեն, ա՛խ, աւաղ ես։

Իը

Մարդ մի գերեզմանականոր. որ մի զխաթուն մի թաղեցին չատ ընչիւք։ և ՚ի գլխերին եբաց զգերեզմանն, և մերկացոյց մինչ ՚ի ներքին հանդերձն։ Եւ կինն ափցի յերեւմն՝ էղարկ, և ասաց։ Մէ եօթն տղայի մայր եմ, և զարեն յերգւքն իմեր եմ տեսեալ։ Եւ դու չես վախել յՄ. Դ. որ զիս հրապարակ կառնես։ Եւ ասաց՝ թէ աղքատ եմ. և ապրնք չունիմ։ Եւ ասաց՝ թէ հետ ինձ գերեզման մի կայ՝ երեք դանգ կայ՝ առ և տարեալ ծախէ, և քեզ ապրանք արա։ տարաւ ՚ի ծախել։ Եւ առեալ սառնափին չինեաց ոսկի չիչ՝ և էած ՚ի մէկին ականջն, նա ՚ի մէկայլ ականջն ՚ի դուրս ելաւ։ Եւ մէկ այլին էած գնաց մինչև ՚ի կէսն։ Եւ ՚ի մէկայլն էած ամէնևին ոչ մտաւ։ և զայն այլ իմացընկէց։ Եւ ասաց

ինչ գտին կուզես. և մեկին տասնհա
րիւր դրամ երետ: և ասաց զխաա
լիաթն: Աւէ այն որ շիշն 'ի մեկալ
գինհն ելաւ. ամենևին բանն յա
կանջն չէ պահել. 'ի մեկ դինհն 'ի
նէրս է մտել. 'ի մեկայլն 'ի դուրս
ելեր: Նու մեկայն ամենևին բանն
տեղիք չէ տուեր: Նու այս մեկայլս
գին չկայ. զինչ բարի բան լսեր է
զամենն պահեր է. և այս գանձս
ամէն ցաւոց դեղ է:

ԻԳ Յաշխարհիս հենգ բան 'ի մարդկա
նէ անգիտելի է: Մէկ որ մարդ
զմարդոյ խորհուրդն չի գիտել. և
ոչ հրեշտակք, և ոչ դևք: Երկու
որ յաւուրս 'ի վաղն չգիտեմք թէ
ինչ պիտի լինի: Երեք որ զինչ
որ սկսնումք չգիտեմք թէ յինչ իրք
պիտի աւարտի 'ի բարի թէ 'ի չար:
Չորս որ մահու օրն անգիտելի է:
Հինգ զկատարածի օրն չգիտեմք:
Երեք իրք որ զմարդն 'ի չարէն 'ի
զատ

զատ կուպահէ. քինդ Զմտացն՝ և երե սկն Ջուրն. և բնական խելքն. երբև զատաշինորդ և ղլտուզ է։

Խր

Թագաւոր մի յիւր խաղինան հազար ակն ունէր պատուական։ և մէկն առաւել պատուական էր։ Նա ունէր միամիտ խաղնադար մի. և որ մի խաղինադարն զայն ակն փոխեց. և թագաւորն եկեալ տեսանել զակներն. և տեսեալ՝ որ մէկ ակն փոխած էր. և զխաղինադարն բազում ժամանակի չարչարեաց. և ՚ի խոստ ոչ եկաւ. և չէր ղիմէչ տանել որ սպաննէր։ և ոչ զակին թարկն տալ կարէր։ և իմաստատակէր մի ասաց՝ ես առնում զակն. և տարայանգէտ մարդոյ իմօտ զնդան ձգեց. և հարյաւ անգէտն զպատճառն։ և ասաց։ Նա ասաց, թէ քարեմ համար ննչու զնդան ես մտել։ և ձանձրացաւ, և ետ զակն ՚ի խօջայ մի։ Աղքատացաւ, ոչ

արուեստ գիտէր, և ոչ կարէր մու-
րալ։ գնաց 'ի խօջայի մի մօտ, և
ասաց. թէ Հազար ոսկի 'ի փոխ
տուր. նա չէրետ. նայեց որ չերետ։
Նա գնաց 'ի ղատին. և ասաց թէ
այս անուն խօճայ՝ տասն Հազար ըս
տակ պարտի ինձ. ոչ թուխթ ունիմ
և ոչ վկայ։ բեր որ դատեմ. ղրկեց, և
եբեր։ Նա ասաց, թէ երեսնին ջրի
գինն զինչ է։ Մնաց ղադին. տասն
Հազար ստակ. ասաց թէ երեք տար
պայ զիմ երեսնին ջուրն ձգելեմ. և
ասաց ղադին, թէ տուր տասն Հա
զար ըստակ։

ԾԵ Մարդոյ մի քաղըկանի զքեռներն
տարան, և աղքատացաւ. և
դանէ իդուան կու մուրայր. և
սովորեցաւ 'ի յայն։ Օր մի 'ի տեղ
մի օթեցաւ. և գօմէշ մի քենով զիւ
րեն ժողոված Հացիկն կերաւ, և
եկաւ զգօմէշն ջլատեց։ Նա ելեալ
վաղճչեն տեսին, և քռնեցին ըզ
մար

մարդ նկլքն. թէ ով արել է։ Եւ եկեալ
աղքատն ասաց, թէ ես եմ արել. և
ասաց զինչըն աղքատութեն պատ
ճառն. և ասաց՝ թէ յորժամ մու
րացած հացն ՚ի փորն մտաւ այլ
՚ի տուն չի պետէր կենար. և հալալ
վաստակ առնէր. ուր որ ես յիմ
տունն չգնացի։

Մարդ մի յետէ մկերթյր. և հուրեր Եղ
Ֆլորի մարդոյ մի մօտ ամանաթ
եդ և գնաց։ Երբ եկեկ՝ ասաց
տուր զիմ ամանաթն՝ նա ուրացաւ
թէ տո՛ւեալ եմ. և տարաւ յեր
դուռն։ և զֆլորին ՚ի գաւազանին
մէջն էր դրել. և երետ զգաւա
զանն ՚ի ֆլորուն տէրն. և եդ զձեռն
իւր ՚ի մեծ խաչին, և երդուաւ՝ և ոչ
ինչ նշան եղև։ Եւ տրտմեցաւ
այրն՝ և ՚ի քուն եղև. և տեսաւ յե
րազի. զի ասաց փոքր խաչն ՚ի մեծն՝
թէ յէր ոչ պատուհասեցեր. և ասաց
մեծ խաչն թէ Մ. Յ դատաստանին

 եմ

եմ Թողեր։ Այլ ասաց փոքր խաչն, Թէ ինչ Ք̃Ս դատապարտած է, այս մարդն կու Թերահաւատի. և զար Թեաւ՝ և ուրախացաւ։ Այլ ասաց Թէ առեկ 'ի փոքր խաչն երդումն իր։ Այլ եկեալ եղ զձեռն իւր 'ի փոքր խաչին, և փակեցաւ 'ի ձեռն. և երբև զհուր վառեցաւ, և կանչեց Թէ հանդ Փլորին 'ի գաւազանիս մէջն է։ էառ, և ուրախացաւ։

ԺԵ Թագաւոր մի իւր իւրոյ աշխարհին 'ի ժուռ գայր, և տեսանէր. և եկն 'ի քաղաքի մի եղեր։ Այլ ահա տեսան այր և կին, ունէին զհաց, և զկաթն, և զգինի. և Թողեան զանոյշ կաթն, և զգինին, և զհացն. և զաղբն ուտէին. և զգոզն խմէին։ և Թագաւորն տեսեալ իւրեանց անմտութին՝ և բարկացաւ. հրամայեաց Թէ սպանէք զդոսա, և սպանին։ Ցուցանէ։ Թագաւորն Ք̃Ս է. և այնք որք զկաթն, և զգինին, և

և զհայն թողեալ է ձեր · զաղբեն ու-
տէ ձեր, և զգողն խմէ ձեր ։ ՙՆոքա են ·
որք թողուն զսուրբ պսակն · և զմեծ
ամուսնութեն · և երթան զոր տուն
կին, և շնան ։ Նաև ամենայն որ թո-
ղու զիւր նք ամուսնութեն · և զպա-
տճառն անկողնին · և երթայ
յայլ կին · որ ոչէ իւրն ։ ՙՆոքա զերդ-
ղայն տանն այրն և կինն են · որք
զաղբն ուտեն · և զգողն խմեն ։
Նաև թագաւորն ԱԾ է · որ յաւուր
դատաստանին զպոռնիկն և զշնա-
ցողն, ընդ մարդասպանն, և ընդ ա-
րիւնահեղն տանջէ, թէ ոչ դա-
նին և ապաշխարեն ։ Այլ ասէ Պօղոս ·
զշուն և զպոռնիկս դատէ ԱԾ ։

Թագաւոր մի զբարձր և զուղորդ- Իբ
զսիւն մի կանգնեաց · և մարգա-
րիտ մի գեղեցիկ և մեծագին ի վեր
սեանն եդ · և ասէ, թէ մարդ որ ընդ
այս սիւնս ՚ի վեր ելանէ և առնու
զմարգարիտն · ես տամ նմա զմաք

 դա

գարիտն։ Եւ ժողովեցան բազում
մարդիկ, և ո՛չ կարէին ելանել ընդ
սիւնն՝ ի վեր։ Եւ եկն այր մի և եխուծ
զոտունսն, և զանդամն, և զձեռսն.
և զբազուկսն, և պատառեաց՝ և ա-
րիւնն հեղաւ. և խած տատած տեղին
եղև զերդ սանդուխտ. և ձգեալ
զձեռն գրկեաց զսիւնն, և ել. և
եառ զմարգարիտն. Թագաւորն
գովեաց զայրն, և ետ նմա զմարգա-
րիտն։ Յուցանէ։ Թագաւորն Ք͞ս
է. և այն սիւնն զոր կանգնեաց մարդ-
կան, է պատուիրանն Ա͞յ. զի մար-
դիկ սակաւ պահեն զօրէնսն. այլ
մարդիկքն այնոքիկ՝ որք ոչ կարէին
ելանել ը͞ սիւնն։ Եւ մարգարիտն
այն է, զի Ք͞ս պարգև խոստացաւ
մարդկան. որ և բազումք ջանկան
գտանել զմարգարիտն զայն, և ոչ
կարեն։ Բայց նոքա առնուն զմար
գարիտն. որք զիւրեանց մարմինն
տանջեն վասն արքայութեն Ա͞յ.
Մարտիրոսքն, և արդարքն, որք հե-
ղին

զինն զարհուրեալս իւրեանց վ՛ս Տ՛ն. որպ՛
այրն այն որ բազում նեղութե՛ եղ
ընդ սիւննն, և էառ զմարգարիտն.
և զանանց բարեն ։

Թագաւոր մի ունէր գեղեցիկ ԽԹ
այգի. և յեզերն խոր խանդակ.
և փայտէ և տախտակով կամուրջ
խիստ ձգած. բայց 'ի գիշերն քար
չէին զկամուրջն։ Եւ որ 'ի գիշերն
գայր 'ի վիհն անկանէր. և ով 'ի ցո
րեկն գայր յայգին մտանէր։ Այգին
է Արքայութիւն, և վիհն դժոխք.
և կամուրջն բարի գործն. և ցո
րեկն այս կեանքս։ իսկ գիշերն
մահն. ով որ ունի զբարի գործս
նա անցանի յարքայութիւն. և որ
ոչ ունի, իջանէ 'ի դժոխս։

Թագաւոր ոմն ետես տեսիլ. զի Ծ
իբրև զանձրև իջանէր աղուէս։
Եւ քարոզ հրամայեաց կարդալ.
եթէ ով զիմս մեկնեսցէ տեսիլ. հա

ե 5 զար

զայր դաՀեկան տուոց նմա. և լու՛եալ այր ոմն աղքատ։ Եւ երթեալ ասաց. եթէ երիս աւուրս տացես ինձ ներումն, յայտնեցից։ Եւ երթեալ շրջէր յանապատի խոկալով. և վիշապ մի տեսեալ զայր տարակուսեալ՝ ասաց. զինչ ինձ տացես, եթէ զտեսիլ թագաւորին քեզ յայտնեցից։ Եւ նա ասէ. զոր ինչ խոստացաւ թագաւորն, քեզ կէսն եղիցի։ Եւ ասէ, երթ, և ասա. թէ ժամանակ է այսուՀետև, զի մարդիկք ենգաւորք եղիցին. և խաբեբայք իբրև զաղուէս. և երթեալ ասաց. և Հաճոյ ասացեալն թուեցաւ, զի նման այնմ իսկ էին մարդիկքն. իսկ ետ Հազար խոստացեալ դաՀեկանն. և այրն ատեաց վիշապին, և ոչ դարձաւ անդրէն։ Եւ զկնի դարձեալ զայլ երես տեսիլ. զի իբրև զանձրև իջանէր ոչխար. և Հրամայեաց կոչել զայրն. զի նման առաջնոյն մեկնեսցէ։

Եւ

Եւ նա զնոյն խնդրեալ նորուամբ. և ամաչէր երբեք զապերախտ. և եր-թեալ առ վիշապն զանձն պար-տաւորելով. ասաց՝ մեղայ քեզ. յայտնեաց զերկրորդս. և մեկնեաց նմա ոչ յիշելով զյանցուածս. Եւ ասաց, երթ, և ասա. թէ ժամանակ դայ. և եկեալ է. զի մարդիկք երբեք զոչ խաւար պարզամիտք եղեն. և ե-կեալ պատմեաց. Եւ այնմ եւս հա-ճեցալ եւ նմա հրաժար եւս դաշնե-կան. և առեալ առն տարաւ վիշա-պին. ընդ առաջնոյն, և ընդ վերջ-նոյն հրաժար դաշնեկան. Ո կնի այ-նորիկ դարձեալ այլ եւս եւսեւս ատեսիկ. և ոչա երբեք զանձն իջանէր ստո-ւեր. Եւ հրամայեաց դարձեալ զայրն կոչել՝ զի զայն եւս մեկնես-ցէ. և առն զնոյն խնդրեալ ժաման-նակ. և երթեալ առ վիշապն. և նա առ ժամայն մեկնեալ երբեք բարե-կամի. Երթ, և ասա թէ ժամանա-կէ. զի մարդիկք յարեցեն բռնա-

որք՝

որք՝ և սուսերաւորք։ Եւ գայր ու-
սեալ առն ասաց. ընդէ՞ր այժմ Թո-
ղից վիշապիս վեցհազար դահե-
կանս. և կամ հինգհարիւր այլ
ևս բերից։ Հարից զվիշապս, և սա-
տակեցից։ և ջանաց հարկանել զվի-
շապն՝ և ոչ յաջողեցաւ նմա. զի
խոյս ետ՝ ի նմանէ վիշապն։ Եւ առն
զղջացեալ խորհէր Թէ չարիս գոր-
ծեցի. զի Թէ այլևս հարկ հասանի-
ցէ. ո՞չ եկից առ սա։ Եւ տեսեալ
վիշապն զայրն սորջացեալ ասաց
նմա. այր դու մի տրտմիր. զի յանձ-
նէ ինչ ոչ արարեր. այլ՝ ի բերմանէ
ժամանակի։ Օ ի ատելն քո՝ ի կեղ-
ծաւորաց ժամանակն է. և զղջա-
նալն, և տալն զհազար դահեկանն
՝ի միամիտաց ժամանակն։ և կամելն
սպանանել ՝ի բռնաւորաց ժամա-
նակն։ Ոչ այլ ինչ առակս ցուցանէ.
բայց զժամանակին գիտել զմար-
դիկ.ք. և զգուշանալ յանձանց.
զի զզանազան բերէ ժամանակս

զմարդ.

զմարդ. և երբեմն նենգաւորս. և երբեմն պարզամիտս. և երբեմն բանականս. և նման այսորիկ այլս բազումս:

Թագաւոր մի կայր՝ և չունէր ժառանգ աթոռոյն իւրոյ. ոչ դուստր՝ և ոչ որդի. բայց քրոջ որդի մի միայն ունէր: Եւ կամեցաւ զնա թագաւորեցուցանել և ժառանգ առնել աթոռոյն իւրոյ: Եւ թագաւորն զնա յոյժ սիրէր. զի էր իմաստուն մանուկն այն՝ և կարի աղօթասէր. և չարացաւ ընդ նմա մեծ նախարար մի: Հնարս իմացաւ, թէ որպէս չարախօսեսցէ զքրոջ որդին առ թագաւորն. զի ինքն կալցէ զթագաւորութիւնն յետ թագաւորին: Եւ յաւուր միում ասէ ընդ քրոջ որդւոյ թագաւորին. թէ բերան քո հոտեալ է, և դու ոչ գիտես. երթաս, և նստիս առ թագաւորն. և դէշ հոտերթայ առ թագաւորն. և Լա

Եւ նա բարկանայ քեզ. և քուրոջ որ
դին ասէ՝ ապա զինչ առնեմ։ Ասէ
նայիպն, թէ յորժամ նստիս զե
քեաղ, յայլ դից արա. և նա ասէ այո։
Երթայ նայիպն առ թագաւորն.
և չարախօսէ՝ և ասէ. թէ քուրոջ
որդին քեզ չար կու խորհի։ Եւ
նա ասէ. զինչ գիտես. և նայիպն
ասէ. թէ յորժամ հետ քեզ նստի,
զերեսն յայլ դից պիտի դարձնէ.
զի կամի զքո թագաւորթին առ
նուլ՝ մինչ դեռ կենդանին ես։ Եւ
թագաւորն ըստ իւրում սովորու
թեն կոչեաց քուրոջ զորդին առ
ինքն, և նա ոչ գնաց վնբերանոյ հո
տոյն՝ զոր ասաց նայիպն։ Եւ իբրև
ստիպեաց, գնացեալ նստաւ առ
թագաւորն. և զերեսն յայլ դից ա
րար։ Եւ թագաւորն երկմիտ եղև՝
և կամէր սպանանել զքուրոջ որ
դին. և յայտնի ոչ կարէր, զի քու
րոջ որդի էր։ Այլ գիր ուղար
կեաց նոմա առ վերակացու երկա
թի

Թեքանին. և գիրն այս էր գրեալ։ Ահա առաջին մարդն՝ որ առ ձեզ գայ՝ 'ի կրակն ձգեցէք, որ այրի. և թէ ասէ՝ թէ ես թագաւորին քրոջ որդի եմ՝ կամ նայիպն. մի լսէք. 'ի կրակն արկէք՝ որ այրի։ Եւ յուղարկեցին զքրոջ որդի թագաւորին յերկաթի քանն՝ զի արկցեն 'ի քուրայն որ այրի։ Եւ յորժամ եհաս երեկոյին ժամն. ի մէջ լերինն անմարդաբնակ տեղի լսեց զձայն ժամահարի. և ասաց 'ի միտս իւր՝ թէ Ած թագաւորաց թագաւոր է. զԱյ հրամանն պարտէ կատարել յառաջ, ապա զիմ քեռուն։ Եւ գնացեալ եկաց յաղօթս և եկաց գիշերն ամող. և աղօթեաց առ Ած։ Եւ եղեալ չարախօս նայիպն 'ի ձի գնաց յերկաթի քանին դուռն. թէ ոչ է ձգած զինքն տայ ձգել։ Յայնժամ առին զինքն և արկին 'ի կրակն։ Եւ յորժամ լուացաւ եկն քուրոջ որդի թագաւորին.

րին. և տեսեալ զեղեալ գործն զարմացաւ 'ի սքանչելիսն Ա.Յ. զի աղօթքեն իւր պաշտպանի: Ցուցանէ առակս: Ահա աղօթիւք աղաւոյ մարդ. յամ չարէ. ոչ երեք մանկունքն իմէջ հնոցին. և Դանիէլ յառիւծուցն. և Երեմիայ իմէջ տղմին. և սուրբն Գրիգոր 'ի խոր վիրապին իմէջ թունաւոր յօձիցն: Եւ ինչ աղօթարար կայ. իւր աղօթքն զինքն արժանի Ա.Յ առնէ. և յամ փորձանաց պահէ Ք.Ս Ա.Ծ. մեր ամէն:

Լբ Թագաւոր մի անիրաւութի առնէր. և ունէր զորդի մի բարի. որ ասէր, և խրատէր զհայրն թէ զանիրաւութի մի առնէր. և նա ոչ լսէր որդւոյ իւրոյ: Եւ որդին ասէր թէ չերկնչիս դու յԱ.Յ զանիրաւ դատաստան առնելով. զի աւետարանն հրամայէ վասն թագաւորաց. թէ որով դատաստա

նաւ դատէք դատելոցէք. և ա̃մ
Ա̃ծաշունչ գիրք զայս ասեն։ Այս
յաւուր մեռեալ բարկացաւ, և ող
որմեաց զորդւոց իւր՝ և զկեանս որ
դուստերաց գնալ յօտար աշխարհ։
Այս տանեալ որդին թագաւորացն ըզ
կինն իւր՝ և գնաց ոչինչ ունելով
զհետ իւր։ Այս երթայր 'ի քաղաք
մի. և տեսեալ զնա ոմն իմաստունէր.
զի գեղեցիկ էր տեսլեամբ. և ասէ
'ի միտս իւր. սա կամ թագաւոր է,
կամ թագաւորի որդի։ Այս գնաց
յառաջ՝ և մեծարեաց 'ի տուն իւր.
և ասէ։ Ուստի գաս, և կամ յո՞
երթաս. և նա զիրան ասաց։ Այս
տանեալ նմա դարպաս մի մեծ զի
կացցէ անդ՝ մինչև հայրն նորա ա-
րասցէ. և զի ոչինչ ունէր որդի թա-
գաւորին, զի զպէտս տանն գնէր.
զի կարէ դատարկէր։ Այս ելեալ
գնաց 'ի մշակատանցն զի կալցեն զնա
'ի վարձու՝ և ոչ կալան զնա։ Այս նա
գնաց 'ի հանգուցեալ եկեղեցին.

և անդ աղօթեաց մինչև յերեկոյ,
և գնաց գտաւարկ՝ ի տուն իւր։ Նոյն
ասէ կինն, թէ ուստի գաս. զի այնչափ
գիտէր թէ կերակուր ունէք։ Նոյն
ասաց որդին թագաւորին. թէ այն
մարդն, որ զիս՝ ի վարձու տարաւ.
նա ասաց թէ վաղն երկրանեց՝ որ եր
կու աւուր վարձն մէկ տարապայ տամ։
Նոյն ասաց կինն բարի է. Նոյն գնաց
վաղէին, և ոչ կալան զնա՝ ի վարձու.
և նա գնաց յեկեղեցին, այն և աղօ
թեաց մինչև երեկոյ. և գնաց գա
տարկ՝ ի տուն. Նոյն համարեր կինն զի
թէ կերակուր բաներ՝ զկերբերու օգ էր
որ անօթի էր։ Նոյն ասաց այլքն գա
ձեալ՝ թէ այն մարդն որ զիս՝ ի վար
ձու կալաւ. նա ասաց թէ վաղն այլ
երկրանեց. և ան երեք աւուր վարձն,
և գնա։ Նոյն կինն ասաց թէ բարի է.
և գնաց վաղուեան օրն՝ և ոչ կա
լան զնա՝ ի վարձու. Նոյն նա գնաց
յեկեղեցին, և աղօթեաց. և յոր
ժամ ձայնչ եղև եկեղեալ լուսաւորեալ

այր

այր մի, որ էր եկեղեցին այն․ և ըստ
ըստայլ եւս երեք անկն պատուհանականն
եպարզեցին՝ երից աւուրց վարձն,
եսես ՚ի կենն․ Նու տասաց լուսաւոր
այրն․ Թէ զմեկն ծախէ, և զտան
պետուն տես, տասաց որդի Թագաւո
րին։ Նու երկուքն պարհէ․ զի ա_
մէն անկն երկու հարիւր դահեկան
ածէ, որ է կարմիր․ և տեսար նոյն
պետք՝ զոր պատուհան երեսց լուսակերպ
այրն․ և յորմէ ամ եկն որդի Թա
գաւորին․ եսես, զի կենն երկու
անկն եւս կեղծն։ Նու տասաց որդի Թա
գաւորին այս ինչ է․ Նու նա ասէ,
դու տպավորեալ էիր զլուսաւոր
այր մի։ Նու ունէր զերիս մկունս զե
րեց աւուրց վարձն․ և զոր պատուհն
ըստայլ էիր դու ինձ զայն տարաւ,
նոյնպէս եղև․ Յայնժամ զխոսաց
որդի Թագաւորին զարմանալեն․ և
եւ փառս Ա․Ս․։ Յուցանէ աստակս․
Թէ որ Ա․ծակոյս կազմանէ լինի և
համբերէ․ նա Ա․ծ ոչ թողու զնա․

ողջ զաւուրահամ․ և զհրաւահակ․ և
զպանկօք և զթամ ծէս․ որք համբե
րեցին վասն անուանն Տ(եառ)ն և պատկե
ցան յՄ․ նոյնպէս և թամ մարդ․

ԼԵ Մ զուսուա թէ պասնեկր ունէր 'ի
բերանն, և նմանէր 'ի բարբառոյ
անդամն տեղւոյ։ Նաև աղանդն
փորձ առամոյր 'ի նմանէ հանել զաղա
նեցն։ Եւ մատուցեալ մեռ անդր և
զանկն 'ի նա հարեալ․ երանէ տայր
բնութեան․ զի սեսթոյր զուանով
և զխեցերոյ մանուկ․ և վայելէ քեզ
ծառկել 'ի զունոյդ։ Մի և զօրու
թեդ քո 'ի քեզ․ [illegible] ոչ այլուամ
բայց իմաստութեան․ և ոչինչ են
արդեւ ունէր զթագաւորութե․
զարծուծ զանց առաքեալ ան
նեկն։ Եւ թագաւոր հաւուց․ եթէ
ձայն դույր, և ոչ աննեկն կարօ
զանապէտ յերեխ։ Պղղուեցու 'ի
զողուեթեն աղաւաս․ և [illegible] ծա
ձայնութե ցուցանել [illegible] եալ․
եբաց

նուաց զբերանն, և գոչեաց յոյժ մեծ. և պանիրն 'ի վայր անկեալ որք լինէր աղուէսուն: Եւ նա առլցեալ կերակրովն. Ձայն քո 'ի քեզ անէ, կարէ քաջ ով ագռաւ. բայց 'ի մտաց պակաս ես: Զայս առասպելս գիտելով. մի երբէք պատրիցիս 'ի սուտակասպաս գովութենէ:

Սվի յառակաց. արծուին և կաքաւն խիստ չարկամեցան և արծուին անդադար ննջէր զկաքաւն. և անհանգիստ պահէր: Գնաց կաքաւն և եբեր իւրն բարեխօս որ չափ թռչունք կայր առ արծուին. և նա չէառ յանձն՝ և ոչ հաշտեցաւ հետ կաքաւուն. կաքաւն նստեալ կայր. լայր, և հանէր արտասուս աղրտոր: Եկն բզէզն. և տեսաց կաքաւն զիւր զանպատն. և էառ տարաւ զբզէզն առ արծուին բարեխօս: Եւ արծուին ոչ լուաւ աղաչանաց բզէզին. ղպնեցաւ բզէզն. և ոխա- ԻԴ

ցաւ

ցաւ հետ արծուոյն. քանի արծուէ
ին զձուն հանէր. երթեալ բզէզն
եղանէր 'ի բոյն արծուոյն. և գլո
րէր և ձգէր 'ի վայր զձուն. և կոտո
րէր: Իսկ բազում ժամանակս անդոր
դի ատանէր զարծուին. Իսկ գնա
ցեալ արծուին եած զձուն իւր 'ի
գոգ Թագաւորին. և իմացեալ բզէզն
եմուտ ի մէջ ոտիցն. և էխած զծայր
երանացն. և նա ի վեր վազեաց. և
ընկեցեալ բեկաւ ձուն: Ցուցանէ:
Որ Թէ հնար իցէ բնաւ մի ատանէր
քեզ Թշնամի զոք 'ի մարդկանէ.
Թէ այէս և աղքատ և տկար լինի:

ԻԵ Որոտոդ մի կալաւ զկաքաւ մի,
և կամէր զենուլ. և ասէ կա
քաւն մի սպանաներ զիս. զի ես խա
բեցից զբազում կաքաւս, և առից
յանկնատուքո: Իսկ ասէ որոտորդն. և
այժ ստուգիւ մեռցիս 'ի ձեռաց
իմոց: Զի զսիրելիս քո՝ և զազգա
կանս մատնես 'ի մահ: Ցուցանէ:

Թէ

Թէ մի կազմեր զորոգայթ սիրե լոյ. զի ոչ հաճի Տ՛Ր ՚ի գործս քո. և դարձեալ քեզ պատրաստէ զնա։

ԼԴ

Սողոմոն մի քաղցեաւ՝ և եգիտ սառն. և սկսաւ խոտնայլ և ուտել։ Եւ ասէ վա՜յ ինձ. զի ահա գինն է զոլ գայլոյն և աղաղակս ՚ի գլուխս իմ. և փորս իմ ոչինչ ելանէ։ Յուցանէ։ Փառք և մեծութիւն աշխարհիս զերդ եղագ է. և միայն զաղաղակ ունի, և զգլաղոումն. յետոյ ոչ երևի, զի անցաւոր, և խաբօղ է։

ԼԵ

Հարցին ընդ աղուեսն Թէ քանի ցեղ արուեստ գիտես. Պննոց կկղեցաւ, և ասէ. Հազար ցեղ արուեստ գիտեմ. երեսուն ազուոծս առաջի շանն՝ Թողթէ քանի անձնամբս։ Նոյյց մեծ արուեստս այն է. որ ոչ ես զշունն տեսնում, և ոչ նա զիս։ Յուցանէ։ Թէ ան Թէւքէն, որք աշխարհս զմեղս

 և

և Այ լռեաց։ Ապա նա է կատա-
րեալ մարդ՝ որ ոչ մեղանչէ։

ԻԲ Այրի կին մի ունէր տղայ մի։ Եւ սկսաւ տղայն գողանալ մեղր և բանջար։ Եւ մայրն տեսեալ ճաշակէր և ոչ խրատէր զտղայն 'ի կամս Այ։ Եւ նա ևս աճեցուց զգողութիւն. եբեր ամենաստուածս, և անօթս. և այլ եղեալ՝ եղև աւազակապետ 'ի լերինս. և բազում չարիս առնէր։ Եւ կալեալ տարան զնա 'ի կախել։ և ասէ բերէք զմայր իմ զի համբուրեցից զնա. և յորժամ բերին խածեալ էհատ զքիթ մօրն։ Եւ ասէ թագաւորն. [illegible] հատանէր զքիթ մօր քո. Եւ նա ասէ, զի ոչ խրատեաց զիս 'ի տղայութեան 'ի կամս Այ. որ չէի յայս վիշտս անկեալ. յիրաւի արարի զայս. և թագաւորն հրամայեաց զնա արձակել՝ և զմայրն կախել։ Ցուցանէ։ Թշնամի ծնողք, որք ոչ խրատեն զոր-

դիս

դիս ուրեանց 'ի կամս Մ.Տ. նա մեղք որդւոյն 'ի գլուխ ծնողացն է յաւուր դատաստանին:

Աղուէսն և խեցգետինն եղեն եղբարք, և արարին ցան. Հնձեցին, և կասեալ կուտեցին: Ասէ աղուէսն. ելցուք 'ի բլուրս այս. և ով շուտ իջանէ նա առնու զցորեանն: Յորժամ ելին, ասէ խեցգետինն. արա ինձ սէր: Ու յորժամ կամիցիս վազել զարկ զագիդ առաջի իմ. որ ես իմանամ, եգամ զկնի քո: Նա զարկ աղուէսն զագին և վազեաց. և խաչափառն փոկաւ աղուէսուն: և յորժամ էհաս աղուէսն 'ի շեղջն. և դարձաւ յետս թէ յուր է խեցգետինն: Ու խեցգետինն 'ի վայր անկաւ 'ի վր̃ շեղջին, և ասաց. անուն Մ.Տ. այս ինձ երեք մոդ և կէս. զարմացաւ աղուէսն և ասէ. ով դու չար՝ երբ եկիր դու այսր: Յուցանէ: Թէ բան և գործ առնեն ԺԹ

նեն նենգաւոր մարդիկք, որ 'ի կորուստ լինի իւրց̃ անձանց. և տկարք յաղթեն նց̃: Դարձեալ շատ մեղաւոր՝ այս տկար մարմնովս ջանայ. իմաստութբ̃ և արտասուօք քաւել զմեղս. և տէր լինի երկնից հացին:

Խ Առիւծն կալաւ իւր սպասաւոր զաղուէսն, և ետ նշան. թէ յորժամ արիւն տեսանես յաչս իմ. յիմացիր որ իմ որսոյ ժամանակն է. առիւծն և աղուէսն ուրախ լինէին: Եւ հպարտացեալ աղուէսն ելաւ յառիւծէն, և գնաց առ գայլն: Եւ արար իւր սպասաւոր. և ասէ ցգայլն յորժամ լինի յաչս իմ արիւն, և թէ ոչ լինի. երբ հարցանեմ, դու ասա այո̃: Եւ ասաց գայլն թանձրագոյն արիւն կայ յաչս քո. և նա ուրախացաւ, և նստաւ յանկս եզանց. Եւ ասէ գայլն դու բանսես սիրտ իմ. և 'ի գնալն եզանց նա վազեաց յառաջ նց̃ ոտ̃

տե

տեսանել էր յառաջ քան ծնեն. և եղունքն հարին զգլուխ աղուեսուն և սա սատակեցաւ։ Այս առակ զայսմ՝ յօրինեաց, այժմ ստուգապէս թանձրացաւ արիւն յաչս քո։ Ցուցանէ։ Թէ ոչ վայելէ մարդոյ ձգտել աւելի քան զկարն իւր. ոչ ՚ի հոգևորն և ոչ ՚ի մարմնաւորն։

Մի յառակաց թէ ապուզէն ա- խա
րար թագաւորութի փառասուն տա-
րի. յորժամ ծերացաւ՝ հանեին զնա և բերեին զայլ մանկագոյն. և եդեին խորեանց թագաւոր։ Այլ նա եր թափր ղողովլ ՚ի ծովեզերն. և աչհա պատահեցաւ նմա ծառ մի թզենի լի պտղով. և ելեալ ՚ի ծառն բնակեցաւ. և ուտէր ՚ի պտղոյն. և գոհանայր զԱՃ։ Ապա եկեալ առ նա մեծ կրիայ մի. սովորեցաւ և գայր առ ծառոյն. և ապուզէն ձգէր ՚ի ծառոյն զթուզ. և նա ուտէր. և գոհանայր զնմանէ։ Ապա յետ բա-
զում

զուամ ժամանակաց ասէ կրիայն ընդ ապուզէն, արեկ, որ տանիմ ըզքեզ 'ի կղզին առ ազգն իմ, որ պատուեն զքեզ. և քո աղէկին աղէկ առնեմ. զի գոհացեալ եմ զքէն, առ ազգն իմ: Եւ ապուզէն հաւատաց նմա վասն երախտեացն զոր արարեալ էր ընդ նմա: Իջ 'ի ծառէն, և նստաւ իվերայ թիկանց կրիային. և սկսաւ գնալ 'ի ծովն 'ի ներս: Եւ իբրև հեռացան 'ի ցամաքէն. ասէ կրիայն: Գիտացիր սիրելի եղբայր իմ կապիկ. զի կին իմ հիւանդ է. և ասացին բժշկքն. թէ զկապկի սիրտն և զերիկամունսն եփեցէք, ու զջուրն առէք որ խմէ. որ ողջանայ. ըզքեզ այնոր համար կուտանիմ: Կապիկն իբրև լուաւ կանչեց իւր ամէն զօրութէն՝ և ասէ. հազար վայ զիս, և շատ աւաղ է՝ որ չկայ 'ի հետս: Դարձիր եղբայր, դարձիր. որ արենտէր չլինիմ: Որ առնում

զսիրտն իմ և զերկիւղածութիւնն իմ. զի
մեր սովորութիւն է որ 'ի ծառն կա
խեմք՝ յորժամ 'ի Ճանապարհ եր
թամք. և շատոց առողջութիւն է
ելեալ Մ.է։ Նու կրիայն հաւատոյ
ապուղջնայինն. դարձաւ և գնաց
'ի ծառն տանկն. և ապուղջնային վա
զեց և 'ի ծառն ելաւ։ Նու ասէ
կրիայն՝ փութով և եկ Ճարտար՝ որ
ժամանեմք հեռանդին։ Մ.սէ կա
պիկն. թէ՞ ես [illegible] հաճատամ քեզ՝
և ի՞նչ ունիմ 'ի ծառէս. քան զէջն
անմիտ լինիմ. որ զերծաւ 'ի բերա
նոյ առիւծոյն. և անկաւ դար
ձեալ 'ի ձեռն կամաւ՝ և սատակե
ցաւ։ Նու ասէ կրիայն, գտանիս յՄ.Յ
զի սուտ ասացեր. և կապիկն ասէ.
դու գտանիս յՄ.Յ, որ ենձ զստութիւն
ուսուցեր։ Նու ասէ, վրձք է որ սուտ
ասպրեցայես ումյ կաքաւն, և մթոն. որք
խաբեցին, և ապրեցան։ Յուցանէ։
Մ.է բարեմտացն Մ.ծամտացն է.
և թէ բարի առնես մարդոյ. և նա
ջանայ

Ջանայ քեզ չար առնել. դու հե-
ռացիր 'ի նմանէ։

խբ Ի գաղան մի յանմարդաբնակ տե-
ղիս. և են եղջիւրք իւր ոսկ-
ւոյ. և նմանէ 'ի մորենին և սկա-
նի խաղաղ եղջերօք ընդ ծայրս ծա-
ռոց. և ձուղք բարակք պատա-
ռեն և կապեն յեղջիւրս նր, և ոչ
կարէ արձակել՝ սկսանի գոչել. լսեն
որսորդքն, և գան սպանանեն զնա։
Ցուցանէ։ Ասէ կապինք 'ի սէր և 'ի
փառս աշխարհի. և հեշտանամք
'ի մեղս, և 'ի պիղծ ցանկութիս.
դիւրաւ գտանէ զմեզ սատանայ՝ և
սպանանէ։

խգ Ի գաղան մի 'ի ծովու. որ հուր ու-
տէ. գան որսորդք նր և վա-
ռեն կրակ յեզր ծովուն. և խո-
րեանքն թափչին. նա ելանէ 'ի ծո-
վէն և փափագանօք լափէ զկայծա-
կունսն. և անկեալ թմբրի 'ի զօրու-
թէ

թէ հոգւոյն . և արարածքն յարուցեալ հարուն զնա ուժոյն . և այս է , որ ասեն թէ մորթնք՝ ի կրակն ձգեն , և չայրի։ Յուցանէ։ Թէ մարդ քնացեալ է ՚ի ծով մեղաց և հեշտութե . և անզեղջ սրտիւ ուտէ զմեղս ջերմացեալս հրով ցանկութե դիւաց։ Նու թմբրեալ կայ ՚ի մեղս մեծամեծս . նա որսորդն սատանայ անելաղէթ զայ . և սպանանէ զհոգիս մեր։

Է գազան մի , որ ձուն նր դեղ է ՚ի խղ-պէտս բժշկութե . Եւ յորժամ տեսանէ զորսորդն զի նեղէ զնա . նա իւր ատամամբքն հատանէ զձուն իւր և ձգէ յորսորդն . և մերկն փախչի։ Յուցանէ։ Թէ զորինչ սատանայ սերէ , և որով գայ զհետ քո . դու զայն կտրէ և հան ՚ի քէն . որ յեւք սերմանցն չգտանի ՚ի քեզ . և դու փախիր ՚ի նմանէ բարեգործութբ։

Է գա

լե Ագազան մի 'ի ծովն. յորժամ քաղցենայ բանայ զբերանն իւր. և հոտանուշ գայ 'ի բերանոյ նորա. և գան ձկունքն և մտանեն 'ի բերան նորա. և նա փակէ զբերան իւր. և այն է կերակուր նր: Յուցանէ: Թէ այսպէս բացեալ է սատանայ զբերան իւր իբրև զառեւծ և զվիշապ. և հոտ անոյշ մեղաց գայ 'ի բերանոյ նր. և քաղցրանայ. և պարարտանայ 'ի քիմս, և 'ի հաստատեալս հոգւոց մերոց: Եւ մեք կամաւ երթամք զհետ հոտոյ ծամ մեղաց. 'ի գործել զմեղս մտանեմք 'ի բերանն՝ և 'ի փոր նր. և նա փակէ զբերանն իւր ի վ̄ր մեր. և մեր յամեալ 'ի մեղս. և անյոյս եղեալ յեղանելոյն, մնամք անդեղջ:

լզ Արձակեց մի 'ի սահմանս գետոյ միոյ. և աղջամանք չարեկն անկեաւ 'ի շնութեն յոլով ժամանակս: Եւ տանուտէր մի եբեր շուն մի

գաւիթն և սաստնիկ ուժեղ. որ զբոլոր
գիշերն շուրջ անցանէր 'ի բոլորն,
պահէր զգեղն 'ի գաղանաց: Եւ
ահա գայր միակեցն 'ի գիշերի շնալ
'ի գեղն պոռնկութե: Եւ պատա-
հեցաւ նմա շունն այն յեզր գեղջն.
դափեցաւ իվերայ միակեցին և է-
խած զնա. վարեաց զնա մինչև 'ի
խուցն իւր. և բազում վիշտս և նե-
ղութիս հասոյց նմա: Եւ նա եմուտ
'ի խուցն իւր փակելով զդուռն.
զղջացաւ, և ասէ լալով և հառա-
չանօք. թէ վայ ինձ: Ած, այս բա-
զում ժամանակ է որ ոչ երկեայ, և
ոչ զարհուրեցայ 'ի քէն. և ապառ-
նալեաց քոց և 'ի տանջանաց դժո-
խոցն: Եւ այսօր 'ի գաւիթն շանէ
միոյ հանց զարհուրեալ երկեայ,
և փախուցեալ ոչ կարացի շնալ:
Արդ՝ ողորմեա Քս, և խլեա զիս
'ի ձեռաց սատանայի: Եւ 'ի ժամն
ենթող զնա սատանայ. 'ի պոռնկու-
թենէ զղջացաւ, և ապաշաւեաց:

ցուցանէ։ Ո աս մարդիկ ապրե ցան ՚ի մեղաց և ՚ի դժոխոցն յաւիտե ապառնալեաց թագաւորաց՝ և իշ խանաց՝ և առաջնորդաց՝ և դա տաւորաց՝ և յամօթոյ մարդկան՝ և ՚ի նախատանաց. զի այս ՚ի ձեռն է. և կան ՚ի յուխտ և յՔՍն համա րելոյ և ՚ի հանդերձեալն։

խէ Էր միակեցմի, որ արար շնութեն ՚ի խուցն իւր. նա ձգէր զկնկուզն իւր և հանկրիձէր. և սկսանէր թաղ մոտել և ծունր դնել. լայր հառա չանօք և ջերմ արտասուօք։ Հար կանէր զերեսն և զկուրծսն. և ձո գէր զմօրուսն, և թքանէր ՚ի նա։ Իսկ ձանձրացաւ սատանայ յաղօ թիցն նր. դայ առ նա ՚ի գիշերի մի, և ասէ ցնա. դարշելի պիղծ, քանի ան հանգստես զիս՝ և նեղես. գաս, առնես զկամս իմ, շնաս և ուրախ առնես զիս. և դարձեալ զղջանաս յինէն, և առ ԱԾ դառնաս, լաս, և

հա

Հառաչես, և տրտմեցուցանես զիս։ Նա ասէ միակեցն. ո՞վ դու նզովեալ շուն. որ մեղօք քո դու զքեզ 'ի յայս խուցս դարափորձ դաս։ Դու ուռամբք հարկանես զգլուխ իմ. և յիմարեալ գործեմ զմեղս. իսկ յորժամ զարթնում և խելք իմ 'ի յիս գայ. և ես ուռամբք զքեզ հարկանեմ. զի Ա՟ծ իմ ողորմած է, և ոչ թողու զիս 'ի ձեռս քո։ Յայնժամ շնորհօքն Ա՟յ հալածեցաւ 'ի նմանէ դևն պոռնկութեան։

Էր միակեաց մի, որ արար շնութիւն երեք ամսին, և հայր վանացն հոգետես էր՝ և ոչ կարէր իմանալ։ Նա յաւուր միում իմացաւ հայրն զչար գործ նորա. կոչեաց զնա և ասէ. ասա ինձ ուր էիր յայսմ գիշերի. և ընդէր բարկացուցեր զԱ՟ծ։ Նա անկաւ առ ոտս հօրն և ասէ. մեղայ Ա՟ծ։ Ա՟յս երեք ամիսն է որ շնայի։ խր

և ասէ Հայրն զինչ գործ առնէիր դու՝ որ Ա͞ծ յինէն ծածկէր զքո չարին։ Եւ նա ասէ, թէ իմ սովորութ͞ի էր, որ ամէն գիշեր երթայի շը-նալ. ես ութ կանոն սաղմոսն, և զպապաշխարութ͞ե շարականսն լալով ասէի, և հառաչանօք՝ի գալն. և յայսմ գիշերի ծուլացոյց զիս սատանայ՝ և անյուսացոյց. թէ չէ օգուտ։ Ես բնաւ զԱ͞ծ ոչ յիշեցի՝ և ոչ սաղմոսեցի։ Ասէ Հայրն, օրհնեալ է Ա͞ծ, և ողորմութ͞ի և քաղրութ͞ի նորա. որոչ կամի զկորուստ մարդոյ։ Որով հետև Ա͞ծ ոչ յիշեաց զայն չնութ͞ի քո։ Նոյնպ͞ և ես թողում քեզ յայսմ գիշերիս ողորմութ͞ե՛ն Ա͞յ։ Եւ նա դարձաւ առ Ա͞ծ՝ և եղև այր կատարեալ ապաշխարութ͞բ և բարեգործութ͞բ։

խթ Սատուն Հագաւ փիլոն, և եղև կրօնաւոր. և ասաց մկանցն թէ այլ չհեղում արիւն զի մտայ՝ ի կարգ ապաշ

ապաշխարութե̃։ Ասեն մկունքն, թէ քեզ ոչ հաւատամք կեղծաւոր. թե զանտոնի կարգն իւր̃ քո տեսանեմք։ Յետ այսորիկ գնաց ՚ի ջրաղացն ընկաւ թէ ես գերբնեմ, գային մկունքն և ասէին. ով դու չար, ոչ հաւատամք, թէ դու գերբնես. Յետ այսորիկ կատուն եղև սուտ մեռեալ և յանցս մկանցն պառկեցաւ. գան մկունքն և ասեն. ով դու նենգաւոր. թէ և պարկ լինի մորթիդ քո ոչ հաւատամք. ոչ թողումն զսովորական չարութի̃ն քո։ Յուցանէ։ Որ մարդ չար չթողու զիւր չար սովորութի̃ն։

Դարձեալ զկատուն լուսակալ դրին թագաւորին իւր̃ ոսկի բարձին. և արարին զաքիսն. և տային նմ̃ ՚ի կերակրոյ թագաւորին. և ասացին, թէ թողէք զսովորական բանս ձեր. և նոքա ասացին թէ ոսկւով ծածկէք զմեզ կամ մար Ծ

գարտօք․ ոչ կարեմք թողուլ զմտաւո րական բանս մեր։ Ո՛ի կատուէին զե րանն յորժամ տեսանէ զմուկն դա ղայ՝ և ոչ կարէ թողուլ զքնթըմ թալն։ Յուցանէ։ Ոսէ զոր փոր ձես որ չէ բարեքն անարատ․ այլ նենգաւոր և չար․ Թէպէտ կեղ ծաւորի, և բարի առնէ մի հաւա տար նմա․ զի ոչ կարէ թողուլ զսո վորական բարս իւր։ Ո՛ի խրատ բա րի մարդ պիտի, որ խոնարհեցուցա նէ զկամս իւր և զխորտն․ զի ասէ Բ՛ ծառայանն․ Թէ սովորութիւն բե րան լինի, և ամբանայ։

ծա Որսորդ մի կայր յարևմուտս․ և ետես զկրիայն յարևելս․ և յա րեաւ գնաց առնուլ զնա․ և սկսաւ յամել՝ ի ճանապարհին յայլ գործ։ և աշակերտքն նորա փութացուցանէին, զի մի փախիցէ որսն։ Իսկ նա ասէ մի վախէք զի անմիտ է և ոսկրապատ՝ անզօր՝ ոչ կարէ փախչել․ և յոր ժամ

ժամ երթամք մեր է կայ։ Յուցա
նէ։ Ոչ է որսորդն սատանայ է. և
կրիայն մեղաւորքն են. և ասէ սա
տանայ ընդ դևսն իւր։ Մի փու
թայք, և ջանայք. թէ երթամք՝ ի
տուն կախարդաց՝ և զրկողաց՝ արբե
ցողաց՝ շնացողաց՝ և սպանողաց՝ և
յայլ մեղաւորաց. զի նոքա զհետա
մեր են կամաւ. և առնեն զկամս
մեր, վն նոցա մի նախատիք։ Պնա
ցէք ՚ի մէջ մարդկանց, և ընդ նոսա
կամեցարուք. զի որ առնու ըզ
բերդն և զքաղաքն. այն երկիրն իւր է։

ԾԲ Երեք ուղտք, և երեք աղուէսք
եղեն եղբարք. և ՚ի ձմնապար
հեն գտեն երեք հաց մէ։ Եւ ուղտքն
առեն զհացն. և յարուցեալ բարձ
րացուցին զգլուխս իւրեանց՝ աղա
ղակել[illegible]ով ուտէին զհացն։ Եւ աղուէ
սքն լալով անկեալ առ ոտս նց. և
ուղտքն կոխեալ սատակեցին զա
ղուէսսն։ Յուցանէ։ Ոչ է մեծա
տունք

տունք և իշխանք ծծեն զզօրութիւն ժողովրդեանն. և շատք այնք են որք աղքատանան յաւելադատելոյն. թագաւորաց՝ և իշխանաց՝ և առաջնորդաց. հանց որ նեղին՝ի չքաւորութեն, և մեռանին:

ծզ Այր մի գնայր ընդ դրախտն իւր վն մրգաց. և ասէ ցորդին իւր, թէ ով որդեակ իմ անկեալ իվեր. և պահէ զմանր ձագերն, մինչև գամ ես: Յարեաւ որդին և շարեց ՚ի մի չուանն զամէն ձագերն. և կապեաց զծայր չուանին յոտս հաւուն. և ինքն խաղովեզաւ: Ուահա գայ ՚ի վերուստ ուրուրն. վերացոյց զմինն ձագերուն. և գնաց իհետ մայրն և այլ ձագերն: Յուցանէ: Թէ Քս համբարձաւ յերկինս. և վստահացեալ ժողովուրդսն ՚ի թագաւորսն, և յիշխանսն, և յառաջնորդսն. և նոքա զքաշեցան ՚ի հող և ՚ի մեծութիւն աշխար

աշխարհի. և չտանէին խնամք հօտին Քրի: Եւ սատանայ լցոյց մեղօք առհասարակ, և իջոյց 'ի դժոխս: Մեղաւ թագաւորն, և իշխանն, և առաջնորդն, և ժողովուրդ. զի ամենեքեան խոտորեցան, և անպիտանացան. քանզի ժողովուրդն կապեալ է 'ի թագաւորն և յառաջնորդն:

Էր հարսն մի հեզ և համբերող. ծդ
և կամեցան փորձել զնա սկեսուրն և սկեսրայրն իւր: Ասէ մինն արի փակեա զդուռն. ասէ մէկ այլն՝ թէ բաց զդուռն. զի ծուխ է և նեղ է զմեզ. և դարձեալ ասէ թէ փակեա և բաց. և նա սկսաւ փակել և բանալ. յերկարեց և ոչ բարկացաւ: Ցուցանէ: Ո՝է առաքեալքն, և մարգարէքն, և հայրապետքն, համբերութե և հեզութե քարոզեցին աշխարհի:

ԾԵ Մի աղքատ երթայր 'ի գիւղմի. հիւանդացաւ 'ի ճանապարհին. և աղաչէր զԱ՜Ծ պատրաստել նմա զգրաստ, որ 'ի շէն տանին զնա։ Եւ ահա գայ ոմն չարաբարոյ հարկանէ զնա բրով և ասէ։ Արի յոտն և շալկէ զքուռակս. զի ոչ կարէ գալ 'ի հետ մօր իւրոյ։ Նա յարեաւ և լայր՝ զի ոչ կարէր կանգնիլ։ Եւ այրն չարաբարոյ ոչ դադարէր 'ի հարկանելոյ զնա։ Եւ նա ասէ, վայ քեզ Ա՜Ծ իմ, զի փոխանակ թեթևացուցանելոյ՝ ծանրացուցեր ի վերայ իմ վիշտս։ Ցուցանէ։ Թէ շատք աղաչեն զԱ՜Ծ և ակն բարւոյ ունին յԱ՜Յ և 'ի մարդկանէ. և գայ տանջանք և վիշտք ի վ՜ր նոցա։

ԾԶ Այր մի մեծատուն գնաց խնամելով որդւոյ իւրոյ ըստ սովորութ՜ե մարդկան։ Գայր կոյսն զոր խնդրէր, և նստաւ 'ի մօտն. և ասէ առ նմն՝ ով հայր օրհնեալ է գալուստ

լուսոյ քո։ Ասա թէ զաս որ 'ի
հաւօմ երթամք բարւոք առնես. և
ամնաշի դառնամք յեղեմ. և ազգա՛երա
նեմք 'ի վիրապն։ Ասէ այլն. վայ
որդեակ, ես եկի որ զքեզ տանիմ.
իսկ դու զիս հանես 'ի տանէ իմմէ։
Ցուցանէ։ Մէ Ո՛րն եկն 'ի խնդիր
մարդկան. նա երթայ ման ոք ընդ որ
իւր կամքն է. ոչ յանձն կոչմանն Որ՛ի
Ա՛յս է առակս. և վարդապետն յոր
ժամ երթայ 'ի քարոզել և չգայ
ոք 'ի քարոզն։

Աղուեսն եգիտ ուղտ մի մերձ 'ի ծէ
մահ. և նստաւ առ նմա։ Ասաց է
ուղտն. ինչ պէտս նստար աստ ո՛վ
դու աղուեսուկ։ Ասէ աղուեսն
զի թէ մեռանիս ես կերակրիմ 'ի
մսէ քումմէ։ Ասաց ուղտն ո՛վ գե
րի աղուեսուկ. չկարես ժուժել զի
պարանոցս իմ երկայն է. և հոգիս
յուշ ելանէ։ Ասէ աղուեսն. թէ ես
սատակիմ համբերող եմ աղգաւ՝ թէ

քառասունօրն ապաննջես եւ ասանստիմ։ Յուցանէ։ Թէ պարտ է համբերել վարդապետին. հեզութե՛ օգտեցուցանել զժողովուրդն. և քաղցրութե՛ կոչել զմեղաւորսն. Օ ի չկայ մեծ բարութի քան զհամբերութին։ Առաքեալքն. և մարգարէքն՝ և հայրապետքն՝ համբերութե՛ և երկայնմտութե՛ զաշխարհս լուսաւորեցին՝ և Ա.Ջ եսուն։

ծը Քահանայմի գողացաւ զկով այրի կնոջ միոյ՝ և եած յախոռն. և կինն իմացեալ, ասէ առ քահանայն։ Ով Տր ժամ է ինձ մահու որ խոստովանիմ յախոռ քո. և երէցն անցոյց զկովն 'ի ներքսին տունն. և անտի յեկեղեցին։ Իսկ կինն ասէ. ով Տր, զմահու խոստովանութին պարտ է որ յեկեղեցին ասեն։ Իսկ երէցն եհան զկովն 'ի բեմն. և զմարագուրն իւրէմ քաշեց. իբրև մտան յեկեղեցին և նստան։ Յայնժամ կինն

կինն զմարագդոյն 'ի վեր կալաւ, և ասէ ։ Ով գարշելի, զքեզ կով գիտէի․ արդ պատարագօղ ով արար, ասա ինձ ։ Յուցանէ ։ Թէ այսպէս համբերութեամբ և իմաստութբ պարտ է առաջնորդին քննել՝ և ստուգել զնմ քահանայն․ և իմանալ զմարս նց ։ Որ չէ արժան պատարագի ծածկաբար յանդիմանել․ և չտալ թոյլ խաչել զորդին Այ անարժան պատարագօք՝ և հաղորդութբ ։

Այր մի մարդասպան փախեաւ․ և ծթ
գնացեալ անցանէր ընդ գետն որ կոչինեղոս․ և տեսեալ յեզր գետոյն զառիւծ մի․ և փախուցեալ ելաւ 'ի ծառ մի մեծ ։ Իսկ ահա կայր 'ի ծառոյն ահագին վիշապ մի․ և նա յահէն 'ի վայրանկաւ 'ի ծառէն ։ Իսկ ահա ել 'ի գետէն կոկորդիլոսն և եկուլ զնա ։ Յուցանէ ։ Թէ չկարէ փախչել մեղաւորն 'ի ձեռաց Այ․

Րամ· որ ոչ զղջանայ և ելանէ 'ի մեղացն. նա կամ յայս կեանքս կամ յայնկեանսն առնու զհատուցումն գործոց իւրոց։ Ամ ասէ յոբ. Թէ որ չար է մի յուսասցի անպարտ լի նել· և առաւել մարդասպանքն և զրկողքն։

Կ Սրնջքն խայտառակին և զեղխնան խրատէին. եթէ ոչ դադարիք յաշխատելոյ։ Ահա եկն Թագաւոր գաւառին, և ժողովեալ զերինջն և սկսան կոտորել. զի Հաշ կերամէին Թագաւորքն, և զօրացն։ Ահա որ դեռակք մեր մխասաւոր պարա պորտ հանգչէիք և դուրանայիք։ Յուցանէ։ Ասեն ամ նըքն ընդ դատա ձախակողմանցն. Թէ ահա որդեակք. այդ կայր ձեզ պա հեալ. որ 'ի հուրն այրէիք։ Ոի այն կեանքն բառէիք զմարմինս ձեր հանգստեամբ և մեղօք. զար դարն նախատէիք. դուք այժմ նախատեիք։

Աս

Սորագն սրբէր զատուածունս իւր մեծ աշխատութբ, և եսանծիւ։ կա
Եւ աղուէսն ասէ ընդէ՞ր աշխատիս զի առ ժամանակս չկայ կուտոց քանն։ Ասէ վարազն կուտէր դու գարշելի. զի ես հմուտ եմ պատերազմի։ Եւ արդ կարէ պատրաստել զզէնս իւր։ Ցուցանէ։ Թէ 'ի յայս կեանս պարտ է զղջանալ և ապաշխարել զմեղս. զի յաւուր դատաստանին չկայ ժամ ներելոյ կամ ողորմելոյ. այլ ցուցանեն մեծատունն և յիմար կուսանքն։

Արծուին յորժամ ծերանայ բարձրանայ մինչև 'ի տապ արեգականն, և ջերմանայ և գայ 'ի վերուստ մեծ լռութբ։ Եւ իջեալ 'ի սառն աղբեր մխրտի. և ելեալ թօթափէ, և թափի 'ի նմանէ հնացեալ փետուրն նր. և նա մանկանայ և նորոգի ամենևին։ Ցուցանէ։ Թէ ով որ ծերանայ և հնանայ. կբ

անս

անօրէնութե՟ և չար գործովք․
պարտի բարձրանալ հոգւով առ
Ա՟ծ․ և ջերմանալ հրով սիրոյ նր՟․
և մկրտել զանձն 'ի ջերմ արտա
սուս․ և լնուլ հառաչանօք զշա
րաւ մեղաց․ մեծ յուսով և ողոր
մութե՟ն Տ.Յ․ և թափել յինքե
նէ զհնացեալ փտութիւն մեղաց․ և
ազատիլ 'ի դժոխոցն․ և հասանիլ
բարեացն Տ.Յ։ Ա՟յ վկայէ մարգա
րէն դաւիթ․ կատարէ 'ի բարի
զցանկութի՟ քո․ և նորոգէ որպէս
զարծուի զմանկութի՟ քո։

կզ Արծուին երթայր ընդ երկինս․
և հարկին զնա նետիւ․ և զարմա
ցաւ թէ ո՞ զայս արար։ Հայեցաւ
և ետես 'ի նետն զթեւն իւր․ և
ասէ, վայ ինձ զի ահա յինէն եղև
պատճառ սպանման իմոյ։ Ցուցա
նէ։ Այս է 'ի մէնջ է նիւթն որով
սպանանէ սատանայ զոգիս մեր․ զի
նա յորդորէ 'ի չարիս, և մեք կա

մաւ

ման եւ յօժարութեան երկնաւորն զՏեառն
կամաց նորա:

Ծերունի մի էր բազմօրեայ. եւ կէ
խրատեցին զնա, թէ երթ՛ի
դուռն քաղաքին. եւ զառաջին
մարդն որ տեսանես, ասա առ նա.
թէ քոյդ լինի, եւ իմս քեզ. եւ գնաց:
Իսկ ահա գայր գող ի մի. որ շարաւ-
էր անձն նոր՛ի խոցոյն. եւ նա դողայ
յահէն: Իսկ ասէ ցնա, ով եղբայր
Հայեաց յԱծ. քոյդ քեզ՝ եւ իմս
իմ: Յուցանէ: Ասէ սատանայ
սկսանի անկանել զձեզ՛ի մեղս. եւ
հեռացուցանել յԱյ ոտք եւ ձեռքն
եղև. եւ դու յայնժամն ասա զա-
ռաջի առ նա. թէ քո անհաւատու-
թեան քեզ. իսկ ես անպարտ եւ մե-
ղաւոր եմ: Բայց զԱծ ոչ կարեմ
ուրանալ. զի մեղաւորաց կոչէ զիս
քաղցրութեամբ. Թողում զմեղս իմ,
եւ երթամ առ նա յուսով:

ԿԵ Գայլն և աղուէսն եղեն եղբարք, և գնացին որսալ զձուկն։ Ասէ աղուէսն ցգայլն՝ արկ զագիդ քո 'ի գետն զի ըմբռնեսցուք ձկունս. և էր ժամանակն ձմեռնային։ Իբրև էարկ գայլն զագին 'ի ջուրն. պաղեցաւ ջուրն, և կապեաց զագին։ Ասէ աղուէսն. ահա քեռի իմ զօրութիւնդ ցունց տուր զի ձկունք բազումք են. քաշէ զագիդ քո, զի ձուկն բազում է ըմբռնեալ։ Իբրև ցունց ետ հատաւ ագին 'ի պաղն. և նա կսկծեալ փայէր զանձն, և լայր։ Ասէ, վայ ինձ, զի թափեցայ յագուս. և ձուկն ոչ ըմբռնեցի։ Ցուցանէ։ Թէ այսպէս կապէ սատանայ մեղօք մինչև 'ի մահ. և թափի նա յայս կենացս, և յայնս։

ԿԶ Ասի յառակաց թէ աղուէսն գըտեալ թուղթ մի գրեալ. և տարաւ առ գայլն, և ասաց։ Այս չափ ժամանակս աշխատեալ եմ. և

և զմարդիկ բարեխօսեմ ձգեալ. և
՚ի պարոնէն գիր և հուքմ եմ հա-
նեալ. որ յամէն գեղ՝ և յամէն գե-
ուր համդիպիս ոչխար մի քեզ տան:
և յամէն տուն հաւ մի քեզ բաժնեն
հանեն. Մ. Մ ոչ շուն. և ոչ մարդ-
քեզ զահմաթ չտան: Եւ այնպէս
խաբեալ գայլուն գնաց զհետ ա-
ղուէսուն: Եւ յորժամ գնացին,
ինքն աղուէսն եկաց ի մի բլրի միջ.
յերդր գեղջն. և յուղարկեաց զգայլն
՚ի գեղն. Թէ գնա, առ զքո ողորմայն.
Եւ ես զԹուղթս պահեմ, ով որ
չտայ նա ես ցուցանեմ, որ տան: Եւ
գայլն հաւատացեալ: մինչդեռ
երթայր յերդր գեղջն. յայնժամ
մարդիկք և շներն ի մէջ առեալ
կամէին սատակել: Իսկ գայլն ձայ-
նեաց առ աղուէսն. Թէ բեր զպա-
րոնի հուքմն որ տեսնուն այս մար-
դիկս և աւատան. որ պարոնին հրա-
մանաւն եմ եկեալ: Իսկ աղուէսն
պատասխանի տուեալ ասէ՝ ով գայլ, ՚ի

'ի գեղջդ կարդացող չկայ՝ լսող չկայ՝ ենչ կայ որ Թուղթ բերեմ։ Եւ այնպէս խաբեութեան սատանայեցեն զգայլն

կէ Աղուէս մի խաբէ զգայլն. եւ տայ նմա Թուխթ տանել 'ի տանուտէր գեղջն. եւ բերէ նմա կերակուր։ Իբրեւ գնաց գայլն 'ի գիւղն. Թափեցան շունքն իւլր նր խածատել եւ վիրաւորել. եւ փուԹ փուԹ արարին։ Եւ իբրեւ եկն ողորմելին կենօք. ասէ ցնա աղուէսն. ընդէր ոչ ցուցեր զԹուղԹն. ցուցի, բայց Հա զոր շուն կայ՝ որ զգիր չգիտէ։ Ցուցանէ։ Մէ մի վՃէր, եւ մի ընկնիր իմէջ բազում ագիտաց եւ աներկիւղաց. այլ իմաստուԹեն փախիր 'ի գեւաց եւ 'ի նոցէն կամարարաց։

կը Աղուէսն եգիտ զպանիր յորոգայԹն։ Երթայ առ գայլն եւ ասէ. ով եղբայր, եկ եւ առ զպանիրն, եւ կեր. զի ես 'ի պաք եմ. եւ

գնաց

գնաց գայլն առնուլ զպանիրն. և անկաւ որոգայթն 'ի վիզ գայլոյն. և պանիրն 'ի դուրս թռեաւ: Ապա աղուէսն, սկսաւ ուտել. ասէ գայլն, թէ եղբայր գէմ այսօր ուրբաթ է. մի ուտեր որ չէ բարկանայ քեզ Ա՛ծ: Ասէ աղուէսն. որոգայթդ 'ի պարանոց քո անկաւ՝ և այդ է բարկութիւն Ա՛յ: Եւ սկսաւ գայլն ցնցատել յայսկոյս և յայն կոյս: Եւ ասէ աղուէսն ցգայլն. ես այլ շատ ցանկացեցի երբ ընկերնեցայ: Եւ ասէ, գայլն վայ ինձ զի ներղեմ չարաչար: Ասէ աղուէսն, ով եղբայր, դեռ չես վայ՝ մինչև գայ տէր պանրին: Յուցանէ: Թէ զգաստ լեր, որ չխաբուիս 'ի սատանայէ. զի կապէ զքեզ սատանայ 'ի մեղս, և 'ի հեշտութիւնս: Յայնժամ ապա տաս վայ անձին քոյ՝ յորժամ գայ Տ՛ր 'ի դատել զերկիր:

կթ Ասի յառակաց՝ թէ թագաւոր մի կայր․ որ ունէր իւրն սիրելի զօձ մի․ որ յամէն օր կարմիր դեկան մի բերէր թագաւորին։ Եւ երկ- որդի մի թագաւորին նոր ծնեալ․ իսկ թագաւորն զմանուկն սնուցանէր ի վերայ բարձացն․ և առեալ զօձն արկանէր զպարանոցաւ մանկանն։ Եւ այնպէս սովորեալ օձն և մանուկն խաղային ՚ի միասին․ և այսպէս ժամանակս ինչ՝ սիրով խաղային առ իրեարս։ Իսկ յորժամ մեծացաւ մանուկն կապեալ սուր ընդ մէջս իւր․ յաւուր միում ՚ի խաղալն իւրում հանեալ մանկանն զսուրն եհար զգլուխն օձին․ և ընկէց յերկիր։ Յայնժամ զայրացեալ օձին եհար զնա՝ և ինքն փախեաւ․ մեռաւ որդի թագաւորին։ Իսկ յետ սգոյն և մխիթարութե, առաքեաց թագաւորն որ գտանեն զօձն․ և աղաչէին զնա գալ ՚ի տեղի բնակութե իւրոյ։ Եւ ասէ օձն, ով բարի թագաւոր․ ան-

դէպէ

դէպ է լինէ գալ աւուր քեզ: Ո՜ քանի որ հայիս դու 'ի գերեզմանս ազգւոյ քոյ. և քանի որ հայիմ ես 'ի տունս տանս իմ, ոչ որբք ի մանկանքն 'ի սրտից մերոց: այպէս այս բարի է, որ հեռացայ 'ի քէն: Յուցանէ: Որ նախանձ և մանկանք շարժի իմ ըստ քո, դու փախիր անտի, և այպա որբք ի մանկանքն այն: Թէ չար ինչ առնես մարդոյ. փախիր, և հեռացիր յաչաց նր. և այպա սրբե սիրտ նր. զի դառն ախտ է մանկանքն. և որ կարի երկիւղած է Ր Դ. նա կարէ սրբել զսրտին զոխն և զմանկանն:

Այր մի անմիտ և յիմար. ունէր դեկան մի: Նա առ զդեկանն, և գնաց 'ի քաղաքն որ գնէ զէշ. շրջեցաւ 'ի քաղաքն և ոչ եգիտ էշ միոյ դահեկանի: Եւ մտեալ 'ի շուկայն տեսեալ մեծ ագոյն ձմերուկ մի. և ասէ հետացմանքն. զինչ է այս, և նմա ցան թէ յիմար է այրն. ասեն թէ Հ

 այս

այս հնդիկ իշու ձու է. որ համե
հնդկցի էշ մեծադին. և նա խնդա
լով եւս զդահեկանն և էառ զձմե
րուկն։ Իսկ պնտեաց ծախօղն թէ մի
Ր.Ն պատրաստ տար՝ որ չըքեկի և
ելեալ փախչի. և՛ի գնալն դիպա
ւորքն ՚ի քարն։ Իսկ զերծաւ ձմե
րուկն ՚ի ձեռանէ նր. գլորեցաւ
՚ի թփերն ՚ի ներս. և վազեաց նա
պաստակ մի ՚ի դուրս՝ և փախչէր.
՚ի հետ վազէր՝ և ձայն էր նապաստա
կին՝ և ասէր։ Ր.Յ էշ հնդկաց՝ վայ
ինձ մի Փախչիր՝ քուր քուր ողորմիր,
և դարձիր առ տէրս։ Ցուցանէ։
Թէ այսպէս յիմարեցան քահա
նայք և ժողովուրդն. և թափե
ցան ՚ի մեղաց. որ զհետամնայք սուտ
և խաբօղ կենաց աշխարհիս. որ
նման հողմոյ փախչի ՚ի մէնջ՝ և նման
երազոյ պակասի։ Իսկ ջանամք ըմբռ
նել զհեշտութի և զմեղս աշխար
հիս։ Իսկ լինիմք ողորմելիք։

հա

Ոձն սնտեկնոս եղև հողագործ մարդոյ միոյ։ Եւ եկեալ՚ի գետ ինչ առեալ՚ի ծոցն զօձն անցանէր ընդ գետն. և օձն այլ ոչ կամեցաւ ելանել՚ի ծոցոյ նորա։ Եւ գնացին առ բազումս, և արարին դատաստան իմէջ նոցա։ Եւ եկին առ աղուէսն՝ ասեն, արա մեզ դատաստան. իմա ցաւ աղուէսն զպատճառն, ասաց. միականն ոչ կարեմ դատաստան առ նել. ել՚ի ծոցոյն, և երես ընդ երես զրուցեցէք ինձ զբանն ձեր։ Իբրև ելեալ եկն։ Ասէ աղուէսն հողագոր ծին՝ թէ հար զնա խնթանաւդ՝ որ կայ՚ի ձեռս քո. էհար և սատա կեաց զօձն. և սկսաւ գալարիլ, Եկեալ աղուէսն ըղորդեաց զնա թաթով և ասէ, թէ սնտեկնոս ես։ համցեղ ըղորդ կեցիր։ Ցուցանէ։ Թէ պատրաստ կացէք՚ի նենգաւ որ մարդոյ. և մի հաշիւ միաւորու թի առնես ընդ նոսա։ Դարձեալ զայս ցուցանէ, թէ բարուոք է. որ

 զչար

զչար և զնենգաւոր մարդն բդոր
դէ դատաւորն։

Հբ Կին մի այրի ունէր կով մի. և իւր
խորթն ունէր էշ մի. և զկերա-
կուր կովոյն գողանայր խորթն և
իշոյն տայր։ Իսկ կինն աղաչէր զԱծ,
զի մեռցի էշն. և կովն մեռաւ։ Այր
կինն, և ասէր. վայ ինձ, զի հակա-
ռակ եղև աղօթից իմոց. միթէ Ած
ոչ կարաց ընտրել զէշն և զկովն 'ի
միմեանց։ Յուցանէ։ Մի աղօթել
ընկերին քում չար հասանել. զի և
քեզ պատահի չար։ Պարզեալ
ցուցանէ թէ աղօթեա առ Ած. զի
ընդ հակառակս կատարէ Ած, երբ
ոչ լինի աղօթքն 'ի կամսն Այ. քզի
նա գիտէ զօգուտն անձանց մերոց։

Հգ Առիւծն ետես՝ զի ահա գայլն
փախստական ամ կենդանիքն
ահիւ մեծաւ։ Եհարց թէ յումմէ
գայք հանց փախստական. և նորա
ասեն

տանն թէ 'ի մարդոյ. զի նա հալածէ զմեզ։ Այլ ահա եկն եհաս մարդ մի։ և ասէ առիւծն սպառնալեօք, թէ դու ես մարդն. որ նեղես զամենայն կենդանիսն. և նա ասէ, այո ես եմ մարդն։ Այլ ասէ առիւծն ընդ մարդն. թէ դու ես մարդն, եկ որ կռուինք։ զի ես քեզ միայի։ Մէ մարդն չունիմ աստ զնշան կռուոյ. ապա թէ զաս որ կապեմ զքեզ որ չփախչիս՝ զի զառիւծն պարծենկոտ եմ լսել. գնամ և առնում զնշան կռուոյ, և գամ առ քեզ։ Այլ հաւանեցաւ առիւծն որ կապ է զնա. և կապեաց մարդն զառիւծն 'ի ծառ մի. և սկսաւ կողնի մահակով հարկանել զնա։ Այլ ասէ առիւծն, թէ մարդ ես. թողես մարդ. ապա սերտ և անխնայ հար զթիկունս իմ։ զի այս խելագայապէս վայելէ։ Յուցանէ։ Թէ զօրաւոր մարդիկ խաբեն 'ի տկարաց, և տանջին. և նոքեանք նախատեն

ահն զանձինս իւրեանց։ Նոյնպէս եւ յաւուրն դատաստանի դատք ան զեղջ մեղաւորացն. արդարացուցանեն զարդար դատաստանն Տ՟ն. յորժամ՚ի հուրն առաքէ զնոսա։ Նա ասէն, թէ այս վայելէ մեզ. զի ընդէր ոչ լսեցաք նմա. եւ ոչ արարաք զհրամանս եւ զկամս նր՟։

Ձդ Առիւծն հիւանդացաւ, երէքն գայլն՚ի տես. աղուէսն յամեցաւ։ Նա արջն չարախօսեաց զնմանէ։ Նա յորժամ եկն աղուէսն, ասացին զչարախօսութիւն արջոյն բարեկամք նորա։ Նա ասէ առիւծն, ոչ բարի գաս գարշելի. ընդէր յամեցար։ Ասէ աղուէսն, մի բարկանար թագաւոր բարի. զի ահա երդնում ՚ի գլուխ քո. զի աշխատութեամբ շրջեցայ յոյժ բժշկապետաւն. եւ ուսայ հիւանդութեան քում դեղ։ Նա ասէ առիւծն բարի եկիր, իմաստուն կենդանի. զինչ է դեղն. եւ նա ասէ,

այն

պիտանին, և դիւրին։ Հրամայեցին բժշկապետացն՝ թէ հանէք զմորթ արջուն տաքաք, և արկէք ի վերայ առիւծոյն. և նա փութով քաշէ զցաւն ՚ի նմանէ։ Եւ հրամայեաց առիւծն, և կալեալ զարջն՝ սկսան քերշել զմորթ նր. և նա վայէր, և փուքս մեծամեծս արձակէր։ Եւ աղուէսն՝ ասէ. այդ յերեսդ քո՝ և ՚ի նր, որ առ թագաւորն զմարդ չարախօսէ։ և հանեն զմորթն՝ և սատակեցաւ արջն։ Ցուցանէ։ Թէ չէ պարտ որ մարդ ՚ի թագաւո րաց տուն և ՚ի դատաւորաց մտա նէ, նա զայլոց չարախօսէ. կամ մատնէ։ Այլ մարդ զիւր հոգն հոգայ. և զիւր մեղքն տեսանու առաջև իւր։

Ասի յառակաց. թէ ուղտ մի, ու գայլ մի, և աղուէս մի գնացին ՚ի մէկ ճանապարհ. գտին բլիթ մի հաց. որ անկեալէր ՚ի ճանապար ՀԵ

հոր

Հորդացաւ․ և ասեն ընդ միմեանս զինչ
արասցուք զայս զի չէ բաւական
մեզ ամենեցուն․ ասէ առողջեալն ա
մեկնի կերակուր է․ և որ աւագն է
'ի մէնջ՝ և աւուրքն հին․ նա կերի
ցէ զնա․ և հաւանեցան երեքեան
քանին։ Հարցին զգայլն, ասա․ ըզ
թիւ ամաց քոց․ և նա ասէ, ես այն
գայլն եմ, որ յաւուրս Ջրհեղեղին
Նոյ 'ի տապանին էառ զիս։ Իսկ ասէ
առողջեալն, օրհնեալ է Տ՟ր, իմ թո
ռին ընկերես․ ես այն առողջեալն եմ որ
ստեղծ զիս Տ՟ր, և տարաւ առ ադամ,
որ անուանեաց զիս առողջ։ Իսկ
տարաւ ուղտն զբերանն, և էառ
զգլուխն․ և վերացոյց յօդս։ Սկսաւ
ծամել․ և ասէ, երբ դուք զայդ կու
ասէք՝ այս սրունքս զոր ես ունիմ չէ
յերեկէն եկած տղայի։ Իսկ յառաջ
անուանեցին զուղտուն բագոս։ և զայ
լուն մարկոս։ և առողջեսուն թէոդո
րոս։ և կամեցաւ գայլն ձգտել զի
առցէ զձագն յուղտէն․ նա զգլուխն
էառ

եւ առ 'ի ծնգնամէջն՝ եւ սկսաւ գայլն կզկնծ կռուալ. իսկ աղուէսն շուրջ անցանէր, եւ ասէր բանիւ բազմաւ։ Նարձր է բազոս, կծկռայ մնարկոս. շուրջ անցանէ թեթեւորոս։ Ցուցանէ։ Թէ չէ պարտ աղքատին ընդ մեծ տանն ձկտիլ՝ եւ 'ի կռիւ մտանել. զի ոչ կարէ 'ի գլուխ ելանել։ Այլ եւ ասեն առակաբանքն. Խեցգետինն հետ օձին ձկտեցաւ՝ եւ կարեցաւ. եւ թէ գրաստ որ զանձներ բարձեալ՝ 'ի տղմի ոչ անկանի. բայց օրն վերջին լինի արդար երաւանքն։

Կապիկն, որ է ապուզայն՝ սովորութին ունի. որ զինչ տեսանէ 'ի մարդն զայն առնէ. ետես զի ձկնորսն ձգեաց զուռկանսն իւր ձկանց. եւ ինքն եւս ձգեաց՝ ըմբռնեցաւ 'ի նմա։ Իսկ ասէ լալով յերաւի ըմբռնեցայ 'ի համոց տեղի որ չէի հմուտ։ Ցուցանէ։ Թէ ով մարդ մի Հզ

մի ձեռնարկաներ՝ և մի ցանկար գործոյ որ չես հմուտ։ Այլ չէ քեզ դէպ թէ մարմնաւորել թէ հոգևոր տառապանս. զի կորուստ լինի քեզ՝ և ոչ շահ։

ԾԷ Արագիլն մեծ բռնութիւ զայս յամուսնութիւն հրամանաւն Ա՛ծ որ ասէ. քանզի սիրէ, որ ո՛ք մնայ. և տատրակին ոչ նստի յոստն կանաչ՝ եթէ մեռանի ընկեր նր̄։ Ցուցանէ օրինակս։ Ահա ով մարդիկ սիրեցէք զսրբութիւն և զողջախոհութիւն։ Բայց վասն որդեծնութեան մտէք յամուսնութիւն, և մի՛ վն̄ աղտեղութեան։

ՀԸ Ագռաւն ժողովեաց զձագս իւր՝ և խրատէր զնոսա՝ և ասէր. ով որդեակք, մի՛ լքնիք. պատրաստք եղերուք 'ի մարդկանէ՝ յորժամ խոնարհին առնուլ ինչ։ Ասեն ձագերն նմ̄. ով մայր մեր՝ զինչ արասցուք.

ցուք. Թէ առաջնագոյն ըմպէ մարդն առնել զքաղցն ՚ի ձեռանս իւր. և ամէ մայրն այժմ զխնձոր որ ասպրեւլոցէք Յուցանէ։ Թէ պարտէ պատարա տել ՚ի Տէրն ողորդայթեցն սատա նայն. ՚ի նոր պատարագացն, և ՚ի նոցն զաւթեց նոր։

Արագիլըն՝ և Ճայեակն՝ և ուղղորդն ըզ ՀԹ
ծերացեալ հայրն իւրեանց դարմանեն՝ սնուցանեն՝ և ծառայ են. մինչև մանկանան՝ կամ մեռանին։ Յուցանէ օրէնսդիր այս։ Թէ պարտէ մեծարել և դարմանել ըզ՚ ծնօղս. և հնազանդել։ որպէս և Ա.Ծ հրամայեաց։ Պատուեա զհայր քո և զմայր. որ զծնօղս անարգէ զԱ.Ծ անարգէ. և զինչ որ ՚ի հետ ծնողաց առնեն հետ Ա.Ծ ենն արարեալք

Աղաւնին քաղցեալ և տեսեալ ՚ի Ձ
հօրմէ բուդ քար. կարծեցեալ պատեհ է. անկանի ՚ի ներքս, և սպա

 ռանել.

ուտել. և ասէ, վայ ինձ, զի ոչ համ
ունի և ոչ հոտ: Յուցանէ: Թէ
ով մարդ մի անկանիր 'ի բուռն մե
ղաց: զի անշահ իրք է մեղքն, և
անօգուտ. զի յետոյ շատ ապա
շաւես:

Ձա Մողոճեան 'ի գետն անկաւ՝ և ըն
կէր գետատար. խոստացաւ
Մ.Ջ մարզան մի խունկ. զի հանցէ
զնա 'ի գետոյն. և զերծեալ 'ի գե
տէն՝ և սկսաւ 'ի ժխել. և մոռացաւ
զուխտն զոր եդ Մ.Ջ: Խաղայր; և
խայտայր յեզր գետոյն, և ասէր.
Թէ Մ.Ձ ինչ կարիս ունի 'ի ծուխ
խնկին որ յօդս ցնդի: Եւ ահաշար
ժեցաւ դարավին գետոյն. և սկսաւ
գնալ իվլ 'ի նը. և նա լալով գոչեաց,
և ասէ. ով Մ.Ձ ոչ խնայեար զի ես 'ի
խնդիր եղայ մարզանին որ դ.քո խունկ
կըն բերեմ, զոր ուխտեցի քեզ: Յու
ցանէ: Թէ ոչ է պարտ մոռանալ
զուխտն՝ զոր ուխտեաց ոք Մ.Ջ ի
նե

նեղութեն իւրում. նա և զհանդերձ
ձերալ նեղութենն մի մոռանար :

Ողոճեա մի քաղցեալ, եգիտ Ճբ
զատամն և զգլոյր. ցանկացաւ ’ի
ձմեռնային աւուրն սկսաւ ուտել
զնա : Եւ աւաղ վայ ինձ, զի անհանգին
դժգունս և աղաղակս ’ի գլուխս և
յատամունս իմ. և ’ի փորս ընդաւ
ինչ ոչ կլանէ : Ցուցանէ : Եւ թէ
փառք և մեծութիւն աշխարհիս
զերող երազ է. և միայն զաշտաղակն
ունին, և զբացումն. և յետոյ ոչ
երևի ուրեք. զի առաւտ է և անցաւոր
և խաբող :

Ողոճեան եգիտ զբեհ մի. և կար Ճգ
ծեաց թէ այս է պատմուճանն
ադամայ՝ զոր կորոյս. զի գրեալ է
բուսաւորէր. և զգեցաւ զնա ձմեռ
նային ժամն. նա պաղեցաւ, և տաւն
ջէր զնա՝ և մեռաւ. և հանեալ կանգ
նեաց զնա. և սկսաւ ջուր արկանել ’ի

նոքա. զի կարծեցին թէ ջրոյ առանձին է
սա. եւ ամենեքեան ոչ լցուցանէր:
Որ եւ բարեկացեալ արկ զնա ՚ի հուր
ծախուն, եւ ասէ. եթէ ՚ի կորուստ,
զի կարի անպիտանացն էր եւ: Ոչ եղեր
զգեստ ամուսն. եւ ոչ ձեռնարկայնոյ.
եւ ոչ առանձին ջրոյ. այլա կարծեմ
թէ փորես դու ոգալայնամանոլ եւ ար
բեցող մարդոյ՝ որ անկուշտ լինի:
Յուցանէ: Թէ այսպէս անօգուտ
է փառք աշխարհիս. զի ոչ է առա
պխտանացու՝ եւ ոչ անող: առա մահն
խաբէ. եւ անող նոր արարած ք լինե
լոց է:

Ճդ. Նշմն էառ զաւանակն իւր. եւ
դնոց արարածել ՚ի մարգ մի ցանկա
լի յանմարդաբնակ տեղի. եւ աՏա
դոյ է շ մի որձ. եւ հաստատեցաւ ՚ի յե
առոյ ՚ի յամօթ նոր: Եւ նա կեց էհար
զօրութիւն. եւ էհար զխամծեկ
նոր, եւ ջախջախեաց. նայ փախեաւ
որձ էջն՝ եւ դնոց անտառի. եւ ասէ քու
ռակն

ռակն լալով ։ վայ ինձ մայրիմ, զի
տառապանք են առ միայն ․ և բա
ցում երկեւղ կայ 'ի գազանաց ։
Մաս ինձ, ընդ եր հարեր, և վերաւո
րեցեր զփառաւորութիւն էշն, որ եկն
առ մեզ ։ Մաւէ մայրն, ով որդեակ իմ․
մի երկնչիր զի չէ յամելոց ․ քանզի
յայնժեղին հաստատաց, և զայն հոտն
էառ ․ որ Թէ մինչ 'ի ներքին հըն
դիկքն երթայ՝ և կամ 'ի խորասան․
փութայ դառնալ առ մեզ ։ Ցուցա
նէ ։ Թէ որ շնայ՝ և զրկէ ․ կամ գո
ղանայ ․ կամ զայլ մեղս գործէ ․ ոչ
կարէ դիւրաւ զերծանիլ 'ի մեղաց ։
Ի ցանկութի և հոտ մեղացն կա
պէ զնա, և քարշէ ոչ շուն տառամբ․
զի օձ է մեղքն՝ 'ի ծակն շուտ մտա
նէ ․ և ոչ կարէ ոք յետս քարշել զնա․
զի խորին ընդ դէմ է ։

Լ շմի անկաւ 'ի գետն, և 'ի խեղ ԶԵ
դիլն Թրջեց ․ և գայր Թրւքն
իվ՟ր ջրոյն ․ յառաջեաց քան զէշն ․

է 3 Իւ

Եւ ասէ ցնա. այ Հայր 'ի յորովայնէս դուռ եղեր. սա ինձ թէ զորդդ ուր ուսար. որքան զիս յառաջ քայլես. Ցուցանէ: Թէ կարի անպատշաճ է. յորժամ տղայք խրատ տան ծերոց. և տղերք գիտնականաց:

Ճզ Ոէչն մեծարեցին, և կոչեցին 'ի Հարսանիս որդւոյ թագաւորին. և նա ասէ ոչ փողահար եմ, և ոչ խաղացող. այլ գիտեմ որ կամ փայտ պիտենայ կրել կամ ջուր՝ զի իմ բանն այնէ: Ցուցանէ: Յոր ժամ կոչեն զքեզ 'ի բան, կամ 'ի գործ. որ քեզ անդէպ է՝ և աննման. և 'ի վեր քան զկարողութիւն քո. գիտասցիր որ քեզ տնազ լինին արարեալ:

Ճէ Աշուն աւետիս ետուն, թէ ցնծայ և ուրախլեր. և տուր մեզ օժիտս, զի թոռն եղաւ քեզ: Եւ նա ասէ՝ թէ վայ ինձ, բարեկամ իմ. զի թէ

Թէ հարևւր թոռն յայտնի ինձ յերանաց իմոց. զծանրութիւն բեռանց իմոց ոչ թեթևացուցանէ 'ի թիկանց իմոց։ Ցուցանէ։ Մի տէր զընդ անձին պարտի համարիս տալ և զբեռն մեղաց իւրոց ինքն բառնալ։ Պարձեալ ցուցանէ, մի վստահանար յորդիս քո՝ և մի յորդիս որդւոց քոց. զի ոչ քաւեն զմեղս քո։ այլ դու ջանա, քանի որ կարես. և ապաշխարեա արտասուօք։

Ճանապարհորդ մի հանգեաւ յաղբեր մի և գնաց. և անդ մոռացաւ հարեւր դեկան. և նոյն ժամայն գայ այլ ոմն անցանել զճանապարհաւն. էառ զգանձն, և գնաց 'ի լեառն։ Եւ նա յիշեաց զգանձն, և փութով դարձաւ. և ահա այլ ոմն դայր զճանապարհաւն. կալաւ զնա, և եկն 'ի տեղին. և ասէ՝ տուր ըզգանձն զոր աստ թողի. զի այլ ոք ոչ է եկեալ ընդ այս։ Եւ նա երդ Ճբ

նոյր

նայր դառն և ասէր՝ թէ ես չեմ ան
սեալ։ Եւ նա տարաւ զնա՝ ՚ի գա
ռաւորին արքունի՝ չարչարեալ առա
նեն զնա՝ ՚ի նոյն խորհուրդ։

ՃԹ Այր վաճառական մի, ՚ի քաղաք
մի հանգեաւ, և յարեաւ շրջէր
՚ի քաղաքն. եկն ՚ի վաճառանոցն.
և էհաս նմա պէտք մարմնոյ արտա
քնն։ Եւ էր ջրտուն մի մերձ ՚ի վա
ճառսն. և նա եմուտ ՚ի նմա վճա
րեաց զիւր պէտսն. և գողն գայր
ծածկաբար զհետ նր վն գանձին,
զոր ունէր կապեալ ՚ի մէջն։ Փու
թով ՚ի հետ մտաւ՝ և էհատ զգլուխ
վաճառականին. եառ զգանձն,
և գնաց. զի շատ էր աղմուկն և ոչ
իմացաւ ոք։ Այն ժամայն մնացոր
ծըն եմուտ ՚ի ջրտունն ՚ի վճարել
զպէտս մարմնոյն. և զայն տեսեալ
վայ գոչեաց, ընդ անմեղութե նո
րոյ. և լուեալ մարդիկ քն կուտեցին
իվր նր. տեսին զնա, զի խոկայր. և
Թուա

թուալէր յարիւնն, զի նոր էր զե
նեալ։ Տեսանէին զդանակն արիւ
նաթաթախ. և զձեռս մսագործին։
սպանաւ և նա. զի ամենեցուն միտք
վկայէր թէ նա էսպան։ Այս եր
կուս առակս մի խորհրդ. և մի միտք
ունէին՝ և շատք խաբէին. և այլ ընդ
այլոյ համարէին զնա։ Բայց այս է կա
տարեալ միտքն. զի շատ արդար
մարդիկք դատին և մեռանին անի
րաւ և ընդվայր. և դատաւորն
գիտէ 'ի միտս իւր՝ և այլք թէ ու
ղիղ դատեցաք՝ զոր Աստուած սիրէ. և չէ
զարմացումն։ Ոի ոչ է հրեշտակ
դատաւորն. և ոչ մարգարէ, որ
զխորն և զծածուկն գիտենայ.
Այս շատ պարտի քննել դատաւո
րին զբանն և զիրսան. և համբե
րել բազում աւուրս. զի սակաւ սա
կաւ յայտնի ճշմարտութիւն։ Նա և
միակնի դատաստան չէ պարտ առ
նել. զի շատ վնաս լինի անտի. նա
և կաշառօք չէ պարտ թիւրել զի

րաւունս. զի անթողելի մեղք են առաջի Տ՟Ն:

Դ Լուսինն խաւարի՝ և թափեալ պակասի լոյսն իւր. և գայ՝ ի դէպ արեգականն. և առնու ՝ի նմանէ կրկին զլոյսն իւր: Ցուցանէ: Նշանս և օրինակս. թէ ով մարդ մեղաւոր. խաւարեցաւ լոյս մը՟ աւազանին որ կայր՝ ի հոգւոջ քո. և պակասեցաւ ՝ի քէն շնորհքն. ՝ի ձրի մի՛ երկմնիր թերահաւատութե՟. այլ յուսայ ՝ի Ք՟Ս հաստատուն հաւատով. և դիմէ առ նա զղջմամբ և արտասուօք. և նա ծագէ ՝ի հոգւոջ քո ՝ի լուսոյ իւրոյ. և սրբէ զանօրէնութիւս քո ողորմութե՟ն իւրով:

Ե Ձմեռն չորանայ տերև ծառոյ. և բոյսք անզարդին. իսկ գարնանային ժամանակին կրկին զարդարին՝ և պայծառանան: Ցուցանէ: Նարի և լուսաւոր օրինակս.

ով

ով մարդ եթէ ձմեռն մեղաց եկն
իմ̃ր քո՝ և պաղեցոյց զքեզ. չար
հողմն հիւսիսական մեղացն սառա
նայի, և գոյն տերևացն թափեցաւ
'ի քէն գեղեցկութի̃ քո. և մի ան
յուսիր ով ողորմելի. այլ երթ սրտի
մտօք առ հոգևոր գարունն Քս̃,
որ կոչէ զքեզ քաղցրութբ̃. և նա
լուանայ շնորհօքն իւրովք զյան
ցանս քո. և նորոգէ զքեզ առաջին
պայծառութի̃ն քո:

Խոզն, և բզէզն, և կան այլ կենդա ՂԲ
նիք՝ որք աղբակերք են և հոտ
գարշութե̃ կեանք թուի նց̃: Ա՛յ
ինձ. զի ցուցանէ օրինակս. թէ
ո̃մ մեղաւոր անզեղջ զաղբ և զգա
րաւ մեղացն ուտէ՝ և պարարտա
նայ. և այն քաղցր է 'ի քիմս նոցա:

Յանմարդաբնակ լեռն մի կայր ՂԳ
մրջիւմն մի մեծագոյն քան զոչ
խար մի. և գայ առիւծն խառնա

կի ընդ նմա . և ծնանի նշ̅ զաւակ . որ է կէս անձինն առիւծ . և կէսն մրջմնարիւծ . և յորժամ ծնանի . դիմէ առ մայրն զի կերիցէ հունդ . և ոչ կարէ ուտել՝ զի հայրն մսակեր է . և դիմէ առ հայրն զի կերիցէ միս՝ և ոչ կարէ ուտել՝ զի մայրն հնդակեր է . այսպէս երթայ և գայ առ հայրն և մայրն . և ՚ի սովոյն սատակի : Ա՛յ ողորմելի անձն իմ, որդեակ իմ . քանզի այսպէս ցուցանէ առակս . զդասս անզեղջ մեղաւորացն . զի ծննդեամբ ոք աւազանինեն Ա̅յ արարչութ̅են . և ծնանի սատանայ մեղօք և անօրէնութե̅ : Դիմեն առ Ա̅ծ՝ զի հաւատան՝ որ կայ Ա̅ծ . և գիտեն զի դատաստան կայ . և ո՛չ կարեն ուտել զկերակուրն Ա̅յ զսրբութ̅ի և զապաշխարութ̅ի զգործս բարեաց . զի մեղօք կապեալ են ՚ի սատանայէ . և ո՛չ կարեն ուրանալ զԱ̅ծ . զի բնաւորեալ գիտէ . որ Ա̅ծ կայ՝ և

յա

յարութեն, այսպէս են կապեալք յԱծ հաւատով. և են կապեալ ՚ի սատանայ չար գործօք. ոչ կարեն առնուլ բաժին ՚ի սատանայէ. և ոչ աստուծոյ։ Այլ յորժ երթան առ Ած հաւատով. և առ սատանայ մեղօք, և հեշտասիրութբ. և կան երկմիտ և անհաստատ. և գայ մահն յանկարծակի՝ և հանէ զնոսա յաշխարհէս բաժին դժոխոց։

ՂԴ

Այր մի հողագործ շինեաց ականաթս բազումս. և էարկ ՚ի վաստակին իւր վն թռչնոց։ Զի գային կռունկք և սագք քաղէին զբակլայն՝ և զախսեռն նր։ առաւօտուն գնաց տեսանել զակնատսն։ Եւ տես զի անկեալ էին բազումք ՚ի սագից և ՚ի կռունկաց յորոգայթմն. և սկսաւ մահակօք սպանանել զնս։ Արագիլ մի գտաւ յակնատսն. ասէ լալով արագիլն առ հողագործն. մն Այ մի սպանաներ զիս. զի ոչ եմ ես

եւ կրաւունկն եւ ոչ սագք։ ոչ զսխտեռն
ուտեմ եւ ոչ զբաղկլայ. այլ բարեկամ
եմ քեզ. եւ քաղեմ զհամ ժիժմունս
յանդաստանաց քոց. Ասէ հողա
գործն. որովհետեւ գտայ զքեզ
ընդ Թշնամիս իմ. Ը. դասամեացիս.
եւ տայան զնա Յուցանն է։ Եւ է որ բա
րեկամ լինի եւ օգնական. եւ միաւո
րեալ ընդ շարագործսն. ընդ նոստա
տանջելոց է 'ի հուրն անշէջ. ոպ̃
եւ գրեալ է Թէ զգողն եւ զգողակիցն.
զբոզն եւ զկաւատն, եւ զկախարդն
միապէս տանջէ Ած 'ի դժոխսն։

ղէ Այր մի էհատ զլեզու հօրդուն
դըրացւոյ իւրոյ գաղտաբար. եւ
յորժամ եղեւ եզն գնաց առ Թագաւ
որն, եւ ասէ. Թէ իմ է եզն 'ի տաղոյ
ուԹէ. եւ եկեալ մնացին եզինն
մնան իրաւունք։ Եւ նա ասէ՝ հօր
Թուն լեզուն հատածէր՝ զոր կա
րուսի. բացին զբերան եզինն, ասե
սին զնշանն. եւ էառ զեզն. եւ 'ի միւս
օրն

օրն լծեաց և սկսաւ վարել. և խոր-
տան եզինքն. և նա անկաւ առաջի
խոփոյն և ցցուեցաւ ՚ի փորն իւր, ան-
ցաւ թափ ընդ թափ. և եզն էառ
զնա. և եկն ՚ի դուռն Տ͞ն իւրոյ.
ընդ առաջ ելին քաղաքացիքն և տեսին.
զայս սխրանն և բերել զհարիւրն:
Յուցանէ: Ահա շատ արդար իբրաւ
ունիք առնել Ժ͞Ե. յառաջքան զդա-
տաստանն: որ իմանան մարդիկք
թէ կայ հատուցումն ամ͞ն գործոց:

Յորժամ աղքատ խորովէր միս սա- ՂԳ
կաւ յանապատին իւրում. և
արծուի մի յանկարծակի եկն ի վե-
րուստ՝ էառ զմիսն և վերացաւ:
Իսկ աղքատն խնաբարոյ էր՝ անկաւ
ի վերայ մորենոյն ձայնեաց ասելով.
Թէ մանուկ ես և ունիս կարողու-
թի՞ւն դու նկատ և կեր: Այս ասեն մար-
դիկք՝ թէ տարաւ արծուին զմիսն
՚ի քոյնն՝ և եդ առաջի ձագուց ի-
րոց, և ինքն գնաց. և կայր կայծ մի
փա

փակած 'ի միսն. այլեւայլ գլխոյն եւ զձագեր արծուոյն: Յուցանէ:

Աստ արդար իրաւունք ասանէ ԼՏ. զի որ զրկէ զմարդն յանմեղաց. նա զմեղքն հեռ զրկանացն 'ի յինքն առնու՝ ողջ ասէ ստոյմոնս. Այն է որ այրէ զնա 'ի հուրն անշէջ: քանզի այնմ Թէ ասանէ Տէր իրաւունս նմ զրկելոց:

ՂԷ

Ժողովեցան Թռչունքն եւ ընտրեցին զսիրամարգն վասն գեղեցկութեան իւրոյ. եւ արարին իւրեանց Թագաւոր: Պայ աղաւնեակն, եւ ասէ. ով բարի Թագաւոր՝ եթէ նեղեն մեզ արծուիքն՝ եւ դու զինչ առնես մեզ զօգնութիւն: Յուցանէ: Թէ Թագաւորին, ոչ միայն գեղեցկութիւն պիտոյ է. այլ քաջութիւն եւ բազմահնար իմաստութիւն յամ կողմանց:

ՂԸ

Էր մեծատուն մի. եւ ունէր ժառանգ տան իւրոյ զքեռ որդեն

իւր. հիւանդացաւ, և կոչեաց զժա ռանգն զի խրատեսցէ զնա. և նա ե-կեալ նստաւ՝ էած զգլուխն ՚ի ծոց իւր: Եւ ասէ մեծատունն. ով որ դեակ, Ջանա ՚ի բարի. և մի հեշտա նար ՚ի սուտ կեանքս յայս՝ զի ան ցաւորէ. անմոռաց յիշեա զօրն ա-հագին. և զժամ մահուն: դատաս տանին մի՛ մոռանար. խոնարհ և անո խակալ լեր. և զմեղս քո մի պահեր առ քեզ: Ձանձրացաւ յասելն. ասէ ցնա, թէ որդեակ լսեցեր զոր ասա ցի քեզ. և կամ ՚ի միտ առեր. և ասէ ցքեռուն՝ թէ զինչ հրամայեցեր: Ապա դու լսէ՝ զոր պատմեմ քեզ գործ մի զարմանալի. զի ահա ՚ի փորսիմ կան երակք տասնևերկու, և ամէնն ՚ի պորտս գայ և երթայ. և ելջեալ միաբանեն ՚ի ծածուկ մար մինս Եւ ասէ քեռուն. թէ վայ քեզ ժառանգ անպիտան՝ և հայրենակո րոյս. զի ես քեզ զօրէնս Ա̃յ քա րոզեմ. իսկ դու զերակ պորտոյդ ՚ի

՚ի թիւ արկանես. յայսմ հետէ ել
ցես դու ՚ի ժառանգութենէ իմմէ։
Ցուցանէ։ Թէ այսպէս անմտա
ցաք ամ̃ մարդիկք. և խելաց թողաք
զխրատն Ա͞Յ. և զպատուհասսն
դժոխոց. և թաղեցաք զմիտս մեր.
որ է գլուխ մեղաց՝ ՚ի ծոցս մեղաւո
րաց՝ աղքատութ͞բ. թաղեմք զե
րանս ՚ի պորտոյս մերոյ զշնութ͞ի.
զարբեցութ͞ի. և զայլ մեղաց տե
սակս։ Եւ զայն խորհիմք անդա
դար՝ թէ ոչ զրկեմք. կամ ոչ ար
բենամք՝ և այլ մեղք գործեմք.
այս են երակք պորտոյս. այս հանէ
զմեզ յԱ͞Յ ժառանգութենէն՝ և ողոր
մելի առնէ։

զթ Այր մի հաւատաւոր կայր ՚ի քա
ղաք մի. հպարտանայր ՚ի մեծու
թեւր ՚ի դիւնն զօրութ͞է. ելեալ ՚ի
հրապարակս քաղաքին Ձայնէր և
ասէր։ Եկեցէք ազգք և ազինք ամ̃
զի Ա͞Ծ միայն յերկինս անարատ և

ես,

մբ, և ես յերկրի. և այլքդ խոստ
րեցայք յԱ՟Ծ։ Նու անկաւ 'ի չնու
թեան, իբրև յղացաւ աղջիկն, եւ
'ի բարձրագոյն տեղ մի. գոչեաց
ասելով։ Թէ լսեցէք ազգ մարդ-
կան. զի Ա՟Ծ միայն մնաց անմեղ և
անարատ. զի ես 'ի պատմն վաղեցի,
նայ պատառեցաւ ստորոտս մինչև
'ի ստինս։ Ցուցանէ։ Թէ որ հր
պարտանայ. նայ դևն այսպիսի գոր
ծէ. Թէ տեսանես որ մարդ հպար
տանայ իվերայ ընկերին, և խօսի
հպարտութբ. և զանձն իւր մբ հա
մարի. յայն դու ասա զառակս զայս։

Ահա երկու մնդինկնոսք երթային
'ի վաճառ. մինն իմացաւ որ չա
րակնութբ հայեր 'ի նա. վսն սա
կաւ գանձուն զոր ունէր. և համեն
նք 'ի վայրաբնակ տեղի մի և նա երկն
չէր։ Իբրև 'ի քուն եղեն յարեաւ
գ[illegible]ա յընկերէն. եղ զփայտ 'ի տե
ղ[illegible] իւր' ուր պառկեալէր. և դդումն
'ի

'ի տեղւոջ գլխոյն. և ծածկեաց կար
պետով. և ինքն զատ նստաւ. իմէջ
գիշերի յարեաւ ընկերն՝ և եգա
մեծ վէմն. և եհար ի վ՜ր դդմանն. գի
տէր թէ գլուխն էր. և դդումն կո
տորեցաւ ձայթմամբ: Եւ ձայնեաց
ընկերն՝ և ասէ. թէ ահա մնդիկ
նոս զհաւատ քո 'ի դդումն փորձե
ցի. և ինքն փախեաւ 'ի նմանէ:
Յուցանէ: թէ յա՜մ ժամ Ա՜ծ օգ
նական է: բայց պատրաստ կենալն
աղէկ է. զի Ա՜ծ զիմաստութ՜ն ետ 'ի
սիրտ մարդկան: Եւ դարձեալ ցու
ցանէ զմարդ զոր փորձեալ ես 'ի սա
կաւիրս. 'ի բան և 'ի գործ միսասա
կար և նենգաւոր. դու զանձն քո
մի վստահանայր 'ի նա:

Ձա Եմուտ այր մի առ Թագաւորն՝ և
ետ հարիւր դահեկան. և գնեաց
զա՜մ խեղս՝ որք էին 'ի նոր՜ գաւա
ռին. զի նմա տացեն զհարկն. և խ[illegible]ե
եղ 'ի թագաւորէն. ետես զայր
մի.

մի ձաղատ՝ մի ականի՝ և քթատ՝ խուլ՝ և քարձ՝ ձեռնատ՝ ձուանիկ՝ և մի ոտն կորած։ Դարձաւ առ Թագաւորն՝ և ասէ. ով բարի Թագաւոր. զամենայն զաւատիս խեղս աստ գտի։ Հրամայեաց Թագաւորն բերել զնա. իբրև ետես զնա զարմացաւ. ասէ փառք Ա.Յ։ Ցուցանէ։ Թէ որ ունի նեղութիւս ՚ի հոգին, որ է մեղքն. նա գնեալ է զնա սատանայ՝ և իւրն հարկատու արարեալ խաբէութեամբ։ Իսկ որ բաղում մեղս ունի յանձն իւր. զխակալութի. զհայհոյութի. զշնութի. զրկանք, և զարբեցութի. և զայլ մեղս. այս ինքն, բաղում խեղութի ՚ի հոգին. և ոչ գիտէ առ Ած, և ոչ զղջանայ. նա հաստատուն ծառայ է սատանայի. և սատանին սիրելի քան զմեղաւորս։

Առիւծն, գայլն, և աղուեսն եղեն եղբարք. ելեալ ՚ի յորս գտին ճբ

զտեհն երիս ոչխարս ։ Նու՝ի ժամ Ճաշուն ասէ առիւծն ընդ գայլն . Թէ բաժանեա ոչխարդ ի մէջ մեր . կամէր փորձել զգայլն ։ Նու ասէ գայլն . խոյդ քեզ՝ և մաքիս ինձ՝ և գառնս աղուէսուն . և առիւծն էզարկ թաթովն զկառափն գայլուն . որ երկու աչքն կոկովեցաւ . Նայ Նստաւ ի մէջ նոր ։ Նու ասէ աղուէսուն թէ բաժնեա զոչխարդ ի մէջ մեր . ասէ աղուէսն . ով բարի թագաւոր և յաղթող . զայս Մծ է բաժնեալ . խոյդ քեզ Ճաշ . և մաքիդ հրամէնք . և գառնդ ընթրիս ։ Ասէ առիւծն . ով գերի աղուէսուկ . ով ուսոյց քեզ զարդար դատաստանդ՝ զոր արարեր . ասէ աղուէսն՝ թէ գայլուն աչուէն ուսոյց ինձ , որ արտաքս կոկովեցաւ ։

Յուցանէ ։ Թէ բազում չարագործք խրատին , և թողուն ըզ չարն . յորժամ թագաւորք և իշխանք կախեն և խրատեն զգողսն . և

և զսպանողսն։ Այնպէս շատ մե
զաւորք զղջմամբ և երթան ապաշ
խարութբ․ յորժամ լսեն մեծա
տունք պապակին ՚ի հուրն․ և յի
մար կուսանքն լացին անշահ․ և ՚ի
հուրն անշէջ տապեցան։

Գայլն էգիտ զէշ մի գէր․ կամե Ձգ
ցաւ ուտել զնա։ Ասէ էշն ընդ
գայլն՝ աղաչեմ զքեզ վն Այ․ հան
զայս խոցս ՚ի յիմ սրտէս՝ և ապա
կեր զիս․ զի Ած ետ ՚ի ձեռս քո զիս։
Քանզի բևեռ չար հասաւ ՚ի յոտս
իմ՝ և տանջէ զիս՝ անցեալ գայլն յե
տև խշուն՝ զի հանցէ զբևեռն․ և
յէշն ամ զօրութբն կից եհար՝ և է
զարկ զբերան գայլուն․ և կոտրեաց
զկզակն։ և ինքն փախեաւ։ Գայլն
նստեալ լայր՝ և արտասուէր․ թէ
արժանի եմ ես այս չարիս՝ որ եկն
իմ անձինս վր․ զի ես մսագործ էի․
զիս բայտար ոչ արար։ Ցուցանէ։
Այս շատք լան, և ապաշաւեն որք
ձեռն

Ձեռն արկեն ՚ի գործ. և յարուցեալ ինչ՝ զոր չեն ուսեալ. և չէ նուրբեանցն յարմար:

Ճդ. Սողոմոն էառ կաքաւ մի՝ և կամէր ուտել զնա. ասէ կաքաւն; օրհնեալ է Ա̃Ծ՝ որ կոչեաց զիս իւր արքայութիւնն. և զերծոյց զիս ՚ի յայս չար ժամանակէս: Ապա դու Սողոմոն գոհացիր զԱ̃Ծ՝ և ապա կեր զիս. քեզ վարձք է. և Սողոմոն կկզեցաւ՝ բացեալ զբերանն հայեցաւ յերկինս՝ և ասէ: Գոհանամ զքէն Ա̃Ծ, որ պատրաստեցեր մեզ զսեղան [illegible]րութեն. կաքաւն զերծաւ ՚ի բերանոյն, և թռեաւ. և ասէ կաքաւն՝ առաջ ուտել պիտի և ապա գոհանալ զԱ̃Ծ: Ցուցանէ: Թէ զխոստացեալ իրքն մի համարիր քեզ. զի շատք ասեն՝ և ոչ առնեն. մարդոյ շնորհակալ մի լինիր. մինչև չառնուս զիրսն. և թէ ջուր տան դու՝ ՚ի ժամն ՚ի գոգդ առ:

Սողոմ

ԽԵ

Աղուէսն զչիտն՝ ի բերանն էառ՝ և
կամէր ուտել զնա. ասէ չիտն
ընդ աղուէսուն շատ աւաղ թէ ու-
տես զիս. զի ժամ է ինձ որ ածէի
մարգարիտ մի քան՝ ՚ի ջալամու ձու՝
որ է ահագին։ Եթէ թողուս զիս
ես ածեմ զմարգարիտն, և լինի քեզ
և այլ կեր զիս. երդնում, որ գամ
՚ի կամս քո։ Ապա եթող զնա թը-
ռեաւ, և նստաւ ՚ի բարձրագոյն
ճիւղ մի։ Ասէ աղուէսն. արա զոր
ասացեր, և եկ ՚ի կամս իմ։ Ասէ
չիտն ընդ աղուէսն. այդպէս քեզ
նման անմիտ լինիմ թէ այլ գամ ՚ի
կամս քո։ Եւ դու ընդէ՞ր հաւատա-
ցեր. թէ ես կարի սակաւ մարմնովս
այնպէս մեծ մարգարիտ կարէի բերել
քեզ։ Այլ լուր տամ քեզ խրատ՝ որ
շատ օգուտ լինի քեզ։ անդէպ բա-
նից մի հաւատար։ ընդ խախուտ որ-
մով մի ննջեր. ՚ի շնացող ծերէ. և
՚ի հպարտ աղքատէ. և ՚ի ստախօս
թագաւորէ, և յառաջնորդէ ի-

բայց փախիր։ Ասէ աշակերտն. ասա՛ որ դատելոց է զքեզ Ա՜ծ՝ զի ատեցեր ինձ։ Ասէ չիւան. սուտ կայ որ վարձք է ատել. ՚ի մեղաց և ՚ի մահուանէ և յորդայթէ ապրել. կամ զմարդ փրկել. շատ վարձք այ նմա Ա՜ծ։ Ասէ աշակերտն՝ թէ ընդէր է գրեալ մարգարէն դաւիթ. թէ կորուսանէ Տ՜ր զայնոսիկ՝ որք խօսին սուտ։ Ասէ չիւան. թէ ժամանակն դիպէ՝ և պատճառն. քանզի յորժամ սուտ խօսիս՝ ՚ի մեղաց և վշտաց փրկես. և փրկես զմարդն. նա Ա՜ծ ուրախանայ. և թէ սուտ խօսիս, և զմարդ գայթագղեցուցանես նա մեծ չար է։ Ապա դաւիթ խաղաց ՚ի յափսթեր և շորեթափեցաւ. և կարծիս ես թէ մաղաս կաթեցոյ՝ կամ դիւահար, և փրկեցաւ ՚ի մահուանէ։

Ճ՜զ Երեց մի ասորի, իմաստուն և բարի՝ և այր մի հայ կուսակրոն ընդ

երեսարս

իրեարս վ՟ս հաշուոյ նմց։ Ասէ այրն, թէ այն քարն ՚ի քո երեսդ. և ՚ի քո երեսունևերկու ատամունսդ. և երեքն զարմացան՝ գնաց շուտ մի ՚ի տունն՝ ասէ ընդ իրեցկինն իւր. թէ աւաղ՝ վ՟ս Ա՟յ առ զմոմն և տես թէ քանի են ատամունքս իմ։ Եւ կինն թուեաց՝ և ասէ. երեսունևերկու են ստուգապէս։ Եւ նա գայ առ այն մարդն՝ և ասէ. ուստի գիտացեր զթիւ ատամանց իմոց. կամ ով ասաց քեզ։ Եւ նա ասէ, տէր, յիմ ատամանցս գիտեմ զքոյդ՝ ասացի։ Առակս այս յորժամ կամենաս մարդոյ կարեկից լինել. թէ յիմս մարմնոյս գիտեմ և զձերդ։ Որդեակ, իմ զի հաստատակաց է պատերազմ, սատանայի նախանձն միապէս կորուսանէ զմեզ՝ և տանի ՚ի դժոխս. և առնէ որդիս գեհենին։

ՃԷ

Առիւծն հիւանդացաւ՝ և ուղարկեաց բժշկաց խնդրել. Թերևս

արաս

արասցեն դեղ ցաւոյն: Իսկ եկեալ
բժշկապետացն. եւ ասեն ընդ ա-
ռիւծն. Թէ քո ցաւոյդ այլ դեղ
չկայ քանոր զիշուն ականջան կտ-
րեն, եւ զխորտն հանեն, եւ տան որ
ուտես, եւ աղեկնաս: Ասէ առիւծն
ընդ աղուէսուն. եթէ կարես էշ մի
զտանես՝ եւ բերես: Իսկ ասէ աղուէ-
սուն. խիստ շուտով կատարեմ ըզ
հրամանս քո: Քանզի ունիմ ինձ
եղբայր՝ էշ մի. եւ է խիստ սաստիկ
գէր. եւ է յայս անուն Հովխուս, եւ
արածի: Իսկ գնաց աղուէսն առ
էշն, եւ ասէ. ո՛ բարի եւ հեզ էշ.
այժմ գիտացիր, զի մեծ փառաց
կամիմ հասուցանել զքեզ: Քան
զի առիւծն որ է թագաւոր գա
զանաց հիւանդացեալ է՝ եւ մօտ 'ի
մահ է. եւ ուզէ որ տեսանէ ըզ
քեզ. եւ զթագաւորութիւն 'ի քեզ
տայ: Իսկ հաւատաց էշն խաբողա
կան բանիցն. եւ եկն առ առիւծն.
եւ 'ի համբուրել զառիւծն. ա-
ռիւծն

ուխտն զբերան էբաց՝ և կամէր
խեղդել զէշն. և իշուն փրթեալ
փախնէր։ Եւ հասեալ աղուէսն
իշուն՝ և ասէ. ո՞ անմիտ՝ ընդէ՞ր փա
խեար։ և ասէ՝ եթէ ’ի համբուրելն
կսկծեցոյց զիս։ և ասէ աղուէսն.
եթէ այն ’ի սատանի սիրոյն էր։.
Պարծէր, և մի փախչէր. և ելին էջն
առ առիւծն՝ և աղուէսն կայեալ
զփողք իշուն. հանեալ զսիրտ իշուն
և զականջն կորեալ կերաւ։ Եւ ասէ
թէ դեղէ՝ նայ լաւ է ինձ, քան ա-
ռիւծուն։ Եւ գնաց աղուէսն առ
բժշկապետսն, և առ առիւծն՝ և
ասէ. եթէ եկէք զարմացէք, և հեաց
մանկունք տեսէք, զի այն էշն ոչ ականջ
ունէր և ոչ սիրտ։ Եւ եկեալ տեսին,
և ասէ աղուէսն ցբժիշկն. եթէ ո՞
էր զարմանայք եթէ սիրտ և ականջ
չունէր. թէ դա սիրտ և ականջ էր ու-
նեցեալ. զի երբ յառաջն առ առիւծն
ելին և զմուճչոյն լսէլ էր. նայ կրկին
կիշէր դարձեալ։ Եւ արդ արդարացու
ցէն

ցին զբանն աղուեսուն: Այլ մեզ՝ զի ականջ ունիմք՝ և ո՛չ լսեմք զսպառնալիս դժոխոցն. և աչըս ունիմք, և ոչ իմանամք զխաբէութիւն սատանայի: Ո՛վ մարդ՝ որ զմեղսն թողու. և այլուրէ յայն մեղքն դառնայ. նա մեռանի ՚ի ձեռն սատանայի՝ ոպ̃ մեռաւ էշն ՚ի ձեռն առիւծուն. առիւծն և աղուէսն են սատանայ. և էշն անդարձ մեղաւորն, որ ոչ դառնայ ՚ի մեղաց:

ՃԸ Եկեալ բժշկապետ մի ՚ի քաղաք մի. ձայնէր, և ասէր ընդ մարդիկն թէ խիստ բժիշկ եմ. և ամ̃ ցաւոց դեղ ունիմ. և զհիւանդն ողջ առնեմ: Եւ այր մի կամէր ծաղր առնել զհաքիմն. և առեալ իշու ագի մի. և պահեաց զնա ընդ հանդերձն. և ասէ ընդ հաքիմն. ով իմաստուն բժիշկ. գայլն խածեալ է զիմ իշուկն. կարես զիմ իշուն դեղ առնել՝ որ ողջանայ: Եւ ասէ հաքիմն

քինն խնոտ քայլ. զնա ըներ դեկան
մի՝ որ տամ սև մշհամի և ապխտակ որ
ողջանայ. և այրն զիշու ագին եցոյց՝
և ասէ. այսոր կարես դեղ առնել.
և նա ասէ՝ ո՛չ. այր այդոր Ա̃ծ կարէ
դեղ առնել՝ որ սատկեծ իցէ. ես զի
արդ կարեմ իշուն ագին. որպէս նշան
իշուն. զէշ առնել: Վա՛յ մեզ՝ զի
նշան է մնացեալ ՚ի մեզ քրիստո
նէութեն ոչ այն իշուն ագին. ա-
նուամբ միայն եմք քրիստոնեայք՝
և ո՛չ գործովք: Ա̃ւէ հաւատք ա-
ռանց գործոց մեռեալ են. և հաւ-
ատ առանց գործոց դատարկ է:
մարմին առանց հոգւոյ մեռեալ է
նոյնպէս և հաւատ առանց գործոց:

Այր ոմն զնաց ՚ի հողմարքն. և ՃԹ
երեք զանգ եառ մարդոյ. եդ
՚ի սկուտեղն և զնայր ը̃ փողոցն ՚ի
ներքս. և ձայնէր, և ասէր. ո՛վ զնէ
զանգ: Նու ծաղր առնէին զնա.
և ասէին թէ խև է. և տեսեալ զնա
մա

վաճառական մի, և ասէ․ բեր ըզ գանգդ առաջանեմ։ Իսկ առեալ վաճառականն․ և հանեալ զմախաթն և հասոյց ՚ի յականջն՝ և ոչ եմուտ՝ և ընկեց զնա։ և ածեալ ընդ ականջ երկրորդն․ և միւս ականջն թափանցիկ անցաւ։ և յերրորդն ածեալ՝ և ամենևին ոչ ելանէր յականջէն մախաթն։ Իսկ զերրորդ գանգն՝ խիստ սիրեաց վաճառականն․ և զերկուսն արհամարհեաց․ և ետ բազում ակեա՝ և գնեաց զմէկ գանգն զայն, որ մախաթն կալաւ, և ոչ ելանէր․ և բազում բժշկութի առնէր գանգն ՚ի հիւանդս և յախտաժէտս։ Իսկ մեկնեաց վաճառականն՝ և ասէ․ եթէ այս որ մախաթս չմտաւ․ նայ այս նոքա են որք ամենևին Իս̃ի բանքն յիւրեանց ականջն և լսել կայ չէ մտեալ՝ և ոչ բարիս գործեալ։ Իսկ որ ՝Ա͂ծ ասաց․ որ անկաւ ապառաժին, և ՚ի չզգոյշ հիւթոյ չորացաւ․ և այն որ ընդ

մի ականջն միայն մախաթն. և ընդ մէկ այլ դեհն՝ ի դուրս ելաւ. Նայ ասա այն մարդիկքն են՝ որ ածայինն բանն ընդ մէկ ականջն մտեալ է՝ և ընդ մէկայլն ելեալ. որ անկաւ և հեղձաւ՝ և եղև անպտուղ: Իսկ այն որ միայն՝ և ոչ ել. այն մարդիկքն են, որք ածայինն բանքն յիւրեանց լսելիքն են մտեալ՝ և այլ ոչ ելեալ. այն որ անկաւ յերկիր բարի, և ետ պտուղ և գործեաց զարդարութի. երեսուն, վաթսուն, և հարիւր: Զի թէպէտ և մեռեալք են նոքա. ապա կենդանիք են. և փոխեալ՝ ի մահուանէ՝ ի կեանս՝ և ՚ի խաւարէ՝ ի լոյս:

Աղուեսն մի ՚ի քար այր մի մտաւ. և տեսաց ամ կենդանիք ՚ի յինքն ՚ի տես գան. և զարջն դռնապան եդ ՚ի դուռն քարայրին. գազանք և երէք որք մտանէին առ աղուեսն որ սուտ հիւանդացեալէր նա զամէնն ուտէր. ՃԺ

ունէր. և այլ ոչ եղանէին. Եւ եթէ
խոզն. քան զի բնութբ 'ի վայր հայե
ցող է. կանգնեցաւ 'ի դրանն. և
ոչ մտանէր: Իսկ ասէ դռնապանն,
մուտ 'ի ներքս. և ասէ ոչ մտանեմ, զի
որ մտանէ աստ՝ այլ ոչ ելանէ. ահա ե
րևի հետոն: Իսկ է հար դռնապանն
զխոզն. և խոզն բարկացեալ զբաշն
լարեաց՝ և էհարկ զարջն. և ընդ եր
կուս կէս արար՝ և մեռաւ. և անծ
թալից արար: Յուցանէ: Թէ քար
այրն դժոխքն է. և առիւծն սա
տանայէ. և արջն խուր զօրքն է: Իսկ
մեղաւոր՝ որ անդարձ է մեռեալ.
և 'ի դժոխքն է անկեալ այլ ոչ կարէ
ազատել: Իսկ խոզն որ դարձաւ և ոչ
մտաւ. նա այն մեղաւորն է՝ որ
զմեղսն եթող՝ և դարձաւ՝ և ոչ
մտաւ 'ի դժոխքն. ոպ՟ խոզն այն
ոչ մտաւ 'ի քար այրն Ապաշխա
րեաց մեղաւորն և ելաց. և այլ ոչ
գործեաց մեղս. և անծօթ արար
զսատանայ. ոպ՟ արար խոզն զարջն:

Ա...

ՃԺա

Այր ոմն հազար խոզ եած 'ի մի տեղի՝ և զպարիսպ եած շուրջ. և իշոք կորեկ և գարի բերեին, և բատեին զխոզսն: Նա իշունքն 'ի բանեն երբ գային. և քուռկնին երթային մօտ 'ի խոզերն՝ թէ ուտեն 'ի կորեկեն. կամ 'ի գարույն. և պահապանքն ոչ թողուին. այլ 'ի կառափն հարկանէին: Եւ յորժամ իշունքն գային՝ նա քուռկնին գան կատէին մօրերուն, և ասէին. թէ խոզերուն անխնայ կուտան, թէ կերէք. և մեք սովամահկու լինիմք: Եւ ասեն իշունքն Է քուռկնին. թէ համբերեցէք. այն խոզերն որ կուտեն՝ նա պիտի որ վՃարեն զմէջն՝ զինչ կերեալեն: Եւ անցին աւուրք ինչ. և ահա եկն թագաւորն՝ նրա տաւ հիւերայ պարապեին. և հրամայեաց՝ որ զամէն խոզերն կապեն՝ և ընդմէջ կորեն: Եւ սկսան կապել և կորել ընդմէջ: Եւ սկսան խոզքն բողոքհարկինել՝ և Ճիչ բառնալ.

նալ. և ճշէին առաւել քան զայլ կենդանիսն. և ասեն քուռկնին ընդ իշխանին. Թէ այն ինչ ձայն է. և ասեն՝ Թէ կու վճարուին՛ի խոզերոյն զոր կերակրեն. և տեսեալ քուռկնոյն զտանջանս խոզիցն՝ դողային։ Եւ կանչեցին, և անկին յոտս իշոցն և ասեն, Թէ վՏ Ն՛. Յուսեսջիք. Թէ գարէ հատիկ ճղակմիջերս է կպեալ. կամ կորեկ հատ՛ի կռնակիս. և ասեն մայրերն ընդ քուռկնին. Թէ մի վախեք՝ ով կերեալ է նայ այն վճարէ. դուք մի հոգայք։ Յուցանէ։ Որ խոզքն մարմնասէր մարդիկքն են, և փափկասերք. և անզեղջ և անդարձ մեղաւորքն, և իշխանքն։ և քուռկնին աղքատքն։ Եւ այն որ ծեծէին, և ոչ տային Թոյլ ուտելոյ. որ և մեղաւորն հարկանէ զաղքատն՝ և ոչ առնէ զողորմութի. և ընդ անձն ասէ՝ Թէ կեր, և խմէ՝ որ չհիւանդանաս։ Եւ Թագաւորն Ծէ՝ որ և յաւուր դատաստանին

ասէ

ասէ վասն մեղաւորացն. Թէ կարե ցէք ընդ մեզ՝ և հանէք՝ ի խաւարին արտաքին. ուր լալ աչացն է, և կրճ տել ատամանցն:

ՃԺԲ

Է սպիտակ հաւ մի ՚ի Թագաւո րացն տունն: և յորժամ մարդն հիւանդանայ. նա բերեն զհաւն մօտ ՚ի հիւանդն: Թէ ունեցի հիւ անդն դարձ որ առողջանայ. նա հաւն քաղցրութ͞բ հայի ՚ի հիւ անդն, և գիրկ արկանէ, և զհով հա րու թևովն: Ապա թէ մահու լինի հաւն խոլոր հայի, և դարձուցա նէ զերեսն ՚ի հիւանդէն, և փախ չի. և այն հաւովն կարեն գիտել մարդիկք զմեռանիլն և զապրիլն: Ցուցանէ: Հաւն Ա͞ծ օրինակ է՝ և հիւանդն մեղաւորին. արարիչն Ա͞ծ հայի ՚ի մեղաւորն. որպ͞ հայի հաւն ՚ի հիւանդն, եթէ կամք ունի որ դառնայ և զղջանայ. նայ Ա͞ծ քաղցրութ͞բ ՚ի մեղաւորն հայի. և

և գերի արկանէ, և համբուրէ·
զի ոչ կամի զմահ մեղաւորին՝ այլ
զդառնալն 'ի չար ճանապարհէն։
Ապա թէ չունենայ կամք մեղա-
որն դառնալ 'ի մեղաց. նա Ած դար-
ձուցանէ զերեսս 'ի մեղաւորէն։
Որպէս ասէ մարգարէն. դարձու-
ցից զերեսս իմ 'ի նոցանէ՝ և ցու-
ցից նոցա։

ՃԺԳ

Այր ոմն մեծատուն ունէր բա-
զում կարասպար ոսկի և արծաթ.
և տարեալ թաղեաց զինքն 'ի գե-
տին։ Եւ ծառայքն տեսին զտեղին
ուր թաղեաց. և 'ի գիշերի գողա-
հանին, առին և փախեան. և իմա-
ցեալ այրն որ չկայր ոսկին և ար-
ծաթն։ Եւ սկսաւ լալ՝ փետել զմո-
րուսն՝ և վայ տայր անձինն. և նեղա-
սրտեցաւ՝ և կամէր չուան առնուլ
և կախիլ։ Եւ տեսեալ այր մի ի-
մաստուն, ասէ. ընդէր խեղդիս։
Եւ ասէ ծառայքն իմ զոսկին և զար-
ծաթն

ծանօթն իմ դողացան, և փախեան։
Եւ ասէ իմաստութիւնն. որչափ էր ոս-
կին։ և ասէր քար կայր. և ցուցանէր
թէ այս չափ էր՝ և այնչափ էր։ Եւ
առեալ իմաստութիւնն զքարն և զսալն
թաղեաց՝ ի տեղւոջն ուր ոսկին էր.
և ասէ իմաստութիւնն, ահա ոսկին քո
ասա. քանզի անպէտ էր քեզ իբրև
զքարս զայս։ Եւ բանիւս այսուիկ
իմաստութիւնն մխիթարեաց զայրն. և
թափեաց, որ ոչ խեղդեցաւ։ Յու-
ցանէ։ Ամ մարդ որ զոսկին և զար-
ծաթն սիրէ. նա զերդ զայն այրն է
որ ոչ հոգւոյն եղև՝ և ոչ մարմնոյն։
Եւ փոխանակ չահոյն կամէր խեղ-
դել. և անձնասպան լինել. զարծաթ-
սիրութիւն ասէ արմատ է ամ չարեաց։

ՃԺԴ

Ծառայ մի՛ ի հնդկաց աշխարհէն. և
ունէր պատուական գեղեցիկ քարանց.
և է ատերևաւորց. և ունէր շուք գեղե-
ցիկ։ Եւ է՛ ի սահմանսն իժ օձ
բազում. եթէ օձն ՚ի մարգկանէ

որք ՚ի ծառուէն տակն գտանէ, չխայթէ. ապա թէ ՚ի վյառ գտանէ ՚ի ծառէն խայթէ։ Ցուցանէ։ Ծառն ԱԾ, եւ պտուղն եւ շուքն պատուիրանն ԱՅ. եւ օձն սատանայ. եթէ զոք գտանէ ՚ի դուրս ՚ի պատուիրանէն ԱՅ. նա խայթէ որպ օձն այն։

ՃԺԵ

Եւ ահա ժողովեցան ՚ի մի տեղ՝ տասն վաճառականք. եւ գնացին ընդ ճանապարհ մի. եւ մտէին յերկիր մի օտար՝ եւ յերկիրն այնէր սով. եւ իժ, եւ օձ. եւ նեղութի. եւ վաճառականքն տարակուսեցան։ Եւ անկաւ յետոյ նց հրեղէն պարիսպ. եւ ոչ կարէին յետս դառնալ. եւ առեալ նեղ ճանապարհ մի երթային՝ թերեւս գտանիցեն զքաղաք՝ զի վաճառեսցեն. եւ գնացին ամ մի մեծաւ աշխատանօք՝ եւ ոչ գտին զշէն. եւ լալով եւ ողբալով կոծէին զանձինս իւրց։ Եւ ահա բուսաւ նց թեւ մի արծուոյ. եւ նք

Ըա

Ջանացին, և զթև մի այլ շինեցին։ Այլ հինգն ՚ի նոցանէ կորեան. և հինգ թռեան, և վերացան. և անսին զաւառ մի լուսեղէն. Այլ թագաւոր քաղաքին առաքեաց առ նո զօրականս՝ և ասէ. բարի եկիք՝ ահա քաղաքս առաջի ձեր. յոր տեղ կամիք դուք՝ ՚ի հոն հանգիք։ Այլ համբուրեաց թագաւորն զվաճառականսն. և գովեաց՝ և ասէ. վաշ է ձեզ՝ որ ընդ նեղ ճանապարհն եկիք։ Այլ մնացեալ ՚ի քաղաքն գտին զվաճառականսն՝ զորս ՚ի բազում ժամանակս ցանկային զի տեսանիցեն։ Այլ գտին զգանձն՝ և զդիպակն՝ և զկումաշն՝ զոր կամէին գնել. և ուրախացան մեծաւ ուրախութբ։

Ցուցանէ։ Ոի տասն վաճառականքն ադամ է և իւր ծնունդքն. և այն որ օտար երկիր՝ և յիժանոց. և ՚ի սովլ օրև արտաքսեցաք յանմահական դրախտէն. և անկաք յայս աշխարհս՝ ուր կայ իժ և օձ. որէ սա-

տանայ՝ և ՚ի նեղութեն կամք հոգւոյն
և մարմնոյն։ Եւ այն որ ՚ի թև արծուին
բուսաւ, այն հաւատն է. որ Քս
յերկնից յերկիր իջաւ՝ և հաւատա-
ցաւ մարդկան։ Եւ այնոր ջանացին
և թե մի ևս խնդրեին՝ չինեցին. այնք
են. որք ջանացին, և բարի գործեցին.
մէկ ՚ի թև հաւատոյն. մէկ բարեգոր-
ծութեան։ Եւ այն հետքն որք կորեան.
այն նոքա են, որ մեղս գործեցին,
և կորեան ՚ի ձեռն սատանայի. որք
են դասք ձախակողմեանցն. որք կո-
չեն յիմարք կուսանք։ Եւ այնք որք
թուեան, նոքա են՝ որք լացին, և
սգացին. զանձինս իւրեանց չար-
չարեցին վն արքայութեան, որք են
դասք աջակողմեանցն. որք կոչեն իմաս-
տուն կուսանք։ Եւ այն լուսեղէն
գաւառն երկնից արքայութեան է.
քաղաքն անդրանկաց վերինն Երուսղմ.
Ծաղկաւորն Քս է՝ և զօրականքն
հրեշտակքն. որ և Քս թագաւոր
հրեշտակս առաքէ՝ յորժամ մեռա-
նի

նի արդարն. և գովէն զարդարան, որք զերկրաւոր կեանս արհամարհեցին: Նաև համբուրեալ ԻՃ զարդարուն և ասէ՝ վաշ է ձեզ. որ ընդ նեղ ճանապարհն եկիք. ոպ՜ ինքն ասաց. նեղ է ճանապարհն, և անձուկ է դուռն, որ տանի՛ ի կեանսն յաւիտենից. և սակաւք են, որք գտանեն զնա: Նեղ ճանապարհ զչարչարանացն ասէ: և որ նեղութեց համբերեսցէ. և այն որ գտանէ քեհեզն՝ ծնկանելն՝ և զխոնարհն՝ և զակումն. որ է բարեգործութիւն, պահքն, աղօթս, համբերութիւն, և այլ բազումն: Նաև այն, զի գտին զվաճառականսն. զորս՛ ի բազում ժամանակս ցանկային ստանալ. որ և արդարքն որչափ էին յայս կեանքս, նա ցանկային զի ստանիցեն զմարգարիտն, և զառաքեալսն, և զհայրապետսն. և զմարտիրոսն. որք գտին զարդարսն՝ զորս ցանկային ստանալ: Տան վաճա

ռա

ուականք․ զտասն կուսանան ասէ։ Եւ այն որ հինգն կորեան այն զյիմար կուսանան ասէ։ Եւ այն որ հինգն ապրեցան, և թռեան․ զիմաստուն կուսանան ասէ՝ որք թըռեան արդարութե̄ք։

ճժգ

Կայր քաղաք մի․ և կայր բազում ճանապարհ, որ երթայր 'ի քաղաքն յայն։ Բազում մարդիկ գնացին․ և մին մարդն արգելեցաւ՝ և զսօլերաց փոկերն կապէր․ և այլ ոչ հասաւ․ և դուռն քաղաքին փակեցաւ՝ և ոչ կարաց մտանել։ Ցուցանէ։ Այս փոքր առաքինութիւն է՝ և թէ մեծ տանի զմարդն յարքայութիւն․ ոպ̄ զճանապարհն այն, որ զմեծ և զփոքրն տանէր 'ի քաղաքն։ Եւ որ ընդ աշխարհիս զբաղանան զբաղի՝ իմէջ մեղաց շաղախի․ նա ոչ կարէ հասանիլ արդարոցն․ և մտանել 'ի քաղաքն անդրանկաց․ ոպ̄ այրն այն, որ ընդ սօլերոյն եղև և

և ոչ էհաս ընկերացն. և ոչ մնաց ՚ի քաղաքն. քզի փակեցաւ դուռն: Այնպ փակի դուռն ողորմութեան անողորմից, և անդարձ մեղաւորացն յաւուրն դատաստանի. որպ փակեցաւ յիմար կուսանացն:

ՃԺԵ

Մկներն ասացին ընդ իրեարս. թէ այդ էր է որ մեք ոչ սլեհ ունիմք և ոչ եղջիւր. և կատուն զմեզ դիւրաւ կալնու: Այլ մկունքն սրեցին փայտ, և կապեցին ՚ի գլխնին. որ թէ կատուն գայ նա մեք կռուենիմք. որ ոչ առնու զմեզ. և ահա եկն կատուն, և մկունքն փախեան, և ընդ ծակն ՚ի ներս մտին. և այնք որք զփայտն եղջիւր էին կապել. ոչ կարացին մտանել ընդ ծակն. այլ կատուն կալաւ և եկեր: Ցուցանէ: Մուկն որ եղջիւր կապեաց, այն մարդիկքն են որք պրծնին և ծարուրվին. և սպիտակացուցանեն զերեսս. և ապականեն գե

գեղեցիկ. և այն զոր Ա՛ծ է ստեղ-ծել ոչ հաւանիմ. այլ խորհրդականքն այլ գեղեցկականն. և որոգայթ են ի ձեռն սատանայի. ոմն որոգայթե-ցաւ մնալն ի ձեռն կատուոյն:

ՃԺԲ Ոձն յորժամ ելանէ ի ծակէն, և երթայ ընդ որ և կամի. նայ հինգ ծուռ աղտուս՝ հինգ անդծուի ենքն՝ և ապա կարէ գնալ: Եւ յորժամ գայ ի ծակն դուռն ըղորդի և ապա կարէ մտանել ի ծակն՝ յիւր հանգստարանն: Յուցանէ: Որ մարդն՝ հինգ զգայարանս ունի. աչքն. ականջն. բերանն. ձեռքն. ոտքն. նայ մարդ յորժամ գնայ ի ժամ զհինգ զգայարանսն ծածկէ, Աչքն չար հայի. ականջքն չար լսէ. բերանննն չար խօսի. ձեռօքն անօրէնութի գործէ. ոտքն ի չար ճանապարհ գնայ: Եւ յորժամ մարդն գայ եկեղեցւոյ դուռն յաղօթել. նա պարտէ զհինգ ըղ-

գայա-

զգայարանան ընդդրդել. և ՚ի չարեն կարել. և այսպէս յեկեղեցին մտանել և աղօթել. որ է մայր մեր: և համագատարան. և այսպէս Այ ընդունելի լինի աղօթքն: Սոյ օձն այն, թէ չդորդէ զհենգ ծուռն. նա ոչ կարէ մտանել ՚ի ծակն և ՚ի հանգստարանն. նոյնպէս մարդն թէ ոչ կտրէ զհենգ զգայարանան ՚ի չար սովորութէն, նա ոչ մտանէ յարքայութին Այ: Այս է պարտ մարդոյն այնմիկ որ յեկեղեցի Այ մտանէ:

Օձն երթայ ՚ի դուռն դաշտ. և ՚ի կանանչ և ՚ի ծաղկանց մէջ. ՃԺԹ
և կանգնի իւր ը̃ ոտնանն, և իմանայ թէ հողմն յոր դիհաց գայ. և դէմ հողմոյն կանգնի. և հողմն զծաղկանց հոտն ը̃ ինքն զարկանէ. և պարարտանայ ՚ի հոտոյն: Նոյն ծաղիկ մի կայ՝ յորժամ այն ծաղկին հոտն ընդ-ինքն դիպի. նայ լուսաւորու մարգարիտ

րիտ մի՝ ի գլուխն յօրինի. և գիշերն
ընդ որ երթայ օձն այն լոյս է իւրն.
և լուսաւորէ մարգարիտն զօձն.
և ցերեկն մութն: Յուցանէ: Թէ
դաշտ կանաչ եկեղեցի Ք͞ի է. և
ծաղիկն պատուիրանն Ք͞ի է, առա
քելական և մարգարէականն: Եւ
այն մեծ ծաղիկն՝ որ գեղեցիկ է, և
զլուսատու մարգարիտ շնորհէ.
այն աւետարանն Ք͞ի է. և հոգւ͞ն
Հոգին ս͞բ: Եթէ ոք իմաստութե͞
երթայ յեկեղեցի Ք͞ի. և հաւատով
մտիկ դնէ Ք͞ի բանիցն. նայ Հո
գին ս͞բ անուշահոտութե͞ արբու
ցանէ զլսօղս. Եւ եթէ զաւետա
րանական բանն, հաւատով և սրտի
մտօք ածնու՝ ի միտ. նա լուսատու
մարգարիտ լինի անգին. և զհո
գւոյն խաւարն, որ է մեղքն, հա
լածէ. և զաշխարհիս կեանքն
որ է սուտ լոյս՝ մութն երևեցու
ցանէ:

ՃԻ

Գող մի ձմերուկ մի գողացաւ 'ի
պարտիզէն, և կամէր կտրել:
Խօսեցաւ ձմերուկն և ասէ. մի
կտրէր զիս. զի 'ի միջի իմ խարասցի
էջ կայ՝ կաց մինչոր ածեմ և ապա
կտրէ: Նա հաւատաց այրն՝ և տար
եալ 'ի տունն եդ 'ի պատուհանն.
և եկաց անդ մինչև պատլեցաւ՝ և
պլթխեցաւ՝ և ելաւ նեխութիւն ար
տաքս. և ազատեցաւ 'ի գերութէ:
Ցուցանէ: Յորժամ մարդն ընկնի
պարտէ ասել զինքն թագաւորի
որդի եմ, կամ մեծատան. որ չապա
նանեն, այլ պահեն. միթէ գան
գանձ տան և գնեն: Նա ծառայն
կամ մահով խալսի. կամ փախչի,
և ազատի:

ՃԻԱ

Էր ծառ մի բարձր յոյժ. և տե
րևքն որ մեղր կաթեցուցանէին.
և այր մի ելեալ 'ի նմա լիզէր զտե
րևնն: Նա մկունք երկու հատանէ
ին զծառն. և կայր առաջի ծառոյն

գուբ մի՛ սոսկալի, և ահագին վի
շապ մի՛ 'ի նմա։ Եւ այրն այն ոչ երկն
չէր՝ և ոչ դադարէր 'ի լինելոյ զաւ
րեան։ Յուցանէ առակս։ Թէ ծառն
ժամանակս է. և մեղր 'ի նմա մեղքն
է, և հեշտութիւն. զոր գործեմք
լինելովք։ Եւ երկու մկունքն տիւն է
և գիշերն. որք հատանեն զժամա
նակս մարդոյն։ Եւ գուբն գերեզ
մանն է. և վիշապն մահն է։ Վայ
մեզ՝ զի հեշտացեալ եմք յայսցանէ,
որք կան առաջի մեր։

ճիբ Էր այր մի՝ որ ունէր [illegible]բար
կացող՝ և անզգամ, [illegible]ուա
նի. որ հանապազ անհանգստէր՝
և տանջէր՝ զայրն իւր։ Եւ յաւ
ուր միում 'ի մէջ եկած զքանն
սաղոմոնի Թէ լաւ է յանապատի
բնակել քան ընդ կնոջ անզգամի
լեզուանւոյ և բարկացողի։ Եւ
ասէ 'ի կինն. այ կին տուր ինձ պա
րան զի երթայց 'ի լեառն՝ և բերից
տանս

տանս փայտ վառելոյ։ զայս տեսաց՝ և երթայր 'ի լեառն զի անդ բնակէ։ Այլ կինն աղձատեաց և զարշ մնաց. և այրն լալով գնաց 'ի լեառն։ Այլ իբրև գնաց 'ի շուրջ, եգիտ անդ 'ի լեառն դատարկ ջրհոր մի։ Այլ ասէ 'ի միտս իւր. երթայց, բերից զկինն իմ աստ՝ 'ի ջրհորս իջուցից՝ և թողից աստ։ Այլ գնաց առ կինն, և ասաց. այ կին, ես քեզ բան մի ասեմ, և դու զայն մարդոյ մի ասեր. և ասէ կինն ինչ։ Այլ նա ասէ, գնացի 'ի լեառն՝ և գտի անդ դատարկ ջրհոր մի. և իջի անդ, և տեսի կանացի զարդ ոսկեղէն և արծաթեղէն։ Ապարանջան՝ մատանի՝ խալխալայ՝ վզնոց՝ ծրամպիտ և այլ զարդս կանացի։ Այլ ասէ կինն ուրախութբ, երթամք՝ հանեմք զայն և բերեմք 'ի տունս՝ որ մարդ չիմանայ՝ և ոչ տեսանէ։ Այլ ելեալ գնացին այրն և կինն 'ի բերան հորոյն։ և ասէ, դու բունէ զպարանն. զի դու ոչ գի

տես զինչ առնես։ Եւ կնին ասէ,
թէ ես իջանեմ։ Եւ այրն կալաւ
զպարանն, և իջոյց զկինն ՚ի հորն. և
բերեալ մի սայլ քար եդ ի վ̃ր հորոյ
բերանին, և գնաց։ Եւ եկաց աւուրս
բազում։ Եւ ասէ՝ երթայց, և տե
սից զկինն իմ, թէ զինչ եղև. և յոր
ժամ եկն ՚ի ջրհորն՝ ետես ՚ի բե
րան հորոյն զդև մի՝ զի կայր անդ։
Եւ ասէ դևն, ով մարդ՝ Ա̃Ծ համար
աստի տար զայլն ՚ի յետ՝ որ ես ելա
նեմ. և քեզ շատ բարութին առ
նեմ։ Լսաց այրն զինչ։ ասէ դևն,
կինն մի եկն աստ՝ անկաւ ՚ի ջրհորս.
և անարգէր՝ և հայհոյէր զայր մի։
Եւ ես ասացի, թէ քանի քաշանք
տաս. մէկ պահ դադար տուր. և
նա եթող զայր իւր՝ և վիճեցաւ
ընդ իս։ Եւ փախուցեալ զիս ազա
տէ. և ասէ այրն, զինչ խոստանաս
ինձ. և նա ասէ՝ երթամք, և մտա
նեմ ՚ի դուստր թագաւորին, որ
քեզ տամ. Յայնժամ այրն այն եր
դուաւ

դուռն եդ դիւրին. և ծերպեաց զպայլն և ել դևն: Ապա ասաց դևն, յորժամ գաս և առնուս զդուստր թագաւորին. ես երթամ, մտանեմ յայլ թագաւորի դուստր. և դու անդ մի գար թէ չէ յայնմանէ ելեալ ՚ի քեզ մտանեմ: Ապա ել դևն, և գնացեալ եմուտ ՚ի դուստր թագաւորին. և աղաղակէր, և ասէր ՚ի բերանոյ աղջկանն. թէ զիս այս ինչ մարդոյ տուք որ ելանեմ: Ապա յորժամ տարան զպայլն զայն, և ել դևն. և գնացեալ եմուտ յայլ թագաւորի դուստր՝ և լլկէր զնա չարաչար: Ապա թագաւորն լուաւ՝ թէ փեսայ թագաւորին բժշկութիւն առնէ, և զդևս հալածէ. յուղարկեաց թագաւորին բազում կլայէթ և արմաղան. թէ յուղարկէ զքո փեսայն՝ որ գայ իմ դուստրն բժշկէ: Յայնժամ աղաչեաց թագաւորն զփեսայն իւր թէ գնա. և նա ելեալ գնաց: Ապա յորժամ

գնաց առ Թագաւորին դռնապանն։ Ասաց դևն, ես քեզ ոչ ասացի թէ առ իս մի գար. և դու ընդէր եկիր։ Յայնժամ փեսայ Թագաւորին ասէ. ես եկի զի քեզ իմաց արարից. զի այն կինն եղեալ է 'ի հորոյն. և զքեզ կարի խիստ կուզէ։ Ասէ թէ ուր է. և նա ասէ թէ առ իս եկեալ է 'ի դուրս դարպասին։ Իսկ ասէ դևն, Մահրուն համար զնա 'ի դուռն արգելէ. մէկ պահ՝ որ ես երթամ, 'ի վեր փախչիմ. և քեզ շատ բարութիւն առնեմ։ Իսկ այնպիսի բանիւ բժշկեաց զդուստր Թագաւորին. և Թագաւորն ետ նմա բազում գանձս, և առեալ գնաց։ Ցուցանէ առակս։ Մարդ հետ լեզուանի կնոջ՝ անզգամի, և բարկացողի ոչ ելանէ 'ի հուն։ Օ ի սաղօմոն հրամայէ. թէ լաւ է անապատի բնակիլ քան ընդ կնոջ անզգամի, լեզուանւոյ և բարկացողի։

Մար

Կայր մի քարի. զատեալ ամ չա
րեաց. և երթային ճանապար
հորդք և վաճառականք բազումք
յաշխարհէ յաշխարհ. և այս քա
րի այրս ի մէջ նորա: Եւ գնացին ՚ի տե
ղի մի՝ որ ասէին թէ, երեք աւուր
ճանապարհ.ք այլ ջուր չկայ: Մէկ
ջրհոր կայ. և անտի ընդ այն այլ
երեք աւուր ճանապարհ այլ ջուր
ոչ կայ: Եւ յայն ջրհորն բնակեալ
կային երկու դեւք: Եւ զինչ մարդ
որ անդ մտանէր այլ ոչ ելանէր. և
գնաց կարաւանն անդ. և ջուր զոր
ունէին հատեալէր: Յայնժամ
ասաց կարաւանին. ով առնու զիւր
արեան գինն՝ և մտանէ ՚ի ջրհորս.
և ջուր տայ ամենեցուն: Ոչ ով
մտանէր, և ջուր տայր ամենեցուն.
՚ի յետոյն որ զինքն իվեր քարշէին.
դեւն կտրէր զպարանն՝ և զմարդն ՚ի
ջրհորն կորուսանէր: Եւ ասէ բարի
մարդն, թէ ինձ տուք զարեան
գինն, որ մտանեմ ՚ի հորն, և ջուր
տամ

տամ ամենեցուն։ Եւ առեալ զգա րեան գլխն, և եմուտ ՚ի ջրհորն՝ և տայր ջուր ամենեցուն հաւասար։ Եւ յորժամ զինքն կապեցին, դևն էհան զպարանն. և տարեալ ըզ մարդն ՚ի մաղաղայն որ կայր ՚ի ջըր հորն. և զի դևն այնէր այլակերպ և դժնիկ սևադէմ։ Եւ ասէ ՚ի մարդն այն, թէ հաւանիս ինձ, և ասէ մարդն այն, փառք Ք̅ի որ ըզ քեզ առեղծեր է, և յօրիներ զայդ քո կերպարանդ. զայդ լոյս երեսդ. զայդ ծովաչերդ. և սկսաւ գովել զի՜մ տեղիք նր̅ մի ըստ միոջ է։ Եւ էր անդ ժահահոտ գորտ մի. և ասէ դևն ընդ այրն, թէ գորտն ինչ աղգ է։ Եւ էր գորտն այն յոյժ աղտեղի. և այրն սկսաւ գովել զնա մի ըստ միոջէ զի՜մ տեղիս գոր տոյն այնորիկ։ Եւ յայնժամ ել դևն և գորտն միասին յայլ ներսն մաղա ղայն. և փոխեցան յայլ կերպարան լուսափայլ. և եկին առ այրն, և

ասեն՝

ասեն՝ հիմն ինչեմք. զի մինն 'ի
կորիւ կերպարանեալ էր, և միւսն
յաղթեին: Իսկ տեսաց այրն այն, եւ զի
ասէ ի դուք հանց գեղեցիկք էքնա՝
այնոր համր զձեզ յառաջ գովե
ցի: Իսկ յայնժամ առեալ զնա դևն
եմուտ 'ի ներսի մաղաղայն. և եցոյց
նմա զմաղաղայն, յոր զմարդիկն
տպանեալ էր. և ասէ 'ի յայրն՝ սոքա
ամենեքեան ինձ ոչ հաւանեցան՝
վասն այնորիկ տպանի: Իսկ դու ինձ
հաւանեցար, առ քեզ որչափ և կա
քես զանձ և մարգարիտ. և ակունս,
ոսկի և արծաթ՝ և զնա խաղութեն.
զի դևն ունէր մաղաղայն: Իսկ ասէ
այրն թէ չեմ կարեր տանիլ զի հօրս
խօր է՝ և ընկերք իմ գնացին: Յայն
ժամ առեալ դևն զմաշեայ տոպ
րակ մի, և ելից զնա ոսկւով և ար
ծաթով և ակնեմբք պատուականօք.
և առեալ զինքն և զտոպրակն զան
ձովն՝ և եդ 'ի հորուն բերանն, և
ասաց գնալ: Իսկ գնացեալ է հաս կա

րուանին։ Եւ նոքա տեսին, և զար
մացան, թէ որպէս ազատեցաւ ՚ի
գիւէն։ Ցուցանէ առակս։ Իւա
րի, և խոնարհ մարդոյն Ած օգնա
կան է. և դևն ոչ կարէ չար առ
նել նմա։ Ոի ասէ սաղօմոն թէ
արդարն յորսողաց փրծանի. և փո
խանակ նր մատնի ամբարիշտն, և
ինքեանք անկցին։

ճիգ Ամսատուն աւագերէց մի կայր ՚ի
քաղաք մի. կամեցաւ զորդին իւր
քահանայ առնել։ Եւ ժողովե
ցան բազում քահանայք և եպիս
կոպոսք. և յորժամ յօրհնել սկսան
զնորընծայն. յայնժամ ՚ի տեսիլ
տարան զնորընծայն։ Ոի էր բարձր
սանդուղս մի, և սանդղխին գլուխն
էր զարմանալի դարպաս մի. և էր
անդ բազմեալ լուսափայլ թա
գաւոր մի. և համարս առնէր քա
հանայից։ Եւ բերին ըծեր քահա
նայն ՚ի սանդղխին տակն. և բերին

զինչ

զինչ կերևալէր 'ի ժողովրդենէն.
և կապեցին 'ի մի տեղ. և բարձին
ծեր քահանային, թէ առ և ել 'ի
վեր՝ և համար տուր թագաւորին.
Եւ նա ոչ կարէր՝ զի բեռն ծանր
էր և սանդուղն բարձր. և հրեշ
տակք հրեղէն մախաթով մխէին
զնա յետևանց. և նա ոչ կարէր:
Յայնժամ մինն 'ի լուսաւոր ա-
րանցն ասէ՝ թողէք զծերդ, զի զոր
ինչ առեալ է որդւոյն է կերցու
ցեր: Եւ յայնժամ բերին զնորըն
ծայն, և բարձին զբեռն նր̃ 'ի վր̃
նր̃. և նա ոչ կարէր հանել 'ի վեր.
և զհամարն տալ: Եւ հրեշտակքն
կարի խիստ մխէին զնա յետևանց.
և խիստ ցաւեցոյց զնորընծայն, և
'ի ցաւուն զարթեաւ, և փախեաւ. և
ոչ եղև քահանայ: Յայնժամ ասաց
եպիսկոպոսն. թէ քեզ զինչ պա
տահեցաւ՝ որ ոչ լինիս քահանայ.
Ասաց նորընծայն՝ թէ այն որ ինձ
պատահեցաւ՝ թէ քեզ էր պատա
հեալ.

հեռալ. յառաջ դուն պիտի փախ
չէիր յեպիսկոպոսութենէ։ Տղայս
նէ առաւկս։ Թէ ով ուտէ այս
վճարէ. և զինչ մարդ որ ուտէ և
ոչ վճարէ, ինքնին տալոց է հա
մարն առաջի Թագաւորին յոր
ժամ գայցէ։

ձիե Ար իմաստուն ճարտարապետս
մի. և ուսուցանէր զա՞մ զի
մաստութի՞ իւր՝ զոր գիտէր աշա
կերտին։ Այլ երեք բանս ոչ ուսու
ցանէր։ վ՟ն այն զի կարի իմաստուն
էր աշակերտն իւր. և յորժամ
ուսանէր այլ ոչ կենար՝ի մօտն. զի
յոյժ սիրէր իմաստասէրն զաշա
կերտն վասն խոնարհութե՞ն։ Այլ
ասէր նմա որդեակ, կաց առ իս
մինչև վերջին աւուրն իմ. և զայն
երեք բան խրատն ուսուցանեմ
քեզ՝ և գնա խաղաղութեամբ, և
այլ ոչինչ պակասի քեզ։ Այլ նա
եկաց առ նմա մինչև յոր մահուա
նն։

անն։ Եւ յորժամ հիւանդացաւ, և գիտաց զվախճանն իւր. յայն ժամ ասաց ցաշակերտսն իւր՝ ե՛կ տանեմ. երեք լորտոն։ Եւ ասէ ցնա մէկ զքո աղէկ օրդ վասն մի տար. երկու յետոնուց 'ի վեր Ճանապարհ մի գնար. երեք զինչ աջօքդ տեսնուս զայն մարդոյ մի ասէր։ Մեռաւ, և Թաղեաց զնա. և ել գնաց 'ի քաղաքն մի։ Եւ եւտես անդ գեղեցիկ դուստր մի բարձր. և յառաւօտն տեսելեաց զդուստն, և ջուր ցանեաց, և գնաց։ երկու օրն դայն արար. և երեք օրն աչ կեցան, և ըմբռնեալ տարան զնա առ դրան տէրն։ Եւ ասէ պարոնն ուստի ես, և նա զիրաւն ասաց. և տեսեալ պարոնն զօրդայն, զի կարի գեղեցիկ էր, և իմաստուն։ և ասէ ցնա, որդեակ՝ մեր Թագաւորին որդե ջունի. և դու կամիս՝ և տարայց զքեզ՝ զի եղիցես որդեգիր, և ժառանգ աԹոռոյն։ Եւ ասէ, դու

գի

զխնամս տէր իմ։ Եւ առեալ զնարօտ թագաւորին տարաւ, և առ թագուհին. և արարին խնճեանց յորդի. և եղև որդի թագաւորին։ Եւ յաւուր միում ել թագաւորն յորս երէոց. և ունէր թագաւորն զմատանի մի, որ յաջողութեան անուն իվերայ ակամբն գրեալ էր. և զայն մոռացեալ թագաւորն 'ի ներքև բարձին։ Ասաց յորդեգրին իւր. թէ 'ի ներքև բարձին մոռացայ զմատանին. գնա և բեր զմատանին յաջողութեան։ Եւ նա ել յերկիւղաւ, և գնաց զմատանին առնուլ. և ետես զմերկ նայիպն յանկողին թագաւորին. և նա էառ զմատանին, և գնաց. և ոչ ումեք յայտնեաց ըզբանն։ Յայնժամ խորհուրդ արարին նայիպն և թագուհին. զի յորժամ գայցէ թագաւորն սպանանել տան զորդի թագաւորին։ Եւ 'ի գալ թագաւորին գնաց թագուհին ընդ առաջ. և 'ի զուր մատ-

նեաց

նեւայ զանմեղ մանուկն. Թէ յոր
ժամ եկն 'ի գիշերի տանել զմա
տանին, և դատապարտեաց զիս.
ոչ կէին պետաքրէի զյօսէփ: և
Թագաւորն յամաչելոյն ոչ սպան
զմանուկն: Այլ ուղարկեաց զնա
այլում Թագաւորի որ ընդ իշխա
նու Թ͞է էր եղեալ իւրն: և գրեաց
առնա գիր այսպէս: Թէ յորժամ
գայ Թղթիս բերօղն առ ձեզ. ըզ
գլուխն կտրեցէք, և յիս ուղարկե
ցէք: Եւ մատանեհորեցին զԹուղԹն
արքունականն մատանեաւն. և ե
տուն յորդէ գիր Թագաւորին. և
առեալ գնաց: Եւ գրեալ կայր իմէջ
ԹղԹին. եԹէ ասէ, որդի եմ Թա
գաւորին, կամ նայիպն, կամ հաւա
սարն իմ, մի լսէք նոցա՝ հատէք ըզ
գլուխն: Եւ առեալ զԹուղԹն
գնաց. և յորժամ յետինքն մօտ ե
ղև 'ի գեւղ մի. յիշեաց զբանն իմաս
տասիրին Թէ յետնուց 'ի ձանա
պարհ մի գնար. յայնժամ զտապլ
պազն

պտղոն եզարկ՝. և ելայն նայիլայն զոր
եւտես յանկողնին թագաւորին. եկն
առաջ և առեալ տարաւ ՚ի տուն
իւր, և ասաց. Հանդերձ, կեր, արբ
և ուրախ լեր. և տուր թուղթդ յիս
որ տամ իմ առ թագաւորն. և քեզ
խաբար բերեմ. և նա ետ զթուղթն:
և առեալ գնաց: Եւ հատին զնորա
գլուխն, յորժամ կարդացին զթղ-
թուխթն. և ետուն յայլ ոմն մարդ-
որ ունէր, և բերէր ՚ի գիւղն. և
զայն էառ որդի թագաւորին առ-
բերեալ ետ ՚ի հայրն: Եւ տեսեալ զայն
զարմացաւ թագաւորն. և գիտաց
զբանն՝ որ յՄ. Տէր յաջողեաց: Եւ
ասէ որդեակ զինչ գործեալ է քո.
զի քեզ էր որոգայթս պատրաստ-
եալ. ՚ի քո որոգայթն նա անկաւ:
Եւ ասաց՝ թէ դաւիթ ասէ. թաք-
ուցին ինձ զորոգայթ. և անկան ին-
քեանք ՚ի նոյն: Յուցանէ առակս
Նա է մարդ մարդոյ չար առնէ. և
յորժամ որոգայթ ձգէ՝ և որսայ-

նա ի մէջն պիտի անկանի յորոգայթս.
և չար մարդն պիտի գայ չարի. ոպ̃
ասէ դաւիթ. Փորեցին առաջի
իմ խորխորատ՝ և անկան ինքեանք
'ի նմին: Եւ ասէ, բարի արա, և չար
չի հասնէր: Ոպ̃ ասէ սողոմոն. Թէ
արդարն յորսողաց փրծանի. և փո
խանակ նր̃ մատնի ամբարիշտն. Եւ
Թէ ոք մարդոյ ամօթն ծածկէ.
նա Ած̃ իւրն պիտի ծածկէ՝ ոպ̃ որ
դի թագաւորին. բազում բարու
թն ունէր արար Ած̃: Եւ հրամայէ
աւետարանն մի դատէք, և ոչ դատա
ցիք. մի պատժէք, և ոչ պատժի
ցիք. և այլն:

Եր պատասանի մի աղօթարար՝ որ Ձիղ
զա̃մ աղօթս իւր ասենէին կատա
րէր. և այլ բազում աղօթս առաւն
Ձին կատարէր, և. մատուցանէր
Բ̃. Յ̃: Եւ սատանայ կամեցաւ զմա
նուէն զայն 'ի փորձանս ձգել. և
յարոյց զկախարդ մի, որ ասաց 'ի
ժա̃ պա.

պատանին, թէ եկ՚ի տուն իմ և զոր
ինչ խնդրես յինէն, տաց քեզ։ Եւ
նա գնաց անմեղութ̄ զհետ կախար
դին։ Եւ կախարդն տարեալ զնա ՚ի
տուն իւր՝ և փակեաց զդուռն իւր.
և եմոյծ զնա այլ ներքագոյն տուն.
և ասաց ցպատանին՝ դու կացիր
աստ՝ մինչև ես եկից՝ և նա եկաց անդ.
Եւ կախարդն ելեալ գնաց՝ և յու
շացաւ մինչև ցերեկոյ. իսկ պատա
նին ատօթելոյ ոչ դադարէր։ Եւ յոր
ժամ եկն կախարդն, և գիշերին տանն
խաղաղեալ էր։ և եբեր երկու ձի.
և ասաց՝ ՚ի մէկն դու հեծիր. և ՚ի
մէկն ես։ հեծան, և գնացին. և պա
տանին ոչ գիտէր թէ ուր տանէր
զինքն։ Եւ գնացին անհուն դաշտ
մի. և դաշտն լի էր եթէ օպացուլք։
Եւ կայր իմէջ դաշտին սեաւ բլուր
մի, և իվ̄ր սեաւ բլրին չարտախ մի՝
՚ի սեաւ չարտախին կայր սեաւ թախտ
մի. և ի վերայ սեաւ թախտին կայր
սեաւ թագաւոր մի բազմեալ։ Եւ
գնաց

գնաց կախարդն առ սեաւ Թագաւ
որն. և ասաց՝ այն սեաւ Թագաւորն
ցկախարդն. Ո՜վ է իմ չարադատ
մշակ՝ այսօր ինչ ես արարեալ՝ և կամ
ինչ ես վաստակեալ: Նա ասէ կա
խարդն. Թէ զայս պատասխանի բերի՝
որ երկիրպագանէ քեզ: Նա Թա
գաւորն ասաց ընդ պատասխանին. ո՜վ
պատանի. Թէ երկրպագես ինձ,
զքեզ հազարապետ կարգեմ զօ
րաց իմոց: Յայնժամ աղօթքն ՚ի
միտն անկաւ՝ զի մօտէր առաւօտն:
Յայնժամ ասաց պատանին, Թէ
ես սովորեմ այսմ ժամու երկիրպա
գանել Ք͞ի՝ որ խաչեցաւ վ͞ն մեր՝
և ազատեաց զհոգիս մեր ՚ի դժո
խոց՝ և ՚ի ձեռաց սատանայի: Նա ան
կեալ երկիրէպագ է̄ արևելս՝ և օրհ
նեաց զԱ͞ծ: Յայնժամ եղև ձայնթ
մունք, որոտմունք ահագինք. և պա
տանին յուշաթափեալ անդ. և յոր
ժամ յուշաբերեալ՝ ել ի վեր՝ և զոչ
ինչ ետես բայց զինքն իմէջ անհուն

դաշտին. և հրեշտակն եկեալ եցոյց զճանապարհն՝ և գնաց՝ ի շէնն. և պատմեաց զեղեալ գործսն։ Եւ յայնժամ լուեալ թագաւորն. և տարաւ զպատանեսն առ ինքն՝ և ասէ։ Ո՛վ բարի պատանի, ես յերուսաղէմ պիտի գնամ, եկ տանեմ զքեզ ընդ ինձ՝ որ երկրպագանես Ք̃ի, և նոր գերեզմանին. և ամ̃ն անօրինականն տեղեացն Ք̃ի Տ̃ն մերոյ։ Եւ գնացեալ թագաւորն՝ էառ զպատանին ՚ի հետ. և յորժամ երկիր պագեաց Ք̃ի և ամ̃ե անօրինականացն. և յորժամ գնացին երկիր պագանել ինքն և թագաւորն. Ք̃ի պատկերն խօսեցաւ, և ասաց. ո՛վ պատանի ՚ի միւս անգամ գալըստեան իմոյ քեզ բիւր հազարաց Տ̃ր առնեմ. փոխանակ այնորիկ որ առաջի զօրացն դիւաց ինձ երկրպագեցեր անահ. և զես Տ̃ծ գաւառանեցիր և համատացեր։ Յուցանէ առակս. թէ Տ̃ծ զաղօթ աւելին յամ̃ չարեաց. փրկէ

փրկէ Վն յամ՟ փորձանաց դիւաց.
և յայնկեանքն փոխարէն հատու-
ցանէ։ Այլ հրամայէ աւետարանն
Քրի՟. Թէ ընդ միոյ երեսուն. և
ընդ միոյ վաթսուն. և ընդ միոյ հա-
րիւր. որ ունիցի ականջս լսելոյ,
լուիցէ։

Աղուեսուն և արծուոյն եղեն եղ- ԺԷ
բարք. և միաբանութիւն արարին,
և զերգութեամբ և դաշինս եդին. որ
զորսն ՚ի մի տեղ բերեն և ուտեն.
Իսկ յորժամ աղուեսուն որսայր՝ գնայր
արծուոյն և ի մէկ տեղ ուտէին.
Իսկ յորժամ որսայր արծուոյն առ-
նոյր զորսն, և երթայր նստէր ՚ի
բարձր վէմն. և աղուեսուն ոչ կա-
րէր ելանել անդ։ Իսկ գիտաց ա-
ղուեսուն զնենգութիւն արծուոյն. և
ասէ՝ ով եղբայր, նենգաւոր և ա-
գահ երևիս, և աւազակ։ Յուշա-
նէ տառապես։ Թէ մարդ հեռ ընկե-
րոջ ծուղ լինի. նմանէ զողոց և

աւա

աւազակաց. և յուղային, և մար
դասպանի:

ՃԿԲ Այր մի ցանեալ էր յընկզի ծառի
տակն պարտէզ մի ձմերուկ' և 'ի
ժամ պտղոյն եկն եռեւս ձմերուկն
մեծամեծ. և հայեցաւ 'ի ծառն'
եռեւս զընկուզն մանրադոյն: և ա
սաց: Տէր Ած, զիմ զոր ինչ ստեղ
ծեր' 'ի կարգի է և նմանաւոր. բայց
այս երկու պտուղս անդէպ է և
աննման: Իսկ այրն պառկեալ կայր
'ի ծառոյն տակն' և 'ի վեր հայէր.
և հրամանաւն Այ տատեալ ըն
կուզմի 'ի ծառէն. և կարի խստագին
պաւ 'ի ճակատն, և պատառեցաւ'
և եհարիւն: Իսկ այրն երեսլ աղաղա
կէր առ Ած, և ասէր. Տէր Ած, զիմ
զոր ինչ ստեղծէր 'ի կարգի է և
նմանաւոր. և ոչ ինչ քոյ ստեղծուա
ծոյն բան առէ. նա ճակատն քան
զիմս պիտի լինի. և թէ ձմերուկ
էր ընկուզն' զիս պիտի սպանանէր:
Ծի

Օ ի այրն ասաց. Թէ հեծուկն պի
տէր ընկուզի տեղն. և ընկուզն 'ի
հեծուկին թուփն: Ցուցանէ
առակս: Թէ ծմ մարդ ասէ՝ զծմ
զօր արար Ա՛ծ բարի է՝ և ամենևին
նմանաւոր. և մարդն ոչ պիտի որ
Ա՛յ ստեղծուածոյն բան ասէ՝ և
ոչ հաւանի. և ոչ ասէ, խոստանէ և
գէշ. վայ հնձ վայ:

ՃԽԹ

Այր մի զիւր ժամանակն 'ի մեղս
էր. և ազգի ազգի չարեաց ըն
ցեալ. և բնաւ ոչ հիւանդացաւ:
Նա յաւուր միում գնաց ննջեաց ը
հովանեաւ եկեղեցւոյ միոյ՝ և եկն
'ի զղջումն՝ և ելեալ սկսաւ եկեղե
ցի շինել: Նա յորժամ կատարեաց
զեկեղեցին, հիւանդացաւ զցաւ
մահուն. և ասաց այրն Տէր Ա՛ծ, այս
քանի ժամանակէր իմէջ մեղաց էի,
և իմէջ չարեաց՝ և ոչ հիւանդա
ցայ. և յորժամ զեկեղեցի շինե
ցի՝ հիւանդացայ՝ և մեռանիմ. մի

Թէ եկեղեցի շինելն անընդունելի
է։ Եւ 'ի նոյն ժամն երևեալ պահա
պան հրեշտակն ասաց։ Թէ մի հա
կառակ լինիր. Ած քեզ ողորմե
ցաւ. և քո զեկեղեցի շինելն քան
զամ գործ լաւ համարեցաւ։ Յու
ցանէ առակս։ Ով զղջանայ, և 'ի
մեղաց դառնայ. Ած զմեղսն նր
ոչ յիշէ. և Ած կամի. որ մարդն
բարի գործէ՝ և ապա մեռանի. զի
իւրն արժանի լինիցի. զի Ած ողոր
մած է։

ՃԼ Եկեղեցին պարծեցաւ 'ի մէջ իւր՝
և ասաց թէ եմ տաճար և տուն
Այ։ Եւ յիս գան քահանայք և ժո
ղովուրդք, և աղօթեն. և մատու
ցանեն զպատարագ՝ և հաշտի Ած
ընդ աշխարհի՝ և մեղաց թողութի
լինի։ Յայնժամ գայ ջաղացն, և
ասէ ցեկեղեցին. թէ զինչ ասես
ճշմարիտ և արդար է. բայց դու
զիմ երախտիքն մի մոռանար. որ
գիշեր

գնեսցեր և ցերեկ աշխատելով, և դա տելով, որոց ունէին քահանայք և ժողովուրդք՝ և այսպէս գտան առ քեզ ապաթէին, և երկեր պաշտամանեն Տն։ Յայտնապես առաւել։ Եւ կան աշխարհի մարդիկք, որք հնապազ դաւատեն, և աշխատեն ընդ մեզու. Թագաւորք, և իշխանք, և քահանայք, և ժողովուրդք, և այսպ մարդիկք ունեն զվաստակս, և այսպ երթան յեկեղեցին, և յիշեն զՏն, և օրհնեն։

Ձին և ձեզ խօսեցան ընդ միմեանս և ասաց ձին ընդ եզն. Թէ դու ով ես։ և կամ զինչ պէտք ես։ Ասէ ձին եմ՝ որ Թագաւորք՝ և իշխանք՝ և պարոնայք կազմեն զիս՝ ոսկի զարդով և բազմին ի վր իմ։ Ասէ ասաց եզն Թէ ամէն աշխարհի պարծանք ես եմ՝ որ վաստակեմ, և չարչարեմ և խոնջիմ. և ապադու և Թագաւորաց և ամ ժողովրդեն ուտէք ըզ Ձիս

վաստակն իմ. եթէ իմ վաստակն ոչ լինի. դու և քո թագաւորն մէկ հետ մեռանիք. և դու երախտամոռաց եղեր լինիս: Ցուցանէ առակս: Թէ մարդ կայ՝ որ աշխատի քան զեզն. և կայ մարդ որ հանապազ ձի հեծնու, աւերածէ աշխարհի. և թէ աշխատաւորն ոչ աշխատի ոչ եզն. նա մեռանի ինքն և հեծնողն:

ՃԼԲ Անասուն մի բեռնակիր բարձեալ ունէր յինքն մէկ հակն մահադեղ. և մեկն սուսեր սպանման. և գնացեալ դէմ էառ ’ի նեղ տեղաց մի ’ի ճանապարհին, և ոչ կարէր անցանել: Եւ յորժամ նեղեաց զինքն՝ ’ի մէկ դիհէն սուսերն խոցեց՝ և մէկ դիհէն մահադեղն հեղաւ՝ և սպան զնա: Ցուցանէ առակս: Թէ բեռնակիր մարդս. որ պխտի բարձն բառնայ հանապազ ’ի յողն իւր. և մարդն յիմարեալ է ’ի ձեռն սա

սա

տանայի. և փոխանակ բարւոյն
մեղք բարձեալ՝ ի յողն իւր՝ որպէս ա-
սուր և մահադեղ նմա:

Խլուրդն բնութիւն ունի՝ որ հա- ճլգ
նապազ զբոյնն ոչ գտանէ՝ և ըզ
գետնի հողն իմ̃տայ՝ և ՚ի մէկ տեղ
ոչ դադարի: Նշանեթէ ինքն գէշ
հոտ ունի, և ինքն իւր հոտոյն տե-
ղեաց՝ ՚ի տեղի փոխի. զի գիտէ թէ
հոտն ՚ի տեղեացն է՝ սաստ և անդ-
հողն՝ ՚ի վեր տայ. և գէշ հոտն յինքն
է: Ցուցանէ առակս: Թէ կան
մարդիք յաշխարհի՝ որ միշտ և հա-
նապազ տեղեաց՝ ՚ի տեղի փողեն՝ զի
անհանգիստ են. և գէշահոտ յան-
հանգստութեն: Դարձեալ ցու-
ցանէ. որ բնութիւն բարի են գործքն
չար մարդոյ. նմա անդէպ թուի
և սատ զնա մահու չափ՝ և անհան-
գիստ պահէ իւր զչարն ո՛չ խայտ
առակի:

Կեն

ՃԼԴ Կենդանի մի կայ 'ի ծովն խիստ անոխակալ և անվնաս. և խոտ արածի՝ և մէկ եղջիւր կայ 'ի ճակատն. և ծայրն 'ի վայր է. և խաչան մանն եղջերովն երթայ զծովն խառնէ՝ և ջուրն քաղցրանայ. և ըմպէ ինքն, և զինչ՝ որ անդ կենդանիք նման հային, որ երթայ 'ի ծովն և խառնէ զջուրն՝ զի ինքեանք ըմպեսցեն։ Յուցանէ առակս։ Թէ ամ մարդ չարութիւն ոչ ունի յ[illegible] նմ այն կենդանին. և բարի մարդիք վարդապետք են, և ճգնաւորք. և ընտրեալք մարդիկք են, որք չունին զչարութիւն. և նք կարողեն. զդառն քաղցրացուցանել՝ զչարն 'ի բարի դարձուցանել։

ՃԼԵ Էշուն բնութիւն և սահմանն է. որ 'ի դժուարքն տեղ ընկեալ կամ շաղախուրի. այլ այն տեղովն չէ գնալ՝ 'ի մէջ կենդանեաց և անասնոցն քան զէշն յիմար ոչ կայ. և արագն 'ի

շուն

շուն յիմար առնէ. և մարդ մարդոյ առնէ քան զէշ յիմարես։ Ցուցանէ առակս։ Մարդն որ փորձեալ ես մէկ հետու նաւ այն է զոր տեսեալ ես. և մարդն խելքն իւր քանենն հարկաւոր պիտոյկենոյ. և զայն քանն որ փորձեալ է մէկ հետ նա այլ անձն ոչ առնու. և թէ առնու նա քան զէշն յիմար է՝ և այլ ան գետ է։

Էր այր մի՝ և ունէր կին միանգամ. Ճլզ
որմի լռման յիմաստնոց՝ թէ աղէկութին արա՝ 'ի ծովն ձգէ՝ և վաստնի մինար. և այլն սովորութին և սահմանք արար խուրն. որ ամէն օր մէկ հաց տանէր և ձգէր 'ի ծովն. և մէկ ծովայլին գայր և առնոյր ըզ՝հացն՝ և տանէր թագաւորին. զայս աւուր միաւմ ասաց ծովայլնաց թագաւորն. թէ զայն մարդն բերէք՝ որ զհացն 'ի ծովն արկանէ. որ ես զիւր աղէկն առնեմ. և այն ծովայլինն զհացն տանէր թագաւո

գաւորին. եկն յայն տեղին որ ըղհացն 'ի ծովն ձգեր։ Եւ յորժամ եհարկ 'ի ծովն՝ ձայնեաց թէ մի գնար։ Աներ թագաւորն ասաց թէ յիս ըներեք զայն մարդն՝ որ զիւրն աղէկ առնեմ, և ես այն եմ որ ամէն օր զհացն թագաւորին տանիմ, որ ուտէ։ Եւ խրատեաց զմարդն, թէ ինչ որ տայ քեզ՝ մի առնուր. և ասա, մէկհեղ բեր որ լեզու իմ 'ի բերան քո հասուցանեմ։ Եւ անցոյց զքող յերեսս մարդոյն. և առեալ գնաց առ թագաւորն։ Եւ թագաւորն ասաց՝ ով մարդ՝ ուզէ զինչ կուզես՝ տամ քեզ. և նա ասաց՝ թէ բեր լեզուս 'ի բերան քո հասուցանեմ։ Եւ երբև հասոյց զլեզուն 'ի բերանն յայնժամ ուսաւ ամ̃ կենդանեաց լեզուս. գազանաց, և թռչնոց։ Եւ յորժամ ել 'ի ծովէն, և գնաց պառկեցաւ 'ի վիմին տակն։ Եւ եկեալ թռչուն մի նստաւ ի՛վ վիմին. և ասէր, թէ

այս

այս մարդս ոչ գիտէ՝ զինչ կայ թա
ղած ՚ի վիմին տակն։ Նոյն սատանայ նմա
ծովայնին թագաւորն. թէ բանգ
մարդոյ մի ասեր. թէ ասես չես տալ
բիր. և զոր լուաւ ՚ի թաքնոյն՝ ել և
եհան ՚ի վիմի տակէն. և տարաւ ՚ի
տուն իւր։ Նոյն կինն խոշտանկեաց
զայրն իւր, թէ այս ուստի է. և
նա երկնչէր ՚ի մեռանելոյ՝ և ոչ
ասէր։ Նոյն յորժամ կարի ստիպեաց
անզգամ կինն այն զայրն իւր թէ
ասա։ Յայնժամ մատաղ արար
մարդն, և հաղորդեցաւ. զի երբ
ասէր մեռանէր։ Յայն գիշերն խօ
րօզն երեքանգամ ծափ էզարկ՝
խօսեցաւ։ Նոյն շունն հաջեաց, և
ասաց. թէ ուրախութիւն ծափտաս՝
և խօսիս. վաղն պիտի մեր տէրն
մեռանի. և մեք անտէր մնամք։
Նա խօսօզն ասաց՝ թէ ես ինչ առ
նեմ թէ մեռանի՝ ես քառասուն
կին ունիմ, և իմ հուքմն պահէ
զամէ Նոյն շունն ասաց թէ խիստ ան
զգամ

ղջամ չար է՝ ասաց Խօրօզն՝ Թէ այդ
բանդ հեշտ է. երբ լուսանայ, Թող
երԹայ՚ի լերանն եւ կարէ զքառա
սուն կաղնի ջաղում։ Իսկ ասէ ցկինն
իւր՝ Թէ ասեմ զպատճառն. եւ կինն
յանձն էառ. եւ յորժամ զքառա
սուն կաղնի ջաղաց մանրեմ իկ̃ըքո՝
ասա զխանենաս զպատճառն. եւ յոր
ժամ կարի զօրուԹե էհար զկինն
մեկանգամ. ասաց կինն Թէ ինձ ոչ
պիտի պատճառն այն։ Իսկ այլն ա
սաց՝ խաղաղեաց՝ որ ուսուցանեմ.
քեզ. եւ կինն երդուամն էառ յանձն
Թէ այլ ոչ հարցանէ զպատճառն
Թէ ուսանի է։ Ցուցանէ զառակս։
Թէ շատ մարդ կայ՝ որ զխորհ
ուրդն կնոջն ասէ. նա կինն զայր՚ի
փլոյ համեմ լայ։ Իսկ պարտէ մար
դոյն որ զամ բարուԹ առնէ կնոջն.
զի մի մարմին են. բայց զխորհ
ուրդն ոչ յայտնէ այսպիսուոյն։

Այր մի, և ունէր կարի սիրուն սիրելի մի։ և գնաց այրն այն 'ի գինարբուսն 'ի մաձլիս. և սիրելին անդ ոչ էր։ Ու երբ և խորին գիշեր եղև. յիշեաց զսիրելին իւր՝ և գնաց առ սիրելին 'ի մէջլիսն. և սիրելին մեծարեաց զնա. և նստոյց առ ինքն. և անդ քառասուն մարդ կայր՝ և ամէնն գաւաթ ետուն. և սիրելին ոչ ետ՝ զի խմեալ գինով էր։ և խնայեաց 'ի նա։ Ու յորժամ անկաւ 'ի գինւոյն առեալ զնա 'ի շալակն՝ տարաւ 'ի տուն իւր։ Ու ասաց դու ովես որ տանիս զիս՝ և նա ասաց, ոչ ճանաչես զիս եղբայր, և յայնժամ գիտաց՝ որ սիրելին էր։ և ասաց թէ ամէնեքեան ինձ գաւաթ ետուն. և դու ոչ։ Տայր իմ ր̃ գլխոյն, և ծեծեաց զնա մինչև 'ի տուն. և սիրելին ոչ եթող զնա. մինչև պառկեցոյց զնա՝ և անկողնով ծածկեաց։ Ու երբ լուսացաւ. իմացաւ զեղեալն՝ և ամաչէր։ Ու ասաց կնոջն

զենէք զզուարակն՝ և բերէք զմեր սերբելին՝ և պատուեսցուք: Ցուցանէ առակս: Ասըգ մէկ հետ՝ կամ երկու՝ կամ երեք. զախորժելոյ Ճաշակելն վերցնէ. նա յետոյն խայր պիտակ լինի: Նոյն յորժամ գնաց սերբելին՝ թէ 'ի տունն մեծատան զմեր սերբելին, անկաւ յոտսն նր՝ և ասէ. ով եղբայր, մի մեղադրեր ինձ: Նոյն մեր սերբելին ասէ. ով եղբայր, համբերելով լինի՝ որ չարն 'ի բարի դառնայ. և լինի զուարակն պարարակ:

ՃԸ Նռնենին ասէր ընդ ձիթենին՝ թէ ես կարմիր նռան ունիմ. և աղէկ եմ քան զքեզ: և ձիթենին ասէր ընդ նռնենին. թէ ես պտղատու եմ՝ և ձէթ շնորհեմ լուսատու մարդկան. Ցուցանէ նռնենին զթագաւորն. և ձիթենին զքահանայն. քանզի թէպէտ և գեղեցիկ է թագաւորն. այլ ոչ ածէ 'ի քահանայն, քահանայն ածէ 'ի թագաւորն:

րոն ։ զի քահանայն հալածիչ է խաւարին՝ որ հալածէ զխաւարն 'ի հոգւոց մարդկան ։

Ձուկն յորժամ 'ի ջրոյն 'ի ՃԼԹ
դուրս ելանէ՝ նա մեռանի ։ Ցուցանէ ։ Թէ մարդն որ 'ի պատուիրանացն Ա.Յ 'ի դուրս ելանէ, նա մեռանի հոգւին ։ և յետ մահուն հոգւին և մարմնոյն տանջի ։

Ձուկն յորժամ 'ի կեռն գայ և ՃԽ
առնու ։ նա մեռանի իձեռն կարթին ։ Ցուցանէ ։ Յորժամ մարդն 'ի մեղքն երթայ և գործէ, նա մեռանի իձեռն սատանայի ։ որպ մեռանի ձուկն իձեռն կարթին ։

'Իմաստասէր ումն աղքատ ունէր ՃԽԱ
ծոյլ որդիս՝ և 'ի ժամ մահուն կոչեաց զորդիսն ։ և ասէ ։ Ով որդեակք ։ բազում գանձ կայ պահեալ 'ի հարցն իմոց յայգին մեր ։ իսկ

զարտաղէն ոչ ցուցանեմ ձեզ. այլ որ աշխատի, և խորագոյն փորէ, նա գտանէ զգանձն։ Նոյն յետ մահուան հօրն, սկսան որդիքն ջանալ մեծաւ աշխատութբ. և խորագոյն փորեցին. և ամէն մէկ իւրն ջանայր զի ինքն գտցէ զգանձն։ Նոյ սկսաւ այգեն աճիլ, և զօրանալ. և ետ բազում պտուղ. և եկից զնմ գանձիւ։ Ցուցանէ առակս։ Թէ մեծ բարի է աշխատանքն. և շատ օգուտ է՛ յայս կեանքս, և յայն։ Նոյն յոյլքն, ոչ ատ բարի ապրին. և ոչ անոր վայելեն, ոչ աւէ գիրն. յուլից, և ծուլից փախեալ է դուռն արքայութե։

Ճլոք

Մուկ յառաջակայց՝ թէ այր մի զգայլն բռնեալ էր. և զոտներն կապեալ և ի վերայ իշուն բարձեալ տանէր ՚ի տուն. և մարդիկք ՚ի դէմ դիպեալ ասեն, թէ այդ ինչ է որ իշոյդ ես բարձեալ։ Նա ասէ այլն. թէ կու

տաս

տանիմ ՚ի տուն՝ որ կթեն. և իմ տղայ
ոցն բերանն թանայ։ Յայնժամ
ասեն այրքն. ով տխմար, դա զամէն
աշխարհիս կթան է հաստուցեալ.
զայդ կթան կով տանիս։

ՃԽԳ

Ասի յառակաց՝ թէ գայլ մի ելա
նէր ի վր լերինն. եւ ետես ՚ի ստորոտ
լերինն գեհ մի ոչխարաց, և ասաց
խաղաղութի ընդ ձեզ. Իսկ
ծերագոյն խոյ մի յոչխարացն
ասէ ցընկերսն։ եղբարք թէպէտ
խաղաղութիւն աւետարանէն՝ ա-
պա դուք ամէն մէկ ձեզ ճար արա
րէք։

ՃԽԴ

Ասի յառակաց՝ թէ այր մի՝ զէշ
՚իւր կորուսեալ էր. եւ խնա
աղէտալի ՚ի շուրջ գայր, և խնդր
էր։ Իսկ տեսեալ գայլոյն ասէ՝
այր դու զինչ խնդրես։ Ասէ այրն
ով գայլ զիմ իշուկս կորուսեալ
եմ. և չէեմ գտանում։ Ասէ գայլն, ով

 այր

այր զքո էշն ես գտի։ Ո՞չ այլո՞
քեր զէշն՝ որ տամ զքո գտանելեն։
Ո՞չ զայլն, ով այրդու՝ զքո էշն 'ի
չամուսն էր անկեր. և ես երբէք
որ 'ի հեռու եմ դատել. և ապա
կարացի 'ի դուրս քարշել։ Եւ 'ի
վարձէն առեալն զէշն կերիր։ գիտե՞ս
որ աղքատ մարդ էի. և ինձ վարձ
չկարէիր տալ։

Ճիւղ

Ոմն յառակաց։ Թէ այրի ոմն ու-
նէր տասն այծս։ և ունէր որ
դեղակ մի. և որդին այն յամէն օր տա-
նէր արածէր զայծերն։ Եւ մայրն
յամէն օր շերեփ մի ջուր ընդր 'ի
կաթն. և 'ի խաղի տայր։ և ասէ որդին
ցմայրն իւր. Թէ էր առնես զայդ-
պիսադ, որ զջուրն 'ի կաթն
խառնես. և 'ի խաղի տաս։ Ո՞չ մայրն
որդի մեր կաթնս քեզ է՝ այնոր
համար առնեմ թէ քեզ մի աւելի
լինի մեր կաթն. որ մեզ ձմեռնան
թագան լինի։ Ասէ յառաջ մեռանի
մինչ

մինչ դեռ արածէր մանուկն զայծ-
եան։ փոքր մի ամպ ծնաւ յերկինքն,
եւ եկն անձրեւ. եւ հեղեղ՝ եւ տարեալ
զայծեան ելից 'ի գետն. Իսկ մա-
նուկն եկն յարեւու առ մայրն դա-
տարկութբ. եւ միայն փայտն 'ի
ձեռինն։ Ասէ մայրն, որդի ուր են
այծքն. եւ զի՞արդ յարեւու եկիր
այսօր։ Ասէ որդին, մայրիկ իմ.
այն չերեփ ջուրն, զոր 'ի կաթն
խառնէիր, եւ 'ի խապ տայիր. նա
ժողովեցաւ, եւ հեղեղ դարձաւ.
եւ եկեալ զմեր այծերն տարաւ 'ի
գետն ելից։ Յուցանէ առակս։ Թէ
Ա.Յ դատաստանն արդար է. որ
թէ պէտ զկատարեալ հատուցումն
զրկողացն 'ի հանդերձեալն պիտի
առնէ, նա զչաշնին 'ի յայս կեանքս
կու հատուցանէ։ Որ տեսեալ
մարդկան հաւատան՝ թէ գոյ հա-
տուցումն 'ի հանդերձեալ դատաս-
տանին՝ եւ առցէ իւրաքանչիւր ոք
ըստ գործոց իւրոց։

Ճիգ Մի յառաջակաց թէ 'ի բաղդատա
քաղաքն՝ հիւս մի ճարտար որ
ունէստիւ. երեք ամ աշխատեալ.
և 'ի յամբրանի կողէն սեղան մի
յերեար ձգեաց զանազան յորի
նուածովք՝ որ ոչ էր տեսեալ ան
մար գոյ այնպիսի ինչ։ Եւ տարեալ
թագաւորին քաղաքին այնորիկ։ կար
ծէր թէ քաղաք՝ կամ գիւղ՝ կամ
այլ ինչ պարգեւ տացէ նմա։ Իսկ
նա տեսեալ զարմացաւ. և ուրա
խացեալ ետ նմա հազար սպիտակ՝
և նա առեալ զսպիտակն. և ելեալ
արտաքոյ դրանն նստաւ տրտում։
Եւ կամէր կյեռ առ թագաւորն
յուղարկել. և մինչ դեռ տրտում
նստեալ էր 'ի դրանն. եկն այր
մի, և ունէր 'ի ձեռին իւրում տա
լայով մի փարդ. և տեսեալ զհիւսն
տրտում։ Եւ հարց, թէ այր դու՝
ընդէր ես տրտում, և զինչ պատ
ճառն քո։ Յայն ժամ ասաց. թէ
երեք տարի է՝ որ 'ի յամբրանի
կողէն

կանէն չարչարանօք զսեղանս մի չի նեցի, որ 'ի Հաղար Հիւսէն մէկն չկարէ չինել այնպէս. եւեւրի Թագաւորին՝ Թէ ինձ գիւղ կամ քաղաք մի տայ. նա զայս Հազար դըրամն եմ. կուզեմ որ յետուղարկեմ։ Եւ այլն որ զալըայրոմն վարդ ունէր. ասէ ցհիւսն՝ դու ըղորգ ես. այս Թագաւորս զփէշաքարի Հարկիսն չգիտէ։ Ես այլ փէշաքար եմ. եւ այսչափ տարի է յայս դուռնս կու գամ, նա ինձ ինքմի չէ տուեալ։ Եւ ասէ Հիւսն ցվարդապետին՝ դու ինչ արուեստ գիտես. եւ նա ասէ՝ Թէ զայս սաղայս ես կու զուգեմ։ Իսկ Հիւսանն Հանեալ զուրագն 'ի գօ տւոյն՝ եղիկ ը մող դիՀաց մուրգս ացն սալաղուգին, սրբեաց մինչեւ 'ի վայր ոտից մաքրեալ։ Եւ նորա մնեալ առ Թագաւորն այնպէս խախք դինմք՝ տարաւ զվարդն։ Եւ Թագաւորն, ով այր դու, ըն դէր այդպէս խայտառակ երեսօք

եկեալ

եկեղեցւոյն եա ատ խաւ։ Իսկ նա ասէ, ով Թա-
գաւոր՝ այր մի 'ի դրանս տեսի տրտ-
ում նստեալ։ եւ հարցի՝ թէ վասն էր
ես տրտում։ նա ասաց՝ թէ երեք
տարի է՝ որ աշխատանօք 'ի յամե-
րաւոր կողմէն սեղան մի շինեցի, եւ բա-
րի Թագաւորին՝ թէ ինձ դիւղ կամ
քաղաք տայ. նա զայս հազար ոսկի
տակս ետ. այնոր համար եմ վիճ-
աւոր. եւ կուզեմ որ յետ ուղարկեմ։
Իսկ ասացի՝ թէ ես այլ փեշքաշ
եմ Թագաւորին. եւ Թագաւորն ոչ
ինչ փեշքաշարի հարկեբ չգիտէ.
Իսկ է հարց՝ թէ զինչ փեշքաշ գիտես
ասացի թէ սալա եւ քթոց կու զա-
դեմ, նա զուրադն քաշեաց 'ի դօ-
տոյն. զմէկ դեհի մորուսն տայպես
'ի վայր էհատ։ Իսկ առ ժամայն
կոչեաց զհեռանն, եւ ասէ. Ի՞նդ
արև դու ասարբեր ուրագով զայս
մարդոյ մորուսն. եւ նա ասէ այո. եւ
ասէ Թագաւորն՝ թէ երդումն 'ի
գլխոյս իմ, որ զմեսա դեհի մօրուս-
ացն

տացն այլ ածցես նոյնպէս ուրադութ
որ ես տեսանեմ: Կուեղեալ հիւ
սանն զուրադն իմր միւս դեհի եր
եսացն է ած, սրբեաց նոյնպէս:
Ասէ Թագաւորն, թէ նստեալ գրե
ցէք զգիւղն յորում ինքն կայ ինքե
անն մուլք՝ յազգաց յազգս: այնպէս
արարեալ է առ զգիրն, և դարձաւ
'ի տունն իւր: Յուցանէ առակս:
Ոչէ ոչ աստեղք զարեգականն
գեղեցկութի փառաւոր ցուցան
են. այսպէս և փանաքի արուեստք
զապականութի մեծամեծ արու
եստացն յայտնի առնեն զարու
եստս իւրեանց:

Ասի յառաւկաց՝ թէ այծ մի ի վերայ
բարձր պատին կայր նստած: և
գայլ մի եկն նստաւ յատակս պա
տին: Հայեցեալ ընդ նա այծն ասէ՝
սիրտս կուզէ որ իջնում 'ի վայր.
և եղջերովս զայն գայլին փորն
պատառեմ, Յայնժամ ասէ գայլն,
երա

ձխէ

Երանի էր իմ աչացս՝ որ տեսանէի Թէ այծն գայր եղջերուն, զիմ փորն պատառէր: Ցուցանէ առակս: Թէ անիմաստ մարդն տեսանէ զինքն, կարծէ յաղթօղ գոլ մեծամեծաց՝ յաղթեալ ՚ի ձեռս նց անկանի, յայնժամ երևի տկարութին նորա:

Ճխը Սաւ յառակացս՝ Թէ կէն մարգոյն. երեք երեսի ջուր կայ. մէկ կուսութե քօղն՝ որ յառաջ քան զամուսնանալն ՚ի մօրէն ունի, և ՚ի ժամանակ ամուսնութենն քակի. զի յետ այնորիկ, ոչ ասի աղջիկ որ է կուսան, որ է հասեալ: Երկու երեսի ջուր կնոջն, որ մինչ դեռ զաւակ չէ ծնեալ. և յորժամ ծնանի զառաջին զաւակն՝ լուծանի կապ ծննդականութե. և արձակեալ յառաջ բերէ զմանուկն. որ ով յայտնի հրապարակաւ ՚ի լուր ամենեցուն, Թէ այս անուն նորա

հարսն

հարման զաւակի ծնաւ։ Եւ նա այ-
նուհետեւ առանց ամօթոյ առեալ
զմանուկն 'ի գիրկ. և ելեալ նստի
'ի հրապարակս, և բացեալ զծիրան,
և զստինսն ջամբէ մանկանն, և ոչ
ամաչէր։ Արդէք երեսի ջուր է կնոջն,
քանի է առաջին մարդոյն իձեռն
պատկերն կապեալ. և յորժամ հան
դրախտի, զի ելցէ յառաջին յառնէն.
և լինի առն այլում. յայնժամ երբէք
կերպ երեսի ջուրն՝ որ է ամօթն
բարձաւ յայնպիսի կնոջէն։ Եւ
յայնմ հետէ, զի այլ ոչ ունի
երեսի ջուր ոչ ամաչէ յումեքէ.
այլ զորինչ կամի, և կարէ՝ անար-
գելաբար գործէ. վ̃ն որոյ 'ի շունն
կայ արգելք, կամ ամօթ՝ և յայն-
պիսի կինն ոչ։ Յուցանէ առակս։
Թէ բանականութե̃ արգելք 'ի մե-
ղաց՝ ամօթն և երկիւղն է. ըստ այնմ,
Թէ Երկիւղիւ Տ̃ն խորշի ա̃մ ոք։

ՃԽԹ Ասի յառաջակայ. թէ այր մի յամէն տարի հարիւր մոթ հաց վաստակէր, և այնու զտուն իւր կառավարէր: Եւ 'ի միում տարւոջ 'ի հարիւրէն քսան պակաս հաց եղև: Նա անդադար հոգայր և կոծէր զինքն. թէ այս չափ հացով 'ի նորին զիարդ կարեմք եղանել: Իսկ Ած յանդիմանել կամեցաւ զնա: առաքեաց զհրեշտակ իւր. և ասաց նմա: Թէ արի, երկու մոթ հաց բարձիր. և տար կնոջ մի այրւոյ որ ունի դուստր մի միամօր: Եւ նա բարձեալ գրաստուն տարաւ առ այրի կինն՝ թէ զհացս զայս Ած առաքեաց քեզ: Եւ ասէ պառաւ կինն ցդուստր իւր. արի, որդեակ՝ առ զհացն զոր Տր առաքեաց մեզ: Իսկ աղջիկն ասէ ցմայրն՝ Ճաշոյ հաց կերեալեմք. և երկու բլիթ այլ կայ 'ի սապատն որ երիկունն ուտեմք. և վաղուեան Տրն և պատրաստողն Ած է: և ասացին մայրն և դուստրն ցայրն՝

ցայրն՝ որ զՀայնէր ըներըեալ. Թէ ո՞ր
դէ, սար զՀացդ քաղլաւմեմեալ
քարոզ՝ որ զաւաւրս կերակուրն չու-
նի այդ աւելորդ է մեզ։ և այրն զար-
մացաւ ընդ մեծ առՀաւատութեն
կանանցն այնոցիկ։ Ինքն յամօթ-
եղև՝ որ զութսուն մոթ Հացն ու-
նէր. Հոգայր, և ցաւէր, թէ 'ի նորն
զիա՞րդ կարեմք եղանել։ Յուսա-
նէ սուտակս։ Եւ որք բազում ու-
նին, և միշտ Հոգան. թէ զիա՞րդ
պիտի սպրիմք. յանդ իմանեն յայն-
ցայնէ, որք զաւաւր կերակուրն
մուրանալով գտանեն. և միշտ
գոՀանան զԱՅ, և ոչ յուսաՀա-
տին։

Մի յառակաց՝ թէ աղքատ էրէց ԽԾ
մի գնաց մօտ մսագործն, թէ
ինձ սակաւ մի միս տուր՝ որ իմ տղայ-
ոցն տանիմ, որ եփեմ և ուտեն։
Իսկ մսագործն ընդ կատակս Հա-
մարեալ, ետ նմա լերար մի միս. և
ասաց

ասաց թէ իմ հօրն պատարագ արա։ Եւ երիցուն ընդ արդարս համարեալ եհարց զնա. թէ քո հօր անուանն ինչ է, և մնացորդն ասաց՝ թէ իմ հօր անուանն մկսար է՝ զոր ումանք սատուրի կոչ ասեն։ և երթեալ երիցուն 'ի տուն իւր, և տարաւ զմիտս տղայոցն. և գնացեալ չինեաց զպատարագն. և յիշեաց զմկսարն յանուանէ 'ի պատարագն։ Եւ 'ի յազդմանէն Այ մնացորդի կոչն արմատացաւ՝ և ամ աւատաղն խանութին պատառեալ բարձրացաւ։ Իսկ խանութապանն զարհուրեալ գնաց անկաւ յոտս քահանային. թէ զով յիշեցեր 'ի պատարագն։ և նա ասէ, զմկսար անուանն զոր դու ասացեր. թէ իմ հօր անուանն մկսար է։ Իսկ նորա զայս տեսեալ աղաչեաց կրկին պատարագել և իսկապէս զհայրն իւր յիշել։ Յուցանէ առակս։ Ուէ մի խաբէիք զի զօրութիւն Այ ոչ սը

համարհի. և ոչ տեսանելոյ այլ յանմի զօրութեր և պղծեցելագործ. ԵՐԾ:

ՃԾա

Սու յառաւելոյն՝ թէ արք երկու ընկերացեալք միմեանց. և աղքատացեալք ի շուրջ գայլին եկերերի. և զայն ստացեալ գործևարեանց. և յաւուր միում եկին ի քաղաք մի. և կամէին մտանել ի նայ: Նա եկեալ ի միոյ դրունն տեսանէր, զի գլուխ մարդոյ կախեալ կայր ընդ դրունն ի վայր. և ոչ կամեցան մտանել: Ասացին թէ գնասցուք ընդ միւս դրունն մտանիցեմք, որ գլուխ չէ կախած. և այնպէս զնամ դրունս քաղաքին ի շուրջ եկեալ ոչ գտին զդրունն՝ որ ոչ կայր մարդոյ գլուխ կախած. և նաչարեալ մտին ընդ միոյ դրունն ի ներս քաղաքին: Նա հարցեալ ընդ դռնապանին թէ ինչ պատճառ է, որ ձեր քաղաքիս յամէն դրունս մարդոյ գլուխ է կախած. և

և նոքա ասեն՝ թէ այդ գլխնիդ՝ ա-
մենեն օտար և ղարիպ մարդկաց է։
Եւ մինչ դեռ նոքա զպատճառն
հարցանէին. է հաս հրաւիրակ՝ ի թա
գաւորէն որք զղարիպ մարդիկսն
կոչէին. զայն երկու մարդն այլ տա
րան թէ թագաւորն կու կոչէ։ Եւ
յորժամ գնացին, թագաւորն մեծ
արեաց զնս̃, և եդ առաջի նց̃ սեղան
ամենայն լից. և պատուեաց զնս̃ ան
ուշահամ գինւով։ Եւ եղև կարիս
միոյն՝ ի նոցանէ՝ և ել արտաքս վասն
կարեաց։ Յայնժամ ասէ թագա-
ւորն ցայն որ՝ ի տանն էր մօտ յինքն՝
թէ ափսոս չէ որ քոպիսի հարկև որ
մարդն հետ այն պիսի անբախտ մար
դոյն շրջի, և զքո լաւ անունդ վն̃
դորա վատ անուն առնել։ Յայն
ժամ ասէ այրն, ոչ այդպէս է ով
քաջ թագաւոր, այլ այն ընկերն
իմ այնպիսի թագաւորի որդի է՝ որ
ձեզ վայելէ նորա հօր փառքն և
թագաւորութիւնն. և վն̃ Ի.Ժ̃ սիրոյն
այն

այն ամենին թարկն տուեալ է. և աղքատի կերպ 'ի շուրջ կու գայ. և առժամայն եկն 'ի տուն այրն, որ 'ի դուրս էր։ Նա ժամէն կացին, եւ և մուտն 'ի դուրս 'ի պատճառս կարեաց։ Նա դարձեալ ասէ թագաւորն ցայն որ 'ի մօտն էր, թէ կու թուի ինձ որ հարկևոր մարդոյ որդի ես' և թագաւորի զարմէ ես. ինչ պատճառ է' որ այդ չափի մարդդ հետ քեզ 'ի շուրջ գայ. և զքո հարկևոր անուննդ ասեր է։ Իսկ նա ասէ ցթագաւորն. գիտես, զի թէ թագաւորի որդի եմ, և թէ ոչ խամնի. և կամ զինչ և եցէ մարդոյ. իմ հօր տունն դորա հօր թափուն է չէն կացեր։ և յԱ.Ծ 'ի վայր, մեզ երախտաւոր դոցա ազգն է։ Իսկ թագաւորն առժամայն ետ նոցա երկոցունցն մէկ ձի սարօքն հեծնելոյ. և մէկ քօթալ' և մէկ ծառայ. և շատ արծաթ, և ոսկի. և ոչ սպան զնա, այլ խաղաղութ(եամ)բ ուղևորեաց, որք

գնացին զճանապարհն խուրեանց ։
Այլ եւ հարցին ցԹադէոսն ,
Թէ ընդէ՞ր զայլ ղարիպսն տապանա-
նէիր՝ ասէ. վն զի այլ ղարիպ մարդ-
կանայ՝ որ միմեանց լաւ էին աս-
ցեալ. վն այն տապանանէ ի զնա. եւ մեք
որ միմեանց լաւ ասացին խալաթեցի.
եւ հարկեոր ուղղոյ դրի։ Ցուցանէ
տուակս. թէ որք զընկերս խուրեանց
առաջի օտարաց չարաբանեն .
ինքեանք ընդ նմին պարսաւին , եւ
'ի պատուո՞յ. եւ 'ի գլխոյն եւս ելանեն։
Ասա այնմ, Թէ որ արհամարհէ
զիւրեօք՝ արհամարհի եւ ինքն 'ի
նմանէ . եւ որ զընկերն առաջի
օտարաց բարբեբանէ. ինքն զտանէ
զշահն եւ զօգտութն, և տայ ըն-
կերին ։

ՃԾԲ Առէ յառակաց՝ Թէ այր մի խիստ
պարտականէր, եւ ոչ ինչ ճարչա-
նէր ազատելոյ՝ եւ խիստ հոգայր,
եւ նեղիւր 'ի պարտատերացն. եւ յա-
ւուր

ուր միումանէ մեռնի 'ի պարտաւո-
րացն ցնա, եւ քեզ խրատ մի տամ,
որ յամենեցուն պարտուցն ազա-
տիս. ապա զիմ պարտքն վճարէ. ասէ
ցնա պարտականն, թէ թող Ի՞նչ
մինչ յերեկն, որ զքոյն վճարեմ՝ լուծ
ճարիք ասա՝ որ զայլոց պարտսն
վճարեմ. ասէ խրատատուն, թէ
մինչ որ դայ 'ի քեն պարտքն ուզէ,
դու տաս թէ խամ, եւ այլ ոչինչ
մի ասեր: Յայսժամ պիտի առնուն
զքեզ դատաւորի մօտն տանին.
դու առաջի դատաւորին այլ ոչ
ինչ մի ասեր՝ բայց միայն ասա թէ
խամ: Նոյն դատաւորն պիտի ասէ,
թէ այդ մարդդ խենթ է եւ յիմար՝ յում
մի կուզէք զպարտսն, թողէք՝ որ
գնայ յիւր բանն. եւ այնպէս պարտա-
կանն ազատեցաւ 'ի պարտուցն: Նոյն
եկեալ խրատատու պարտատէրն՝
ասէ ցպարտականն. այժմ որ ազա-
տեցար իմ խրատովն. բեր զիմ պար-
տքն տուր՝ նա նմանապէս եւ նմա

 ասաց

ասաց խամ։ Իսկ նր առեալ զնա գը
նաց առ դատաւոր քաղաքին. և
սկսաւ դատաւորն հարցանել զնա՝
թէ այդ մարդ աւէ. թէ յիսուն
կոտոր լուացած հաճաղ պարտի
ինձ տալ։ Ո ինչ ասես, պարտիս թէ
ոչ՝ և նա սկսաւ ըստ առաջնոյ պա
տասխանւոյն և ասաց՝ թէ խամ։
Յայնժամ աւէ պարտատէրն ցնա՝
թէ լուացած չկայ թող խամ լինի
ընդ քո բանիդ. և այնպիսի ճար
տարութբ էառ ՚ի նմանէ զպար
տսն։ Յուցանէ։ Թէ անիրաւ
ութին առնելն ոչ միայն ՚ի հանդեր
ձեալ դատաստանին պիտի խայ
տառակի. և ուրացութին իւրեայ
հոգւոյն պարտք մնայ. և ամօթն
զոր մարդկան առաջի կրէ։

ձծգ Ասի յառակաց՝ թէ երկու այրք մի
մեանց յայժ բարեկամք գտա
ցեալ ՚ի ճանապարհորդութի. և
միոյն զենեալ ՚ի վաճառն. և միւսն
շահեալ

շահեալ փարթամ, դարձան և գայ
ին 'ի տունս իւրեանց՝ և եկեալ մօ
տացան 'ի քաղաքն, ասէ աղքատ
ընկերն ցհարուստն թէ եղբայր.
շատ բարութիւնս. և սէր դիտեմ
'ի քէն, նա ամենեցուն գլուխն
այս է, զոր խնդրեմ 'ի քէն, և 'ի
վերէ քան զամենն. պիտոյր՝ որ ինձ
եղբայրութիւն առնես՝ հազար սպի
տակ փոխ տաս ինձ. որ այս տարի
զիմ տանն, և զիմ տղայոց պէտքն
լնում. և յայլ տարի յայս օրս զքո
դրամն վճարեմ. այնժամ հաշուեաց՝
թէ զիմ տղայսն 'ի գերութենէ
գնես քո հոգւոյդ համար։ Իսկ նր
լուեալ զայս պարզմտութիւն եա հա
զար դրամն խղճալով աղքատութե
նր. և եկեալ 'ի տեղւոջէն գնացին
'ի տունս իւրեանց։ Եւ իբրև լցաւ
տարէ գլուխն. երթեալ տուող դրա
մին առ պարտականն, և ասէ. տարի
մի բոլոր եղև, հիմայ զիմ դրամն
տուր՝ որ իմ տանն, և իմ տղայոցն
'ի

'ի պէտս անցուցանեմ: Իսկ նորա պատասխանի տուեալ ասէ. ես քեզ դրամ չպարտիմ, և յորժամ ըննադդատեաց՝ ասէ ցնա, եկ՝ որ երթամք 'ի դատաստան առ դատաւորն: Եւ յորժամ եկին, ասէ դատաւորն ցերկուսն, զդրամն առեալ ես թէ ոչ. և ցոմն թէ վկայ և գիր ունիս: Եւ նորա գիտաց թէ ոչ գիր կայ, և ոչ վկայ 'ի մէջն, ասէ ցայրն որ զդրամն էր տուեալ. թէ յայն տեղն ուր ետուր զդրամն 'ի դայ՝ մարդ կայր 'ի մօտն, գրաստ կայր, ձի կայր. ասէ տուօղ դրամին, թէ ոչինչ չկայր 'ի մօտ մեր՝ 'ի վեր Ա՛ծ էր, և 'ի վայր մեք երկուքս: Նա ողոքելով խնդրեաց, և ես խղճացի և ետու. այժմ ուրանայ: Ասէ դատաւորն, 'ի յայն տեղն՝ ծառ կայր՝ թուփ կայր՝ քար կայր. ինչ տեղ էր այն տեղն: Ասէ դրամի տէրն՝ ոչ ծառ կայր՝ և ոչ թուփ՝ լոկ քարատակ մի է.

նստայք անդ, Համարեցի նմառու-
յթեքն, ներելով եկայք նմանամտն 'ի
քաղաքն՝ դա յիւր տունն, և ես
յիմ տունն։ Նաև դատաւորն գդրա
մին տէրն՝ կարես զքարն զայն բե-
րել՝ կամ կոտրել 'ի յայն քարէն. և
նշանս բերել։ Իսկ նա 'ի դուրս վկա
զեալ 'ի դրամին կոնծոյն՝ Թէ գնամ
զայն քարն լծօք բերեմ կամ կոտ-
րեմ, և նշանս բերեմ. Իւ յորժամ
գնացեալ, ասէ դատաւորն ցմիւսն՝
որ 'ի մօտն մնաց՝ Թէ կարէ զնա շար-
ժել 'ի տեղեացն. կամ կարէ կոտ-
րել, և նշանս բերել. Նաև՝ որ ուրա-
ցայր զդրամն. Թէ զՀազար լուծք
լծէ՝ չկարէ զայն քարն շարժել
'ի տեղւոյն. և Թէ Հազար քար
գործ բերէ՝ չկարէ կոտրել կոտ-
րել՝ զի ապառաժ քար է։ Յայն
ժամ դարձուցեալ զայրն 'ի յետս,
որ գնայր. և ասէ ցուրացողն դրա-
մին, Թէ գնա, և տուր զիւր դրամ-
յնքն, զի դու եղեր վկայ՝ որ պար
տիս.

տես. և այնպէս յամօթեղեալ վճարեաց զպարտսն: Յուցանէ առակս, թէ դատաւորն այնպէս պարտէ լինել. որ 'ի դատաստան առնելն, բանին ելք գտանէ. որ զի րաւունսն Այ̃ չթողու: ըստ այնմ՝ որ ասէ սաղօմօն. որ հանճարեղն եցէ, զառաջնորդութի̃:

ՃԾԴ Ասի յառակաց՝ թէ միակեց մի սատանայի ուխտ եդ. որ տարի մի 'ի պահս կենայ. թէ զնա 'ի մեծութի̃ հասուցանէ. սատանայ յանձնէառ կատարել զխնդրուա̃ծս նր̃: յորժամ վճարեաց զպահսն շարժեաց զեպիսկոպոս քաղաքին. որ եդ զնա եկեղեցապան. և 'ի միւս տարւոջն շարժեաց՝ որ օրհնց̃ զնա աբեղայ. և 'ի միւս տարւոջն եղև մեռանիլ եպիսկոպոսին՝ շարժեաց զթագ̃րն, և զքաղաքացիսն. առնել իւրեանց եպիսկոպոս: Եւ յորժամ կամէր զգեստաւորել՝ զի ժամ

արաս

տրասցէ. եկն սատանայ՝ եւ ՚ի նա փո
քրիկ չորեքաղի մի, եւ ասէ. իմ ա-
մէն լաւէն փոխարէն. որ զքեզ յայդ
մեծագոյն աստիճանդ հասուցի,
զայս արա. առ զայդ փոքրիկ չորեք
աղիդ ՚ի ծոցդ դիր. եւ զզգեստդ
իմ՛ր հագիր: Նոյնժամ ՚ի բեմն
ելանես. նա մէկ մատամբդ իմերայ
մէկ լարին զարկ. եւ այնպէս արա
րեալ՝ պատարեալ եպիսկոպոսին. յան
կարծակի հազարք հազարաց, եւ
բիւրք բիւրոց տատանաղի, եւ թմբկի,
եւ սուռնայի, եւ չանկի, եւ չորեք աղւոյ
ձայն հնչեաց՝ ՚ի մէջ եկեղեցւոյն:
Օ արհուրեցան Թագաւորն եւ ժո
ղովուրդն՝ եւ ոչ զոք տեսանէին հար
կանօղ նուագարանացն: Հրաման
եաց Թագաւորն բռնել զդուռն ե-
կեղեցւոյն՝ եւ զնուագարանչիւրոք մեր
կացուցանել եւ փնդռել. եւ այն
պէս արարեալ ոչ զոք գտին պատ
ճառ: Նու մնաց Թագաւորն եւ եպիս
կոպոսն միայն. Թագն եւ մերկա
ցաւ.

ցաւ. և ո՛չ զատուածային իւնչ: Եւ յոր
ժամ մերկացուցին զեպիսկոպոսն.
զատին՝ ի ծոցն զչորեքտասնեն այն: Նաև
'ի չարչարանս առեալ խոստովանե
եղև զուրացութիւն, և զդաշինս զոր
եդեալէր ընդ սատանայի: Զայն
ժամ կապեցին զնա 'ի յագի ամե
նի ձիոյ՝ և թողին 'ի դաշտի. մանե
րամասնաբար կոտորեալ եղև մար
մին նորա. Եւ այնպէս աւանդեաց
զդառնացեալ հոգին 'ի ձեռն սա
տանայի. Ցուցանէ առակս: Թէ
ովքք սատանայի բարեկամն, և ուխ
տին հաւատոյ՝ բաժանին նոքա վերջին
այնպէս լինելոց է:

ՃԾԸ Ասի յառակաց՝ թէ կայ կենդանի
մի՝ որ լուսանայ զորովայնն. և եր
թայ նմջէ 'ի ծերութս վիճաց մինչև
'ի մուտ գարնանայնոյն ժամանակաց.
և թէ սակաւ կերակուր մնայ նեխի
և սպանանէ զինքն: Ցուցանէ ա-
ռակս: Թէ մարդ որ թէ սակաւ

մեղք

մեղք մնայ առ քեզ առանց խոստովանութեան, և ապաշխարութեան. և ընդ քեզ իջանէ ’ի գերեզմանս նա յորս վերջինն ’ի հուրն առաքէ զքեզ՝ և տանջէ:

Եւս յառակաց՝ թէ ժողովեցան թռչունքն. և ընտրեցին, և եդին զարտուտն. և ածին իւրեանց թագաւոր՝ զի չէ գիշակեր. և է արթուն և սաղմոսասաց: Եւ սկսան ’ի գնալ. և գան ’ի գեղջ միոյ սահմանն՝ և մանկունքն եղեւալէին որոյ գայթս մն ձագուց. և արտաուան յանոց կացեալ. և էառ ղհատ ցորենոյն. և բախեան անկաւ ’ի պարանոցն, և անշնչացաւ: Եւ եկեալ զօրքն՝ հանին զբախան, և ասեն. ով բարի թագաւոր իմաստուն և սաղմոսասաց, զի՞նչ է այս. որ պատահեցաւ քեզ: Եւ նա ասէ, գիտացէք, զի ագահութիւն աւարաւ զխելք իմ, քանզի խորհեցայ ծածկաբար ձծղ

կաւար ունել զցորեանն վն սով
ու զի մի անցցէ ոք 'ի զօրացն: Յու
ցանէ առակս: Թէ բազում ոք կար
գաւորք և առաջնորդք կորնչին
վն ագահութն, և արծաթսիրութ.
և այնու զայթագղեցուցանեն ըզ
միտս ախմարաց՝ և լինին ողորմելիք:

ճծէ Ասի յառակս՝ թէ այր մի գնաց
առ դատաւոր քաղաքին. և
խոստացաւ թէ քեզ բղուղ մի իւղ
տամ. վաղնիւն յորժամ ես, և ոսկին
իմ առ քեզ զամփ. զի ես իրաւ արա 'ի
դատաստանին: Եւ 'ի միւս աւուրն
յորժամ եկին 'ի դատաստան, դա
տաւորն զիւղոյն տուօղն իրաւ ար
ար: և գրեաց զգիր հաստատուն: և
գնաց այրն, որ զիւղն խոստացաւ,
ելից զբղուղ մի յարդով մինչ և 'ի
ձիւսն, և իվր յարդին երկու և երեք
շերեփ իւղ եդ, և զբերան բղղին
սերեկեաց. և եբեր առ դատաւորն,
և գնաց: Եւ յետ սակաւ աւուրց
աստ

ասէ դատաւորն ցատպատաւորն իւր. թէ սիրտս իւղով բրինձ կուզէ՝ բեր զայն մարդոյ բերած իւղն. և բրինձ եփէ: Իսկ նա վառեաւ կըրակ. և եդ զթաւայն ի վր̄ կրակին. եբեր զիւղնյառաջ՝ եբաց և էզարկ զդգալն 'ի բղուղն. նա յարդն 'ի դուրս վազեաց: Իսկ նա աղաղակեաց թէ զբղուղն իւղով բերին, նա յարդ է դարձեալ. Յայնժամ իմացաւ դատաւորն: և ասաց թէ այն մարդն զիս խաբեաց. ես հետ նր̄ հանեմ: Եւ յաւուր միում այն մարդն դատաւորին դռնովն անցանէր. և տեսեալ դատաւորին զայրն զայն՝ ասէ. ով այր դու, զքո դատաստանին գիրն, զոր այն օրն ետու պակաս կայ 'ի ներս՝ բեր լնում խեղճ ես. որ յետոյ այլ քո դաւըն կերն չգայ զքեզ 'ի դատաստան քարշէ՝ և զքեզ սատէ: Ասէ այրն, ով դատաւոր՝ թէ պակաս կայ՝՝ ի բղուղն է, թէ չէ յիմ գիրն պակաս չկայ.

և

և այնպէս յամօթ եղև կաշառօք դատաստանին նորա։ Ցուցանէ առակս՝ թէ ով որ կաշառօք դատաստան առնէ, կամ յայս կեանքս պիտի խայտառակի. կամ ՚ի հանդերձեալն։

ճծը Ասի յառակաց՝ թէ թագաւոր մի կամեցաւ աշտարակ շինել. և քանի ցերեկն շինէին՝ գիշերն ՚ի վայր գայր։ Նա ժողովեաց զգիտունս իւր էհարց զպատճառն. Նոքա ասեն թէ կամիս որ այլ չփլչի. դու ընտրէ տգէտ մարդ մի՝ որ քան զինքն տգէտ չլինի՝ և ի մէջ որմին դիր կենդանի. և խլեր ած՝ որ չէն մնայ։ Ասէ թագաւորն՝ զայդ բանի ընտրութիւն այլ դուք արարէք՝ թէ յինչ հարաքաթ կայ ՚ի տգէտ մարդն, և բերէք՝ որ տամ դնել ի մէջ որմին։ Իսկ նոցա նստեալ ՚ի մի ատեն ընտրել՝ թէ յինչ տեղ գտանեն տգէտ. և ոմն ասաց զձկնորսն

գուլ տգետ․ որ հետ մարդոյ չէ նր
առնուլն․ և տալն, այլ 'ի ջուրն․
և 'ի հետ ձկանց։ Իսկ ոմանք ասա
ցին, զի՞նչ պահակն՝ որ հետ իշուն
կենայ՝ եղիւր կեանքն 'ի մայրեն
և 'ի լերինն հետ գրաստուն
շրջի։ Ոմանք զծովավարն ասացին․
իսկ ոմանք զհովիւն, որ 'ի լերինս
զամառն և զձմեռն հետ ոչխա
րացն շրջի, 'ի գիւղ կամ 'ի քաղաք
ոչ մտանէ։ և հաւանեալ կամե
ցան բերել զհովիւն։ Յայնժամ
առէ միոյն 'ի նոցանէ․ թէ թագաւ
որիս մերոյ է հովիւ մի․ որ 'ի լեառն
է ծնեալ հետ ոչխարացն, և անդ է
սնեալ՝ և զիւր ժամանակն ո՛չ 'ի
գիւղ մտեալ՝ և ոչ 'ի քաղաք․ և յու
ղարկեցին տասն ձիաւոր՝ զի բեր
ցեն զայրն․ և նք̃ գնացեալ գտին
զհովիւն, զի կթէր զոչխարսն․ և
ողջունեալ ասեն՝ կոչէ զքեզ թա
գաւորն։ Նա հովիւն՝ ես զիմ ժա
մանակս ո՛չ 'ի քաղաք եմ գնացեալ՝

և ոչ 'ի գիւղ. զես զիարդ կոչ է: և
նոքա ասեն պատճառանօք՝ ոչ գի
տեմք: իսկ նորա պատուիրեալ զզօրա
կանան, և զգաւառն զենեալ, և պանիր
մածուցեալ ուրախացոյց զնոսա. և
երդմամբ հարցեալ զպատճառն
կոչելոյն: Իսկ նոցա ասացեալ թէ
այսպիսի պատճառաւ կոչէ զքեզ. զի
իմաստունք նորա ասացին. թէ մի
ազէտ 'ի մարդկանէ դնեն յորմն. որ
չէն մնայ: Յայնժամ ծիծաղեցաւ
հովիւն, և ասէ. յիմարքն և ազէտք
այնք իմաստունքն են. որք զայդ
ընտրութիւնն արարեալ: Դու բե
րեալ զոչխար մի ասէ. ես ցուցից
ձեզ զտգիտութիւն իմ: և ասէ, ոչ
խարս. այս երկուս գառունս ունի 'ի
փորն մինն էգ է, և միւսն որձ.
միոյն գլուխն սեաւ, և միոյն սպի
տակ՝ և զենեալ զոչխարն և հանեալ
զգառունսն 'ի փորոյն. և էր այնպէս
որպէս ասացն: Դու բերեալ ոչխար մի՝
ասէ, ոչխարս այս մէկ գառն ունի
'ի

՚ի փորն. անձն սեաւ և գլուխն սպի
տակ՝ և նիւքն որձ. և գենեալ տես
ին այնպէս: Եւ ասէ հովիւն, զայս
երկու բանն գեհս որ կայ ձեր առա
ջի, զամենն գիտեմ, թէ որն է՝ որ
ծնանելոյ է. և որն է՝ որ ստերջ է, և
որն է, որ որձ ծնանի՝ և որն է որ էգ.
և որն սեաւ կամ սպիտակ, կամ որն
խայտախարի. ձեր գիտունքն կար
են գիտել զայս: Ասեն զօրականքն
ոչ ամենևին: Ասէ հովիւն արդ գի
տացիք՝ որ ես չեմ այն որդէտն, և
ցիմարն՝ զոր դուք խնդրէք. այլ
թէ կամիք՝ ես ցուցանեմ: Թող
թագաւորն զիւր անխա նայիպն
բանէ, թալանէ, և զինչ ունի
զամէն առնու. և իմէջ քաղաքին,
՚ի հրապարակին կախէ. և չարա
չար տանջէ՝ որ ամէն քաղաքացիքն
տեսանեն. և տանին՝ թաքուցա
նեն և ասեն, թէ սպանեցին. և ե
րեք օր ՚ի քաղաքն կանչեցնեն, թէ
զինչ մարդ որ գայ՝ զայն նայիպի

գործն 'ի յանձն առնու. նոյ
ապրանքն զամէն այն մարդոյն
տանք՝ որ 'ի նորա տեղն նստի:
Այն մարդն, որ զայն ամէն խաղ
'քութիւն տեսանէ, և լսէ՝ զոր
յայն նայիպին գլուխն անցուցին.
և յառաջ գայ թէ ես լինիմ թա
գաւորին նայիպ. այն մարդն
է յիմար, և ասէ. զայն բանե
ցէք՝ իմէջ որմին դրէք կենդանի,
որ այլ չի փլչիլ. և 'ի չէն մնայ:
Իսկ նոքա եկեալ պատմեցին թա
գաւորին. և թագաւորն արարեալ
այնպէս. եգիտ զայրմի որ մինչ
դեռ կանչեցնէին 'ի քաղաքին՝
թէ ով գայ զայն նայիպին զիշխա
նութիւն, և զգործն յանձն առնու,
նա զնո՛ր ապրանքն և զհայրենիքն
նմա տամք: Յայնժամ ջրմի. և
թօնի այրմի յառաջ վազեաց և ա_
սաց՝ թէ ես յանձն առնում զայն
նայիպութիւն. և հարցին ցնա՝ թէ
տեսեր ընդ այն նայիպին հետ ինչ

արար

արարին. Նա ասէ՝ այո տեսի. բայց ես այլ աղէկ առնեմ, որ զերդ զայն չ'լինիմ: Նունց առեալ փաղփաղակի տարեալ եդին կենդանի յորմն շինուածոյն. և հաստատուն եկաց շինուածն: Ցուցանէ առակս: Թէ ոք զընկերն տեսանէ 'ի գործ Թագաւորի, կամ մեծամեծաց ձեռն անկեալ՝ և այնու պատճառաւն 'ի յաղքատութենէ և 'ի տուգանս անկեալ. և ինքն յանդգնեալ 'ի նոյն գործն ձեռնարկանէ. նման նմին լինիցի. և 'ի կենաց նա զրկեսցի:

ՃԾԹ

Նսէ յառակաց՝ Թէ աքլորք երկու կռուէին 'ի մէջ փողոցին. և մէկն յաղթեաց ընկերին, և ձգեաց զնա. և հպարտացեալ, ել 'ի բարձր տանիս. և սկսաւ կարկաչել՝ և ձայնել բարձր, որ յաղթեաց ընկերին, և հպարտացաւ ինքն ընդ լուր անձին: Նւ ահա արծուի մի 'ի վերուստ էառ զինքն. և վերացաւ

 րացաւ

բացաւ յօդս երկնից։ Ցուցանէ առակս։ Թէ որ խնդայ 'ի կորուստ թշնամւոյն իւրոյ. և ուրախանայ հպարտութբ. թէ յաղթեցի ընկերին. գայ իսկ ը̃ն̃դ̃ նեղութին յանկարծակի, որ վայ տայ իւր անձինն՝ ո̃պ̃ ասէ դաւիթ. զուբն զոր փորեաց. և Տ̃ր̃ն ասէ՝ թէ որով չափով չափի։

ԽԿ Ասի յառակաց՝ թէ արդարն օթեր էր 'ի ծառ մի, և ի մէջ գիշերին սկսաւ փառաբանել զԱ̃ծ. և աղաղակէր անտանելի ձայնիւ. լուեալ աղուեսն. և գայ առ արդարն և ասէ ո̃ւք քահանայ, էջ 'ի ծառէդ 'ի վայր, զի այսօր տօն է մեծի ո̃ւք կարապետին. և փիլիսոփայ չունինք, որ կատարենք զտօնս։ Ասէ արդարն սակաւ մի համբերեա մինչև գայ քեռեին իմ, որ հանդիսիւ տօն առնեմք. և իբրև առաւօտ եղև, գայր շունն մի քերց յանկարծակի. և բռնեց զաղուեսն։ և նա այլ ընդ-այլ

այլ ձայնէր , և գոռայր ։ Ո՛վ է խօսօղն, վայ ինձ թէ այդպիսի զարշելի ձայնիւդ կամէիր կատարել զտօն մեծի Տր կարապետին ։ Ցուցանէ առակս ։ Այն է որ ջանայ նենգել ընկերին իւրոյ․ ինքն անկցի յորոգայթն որպ․ Տրն հրամայէ․ և սաղմոսն․ որ փորէ ։

Ասի յառակաց՝ թէ ժողովեցան երեսուն նապաստակք․ խորհուրդ արարին, և ասացին ։ թէ եկայք, երթամք ամէնքս միաբան անկանիմք 'ի ծովն․ որ ազատիմք 'ի յայս դառն կենացս․ զի կարի տըկար է ստեղծեր զմեզ ԱԾ․ թէ զազանքեն, թէ հաւքեն զմեզ ուտեն ։ լաւ է որ մեռանիմք քան այս կենօքս ապրիմք ։ Եւ 'ի գնալն իւրեանց տեսին շատ գորտունս․ և ձիչ քարձեալ գորտանցն փախեան, և անկան 'ի ջուրն, և թաքեան ։ և նապաստակքն գոհացան զԱԾ․ զի Ճկա

տկարք

տկարք տեսին քանզի ինքեանս
Յուցանէ առակս: Ասէ մի հայիր 'ի մարդն՝ որ բարձր է զքան զքեզ՝ և մխիթարեաց: և թէ մեղաւորես. մի հայիր 'ի կարի արդարն՝ և անյոյս լինիր. այլ հայեաց 'ի մեծ մարդիկ, և մխիթարիր. և յուսով դիմեա առ Ած, և փրկիս:

ՃԿԲ

Իսկ յառակաց՝ թէ 'ի տօնի զատկին եկին թռչունքն ամ̃, և խոստովանեցին ըստ օրինացն. եկին ընդ նոսա սակաւ մի և հողամաղք: խոստովանեցին քահանային՝ թէ չեմք մեղուցեալ. բայց զի որսացաք զմուկն, և զգորտ, և կերինք: Եւ նա մերժեաց զնոսա պիղծս կոչելով, և նոյ̃ երթեալ ատացան զանձս բազում, և մատուցին քահանային. և տարեալ այնու արդարացոյց զնոսա ասելով. ոչ գիտացէք խոստովանիլ՝ զի այն ձեզ թռչունքեն և հաղորդեաց զնոսա: Ագահ ե-

պիսկո

'պիսկոպոսացն, և քահանայից, աստեղս նշանակէ: զի զպատուէրս և զպայծառ մերժեն յեկեղեցւոյ, և դարձեալ ընդունելն կաշառօք:

Սոի յառաջակաց՝ Թէ բուն հրշետակ առաքելոցն արծունեն. և խնդրելոց զդուստր նոր հարսին: և ասէ դու առանցքեան քաղ Ճանապարհիկ նա և նա գիշերոյ. պատահեաց է մեզ խնամութե. և յանձն էառ տալ. և 'ի լինել հարսանեացն, 'ի տունն լոյս ոչ կարէր տեսանել փեսայն, և 'ի գիշերին հարսն. և ծառայք առ նէին զնա բազմէքն. և լուծան հարսանիքն: Յուցանէ առակս: Հարս հաւատացեալ մարդ զդուստր իւր տայ այլազգեաց խաւարեցելոյ 'ի լուսոյ: ՃԿԳ

Այր մի գնալով 'ի Ճանապարհի հանդիպեցաւ արանց՝ որք զձի պահեն կապեալ 'ի բուն վէմ մի, զի ՃԿԴ

շարժեսցեն զվէմն և առ ինքեանս.
քարշեսցեն. բայց յամենուանց կող-
մանց քարշէին. կամելով իւրաքան
չիւրոք առ ինքն քարշել՝ և իւրա
ցուցանել. Իսկ քարն ամենեւին ան
շարժելի մնայր՝ և անխախտ։ Ասէ
այրն, ով մարդիկ, եթէ կամիք
շարժել զդա՛ ի տեղւոջէ իւրմէ,
՚ի միոջէ կողմանէ քարշեցէք, զի
շարժեսցի. քանզի յամենէ կող
մանէ քարշելով զդա շարժել անհ
նարին է։ Բայց նոքա ոչ կամեցան
լսել նմա. այլ յամառեալ քարշէին
ըստ սովորութեան իւրեանց՝ վս որոյ
քարն մնայր անշարժ։ Յուցանէ։
Վէմն է ինքն Քս ըստ Դանիէլի
և Պօղոսի. իսկ քարշողքն առ ին
քեանս Քրիստոնեայք, զի իւրա
քանչիւրոք ազգ. քրիստոնէից կամի
հակառակութբ զՔս առ ինքն
քարշել՝ այսինքն իւրացուցանել՝
բայց Քս անշարժ մնայ՝ և ոչ առ
միոք գնայ։ քանզի Քս ոչ կամի

զհա

զհակառակութիւն և զընդդիմութիւն հաւատացելոց իւրոց. այլ զսէր և զմիաբանութիւն նոցին. որովք շարժին ՚ի Տէր առ նոսա:

Մ Ա Ր Դ:

Յանգ գրոցս:

Նախ յառաջաբանութիւն սակս աշխարհաց, ներ ում խօսի բանս յերկրաչափութէ, նա և յիշատակէ զանուանս արանցն, որք եղեն գտօղք երկրաց. նաև թէ որոյ հրամանաւ ՚ի խնդիր ելին: նաև զանուանս չափուց և կշռոց: այլ և զմասունս երկրի բաժանեալ յերիս: Նաև զորքանութիւն ծովուց բացատրէ. և զպարունակութիւն նոցունց սահմանէ հանդերձ պարագայիւք: և զանուանակոչութիւն նց բացորոշ է:

զԱռաջին մասն դնէ զԵւրօպիոյ սկսեալ 'ի սէպտայէ, և յաւարտէ Թրակիայիւ և Ելլադայիւ. Ներռում պարունակին աշխարհ.ք երկոտասանք: սկսանի յերեսն: 19.

զԵրկրորդ մասն սահմանէ զԱփրիկայ, սկսեալ 'ի նունոյ սեպտայէ՝ և ծայրաւորէ կարմրով ծովու և հարաւայնով ծովու. Նորում բաժանէ զաշխարհս եօթն. բայց զեօթներորդն 'ի յոլովս հատանէ: սկսանի յերեսն. 26:

զԵրրորդն զԱսիայ, սահմանէ յարևմտից ծովախառնորդիւն Պոնտոսի, իսկ հարաւոյ արևմտից ծայրիւ նունոյ կարմրոյ ծովու. և աւարտէ արևելականաւ հարաւայնով, և հիւսիսայնով Ովկիանոսիւ՝ և բաժանէ յաշխարհս. խբ: Գեղեցկապէս և մանրամասնաբար զաշխարհս Հայոց բացորոշելով: Բայց զաշխարհն Սարմացւոց յանուանէ և եթ յիշելով.

լով. նոյնպէս և զաշխարհն հնդ-
կաց. սկսանի յերեսն. 32:

Չորրորդ մղոնաչափութե զբա
ցակացութիւս նոցունց բացատրե
լով. ՚ի դուռսայ սկսանելով և
յամենեսան կողմունս ընթանալով
բացատրէ: սկսանի յերեսն. 65:

Անուանք գետոց սկսանին] յե
րեսն. 69:

Այլ եւ անուանք գետոց որ ՚ի
Ասիակէ արարեալ այլ յայլմէ: և
բղխմունք նոցունց, և ընթացք նո
ցունց. յերեսն. 70:

Անուանք քաղաքաց հնդկաց՝
վաճառք նոցունց: և փառաւորու
թիւք, ողբանութիւք, և հոյակապու
թիւք իւրեանց. յերեսն. 77: բայց
բանին շարադրութի ՚ի գանձկա
բար:

Երկրորդ Գիրքն է
ԱԳՈԻՆՍԱ ԳԻՐՔ:

Ագռաւու զպանիրն 'ի բերանն ունել. գլուխ. լզ:

Ագռաւու զձագս խրատելն. հը:

Աղէքսանդրու յամուրեք նորոյն գնալն դեսպան. ձզ:

Աղէքսանդրու պատահելն եզեր աշխարհի. ձը:

Աղէքսանդրու զնուաճն կորելն. ձթ:

Աղէքսանդրու զօրու նորոյ ձեռան պատահիլն. ճ:

Աղէքսանդրու մեռանիլն. ձէ:

Աղուէսու զատառն գտանուլն. լզ:

Աղուէսու և խեցգետնի եղբայր լինիլն. լթ:

Աղուէսու զուղտն մերձ 'ի մահ գտանելն. ճէ:

Աղուէսու զթուղթ գտանելն, և առ գայլն տանիլն. կզ:

Աղուէ

Աղուէսու զգայլ խաբելն. կէ։
Աղուէսու զպատանէր յորոգայթն գտանելն. կը։
Աղուէսու քաղցնելն, և 'ի մէջ հորոյն զջուր գտանելն. ճ
Աղուէսու գետաւարար լինելն. ճա։
Աղուէսու զպատառ գտանելն. ճբ։
Աղուէսու զգրաւ գտանելն. ճգ։
Աղուէսու զկաքաւ ընկերանելն. ճդ։
Աղուէսու զ չիտ ընկերանելն։ ճե
Աղուէսու արծուոյ եղբայրանալն. ճլգ։
Աղքատի գնալն 'ի գիւղմի. ծե։
Աղքատ իրիցու մօտ մտա գործ գնալն. ճծ։
Այծոյ 'ի բարձր պատնատիլն. ճլէ։
Այծի կնոջ զգող տղայ ունելն. լը։
Ալրւոյ զտաման այծ ունելն. ճլե։
Արանց երկուց ընկեր անալն. ճծա։
Առիւծու 'ի քարայր մտանելն. ճծէ։
Առիւծու հիւանդանալն և բժշկաց խնդիր առնելն. ճկէ։

Առիւ

Որ ունիծու զաղուէս ազատաւոր կալնուլն. Ժա:

Որ ունիծու տեսանելոյն զփափկութեան կենդանանալոյն. ՀԳ:

Որ ունիծու հիւանդանալոյն, և եւ ելցանս գալոյն. ՀԴ:

Որ ունիծու, գայլոյն, և աղուէսուն եղբայրանալոյն. ՁԵ:

Որ ունին՝ եղանելն ՚ի դժուար գալն ՚ի վեր. ՃԵ:

Որ ունին աղքատանալն ՚ի ղալաթեայ՝ և զարտ վաճառելն. ԺԳ:

Որ ունին ընկենուլն ՚ի գողութե. ԽԱ:

Որ ունին գերեզմանակոչի, և խաթունին. ԽԵ:

Որ ունին բազրկանի զքեռուհին տանելն. ԽԵ:

Որ ունին մեղ յեկեղ գնալն. ԽԹ:

Որ ունին մեղ առ թագաւորն մտանելն. ՁԱ:

Որ ունին մեծատուն գնալ խնամախօսս. ԾԳ:

Որ ունին գնացողի առ դատուորն. ՁԾԷ:

Որ ունին մրդասպանի փախուստն. ԾԹ:

Որոնք յիմարին, և ունողին զմիտ զե-
կան· Հ:

Որոնք հողագործին զականաւանդ լա-
րելին· ՂԹ:

Որոնք զլեզու հօրթուն հասա-
նելին· ՂԷ:

Որոնք աղքատի զմիտս խոտորակելին· ՂԿ:

Որոնք բարւոյ չարութեանց զատելին:
ՃԻԶ:

Որոնք ցանողի զձմերուկ· ՃԼԴ:

Որոնք ոչ զիւր ժամանակս 'ի մէջ բե-
րէր· ՃԼԵ:

Որոնք զգայլ ըմբռնելին և զոր-
ներն կապելին· ՃԽԶ:

Որոնք զէշ կորուսանելին· ՃԽԷ:

Որոնք հարիւր մոլթ հաց փախստա-
կելին· ՃԽԹ:

Որոնք 'ի հող փարանն զերբիս գանձգանս
գտանելին· ՃԾ:

Որոնք զհողագործ խորդա 'ի մի փայլը ա-
ծելին· ՃԺա:

Որոնք պարտականի և անձրևուկի· ՃԾԲ:

Պա

Պաղատանօքն ծոմայնոյ յորոյ բերանոյն հոտ անոյշ գայ. խէ։

Պայլոյ և առողջութեան եղբայրանալն. կէ։

Պայլոյ զէշ գտանելն, և խշոյ աքացելն. ճգ։

Պայլոյ ՚ի լեռին եղանելն. ճխգ։

Պողէ զձեռնունկ գողանալն. ճե։

Սղբօք ուխտին գնալ առ հայրն, և խոստովանելն. ժգ։

Սրկուց պղլօրաց կուռուածն. ճծթ։

Սրկուց արանց յոյժ բարեկամաց. ճծգ։

Սրնջուցն խայտալն, և զեղջերուն խրատելն. կ։

Թագաւորի դեսպանաց զսեղան կազմելն. ա։

Թգրի բարեմտի զձաշ կազմելն. բ։

Թգրի յարեւմտեան յաթոռ ելանելն. գ։

Թգրի որդւոյ ՚ի վերջին աղքատութեն հասանելն. գ։

Թգրի նեղանալն ՚ի լուծոց. Ե։

Մնաաց

Ոմանանց Ճարտարապետաց. ՃԻԵ։
Ոմանանց աղքատի զծախս որոց ունիլըն. ՃԽԹ։
Ոչըս ՚ի գործածութեան տեղիս. ՃԼ։
Ոչըս անսնուլ գլխաւորնեն յարքօ. ՃԽԴ։
Ոչըս անկամնելըն ՚ի գետոն. ՃԾ։
Ոչըս մեծարելըն ՚ի հարսանիս. ՃԿ։
Ոչըսն ատեսոնս տալըն մէն որդւոյ. ՃԿԲ։
Ոչխարի որդւոյ մեռանելըն. ԺԱ։

Ուսմննն խաւարի. ՂԼ։

Պղոդոյ զըռւն ոչ գտանելըն. ՃԻԶ։
Պտողն. և բզզէ զնն և այլկենդանեաց. ՂԲ։
Պօսելըն եղէնն և ձիոյն ըմեխմեանս. ՃԻԳ։

Ջաւ մեհնդկաց աշխարհէնն. ՃԺԴ

Սապեկեն որ ապուզայ ամե. ԽԱ։
Սապեկի զտովորուծի առնուլըն. ՀԶ։
Սատուն զփիլըն հաղնելըն. ԽԹ։
Սատուն լուսանկալ լինելըն. Ծ։
Սենդանեայ զտոմ այն լուսնըն. ՃԾԵ։
Սենդանեայ անտեխկալութեան. ՃԻԹ։

Կնոջ երեք երեսուն ջուր լինելն. ՃԿԷ:
Կնոջն գնալն յԱստեմ, ԽԹ:
Կնոջ ընդ դրախտ շրջելն. ԾԴ:
Կնոջ այրւոյ զկով մի ունելն. ՀԶ:
Կուսին համատարածութե. ՂԹ:
Հարսին հեղձն և համբերողին ԾԴ:
Համբուրումն ընդ աղօթելն մի աղօթեսցէ. ԼԵ:
Հինգ բանն ի մարդկանէ անդխանելի. ԻԴ:
Հիւսան աշխատանելն երեք ամ ի բաղդատաքաղաք. ՃԻԴ:
Ձկան ի ջրոյն ելանելն. ՃԼԹ:
Ձկան ի կեռ գալն. ՃԽ:
Ձմռան չորացուցանելն զբոյսս. ՂԷ,
Ճանապարհորդի հանդիպելն յաղթելն. ՃԺ:
Մեծատանն ունողին զժառանգ դերեւորդեն. ՂԸ:
Մկնեց զուլեհ չունելն եզզեն. ՃԺԶ:
Մխայնակեցի, նստելն ի վ... ԺԱ:
Մշայնակեցին, ի սահմանս գեղջ բնակողին. ԽԴ:

Մխոյ

Մխյնակեցին, որ աւրը ղշխուէր. խե։
Սրայնկցին շնացողի երիս ամն. խը։
Սխայնակեցի դաշնադրութին. ձծդ։

Նունենուոյն պարծելն ընդ ձիթե նեն. ձլը։

Յանմարդաբնակն լերին մրջիւն. ղգ։

Որսորդն կաշնաւ զկաքաւն. լե։
Որսորդ մի յարեւմուտս. ծա։
Ուղտք երեք, և աղուէսպք երեք. ծբ։
Ուղտոյ, գայլոյ, և աղուէսու գնալն. հե։

Քերմոտեն բաղմօրեայ. կդ։

Պատմուոյ զուղ ծթա կատուբեկն. ձլբ։
Պարծելն եկեղեցւոյ. ձլգ։
Սոդ իկնոսացն երկուց. ձ։
Սպիտակ հաւուն 'ի տուն Թգրոյ. ձծբ։
Սաձաւակնացն տասանց. ձծե։
Սարդեն որն 'ի զատմունակեա
Սաձանակենեն զայլ եքղաք մի. ձթ։

Սիմոն

Միջին ամենայն կողմանց քառորդեկին. ձկդ։

Բ ահանայից դատաստան սկզբան ծ ...։

Բ աղաքին, քաղաքին ձեռնա պարհի. ձծդ։

Որ սնանկանում լինելոյ. հա։

Որոնք եկեղեցին՝ ի ծ ... ձճը։

Որ գնալոյն՝ ի դուռ դ ... ձծթ։

Որ անմահ՝ ի ծ ... ձկ։

Շնորհօք և ողորմութեամբ ամենակալին Այ Հօր, և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ աւարտեցաւ դիւրաւ իւր շահաւէտ։

Ի թուին. 1669. Յունվարի. 20։

Իսկ ըստ հայոց. ռճժը.

Տէրն. ժը։

Ա Մ Ե Ն։